



ወለድ (Interest)

አንድ ሰው የተወሰነ ገንዘብ ለተወሰነ ጊዜ ተበድሮ በመጠቀሙ የሚያደርገው ክፍያ ሲሆን በካፒታሊስት ሥርዓት አበዳሪው ካፒታሊስት የሚያገኘው የተረፈ እሴት አካል ነው ። የገንዘብ ካፒታል እንቅስቃሴ በብድር መልክ ሲከናወን ለባለካፒታሉ በተወሰነ ጊዜ ከወለድ ጋር ይመለስልታል ። በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ተበዳሪው ካፒታሊስት የገንዘብ ካፒታሉን ወደ ምርታዊ ካፒታል በመቀየር ከሚያገኘው ተረፈ እሴት ውስጥ በገንዘቡ ከመጠቀሙ የተነሣ የተወሰነውን መጠን ለአበዳሪው ካፒታሊስት ከወለድ ጋር በመመለስ ይከፍላል ። ስለዚህም ወለድ የገንዘብ ካፒታል የመሸጫ ዋጋ ሆኖ ይቀርባል ።

ወለዱ የሚሰጠው ለብድር ከተሰጠው የገንዘብ ካፒታል አንጻር ከመቶ እጅ ነው ። ለምሳሌ በመቶ ብር በአንድ ዓመት ውስጥ ለመጠቀም ብር 6.00 ከተከፈለ ወለዱ ስድስት በመቶ (6%) ይባላል ። ስለዚህም ወለዱ በዓመት ከመቶ ሒሳብ ተሰልቶ በወር ፣ በሦስት ወር ፣ በመንፈቅ ወይም ከዚህ በላይና በታች በሆነ ጊዜ ሊከፈል ይችላል ። በካፒታሊስት ሀገሮች መንግሥት የሞናፖሊስቶች መሣሪያ በመሆን የወለድ መጣኔውን እንደ አመችነቱ ከፍና ዝቅ ያደርገዋል ። በካፒታሊዝም የወለድ መጣኔ በአማካይ ትርፍ አካባቢ የሚዋኹት ይሆናል ። ይህም በየጊዜው ከሚኖረው የብድር ካፒታል የአቅርቦትና የፍላጎት ሁኔታዎች ጋር የተያያዘ ነው ። በካፒታሊስት ሥርዓተ ማኅበር ብድር የአጭር ወይም የረጅም ጊዜ ሊሆን ይችላል ።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ወለድ አምራች ድርጅቶች ያሰገኙት የተረፈ ምርት አካል የሆነ ለባንኮች ወይም ለአስቀማጭዎች የሚደረግ ክፍያ ነው ። ወለድ የሚከፍሉት የሶሻሊስት የምርት ድርጅቶች ብቻ ሳይሆኑ ማንኛውም የሶሻሊስት ሀገር ዜጋ ከአበዳሪ ድርጅቶች ገንዘብ ተበድሮ ወለድ ይከፍላል ።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚም ገንዘብን በባንክ በማስቀመጥ ወለድ ይገኛል ። በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የወለድ መጣኔ በማዕከላዊ ደረጃ በመንግሥት የሚወሰን ነው ።

የሶሻሊስት ባንኮች ተበዳሪዎችን የሚጠይቁት ወለድ ባጠቃላይ የኢኮኖሚውን ልዩ ልዩ ዘርፎች እንቅስቃሴ ለማቀናበርና የሥራ ቅልጥፍናን ለማሳደግ ፣ ብኩንነትን ለመቆጣጠር የሚረዳ ነው ።

ወለድ መጣኔ (የ—) (Rate of Interest)

የብድር ካፒታልን በማጸበር የሚገኘው ዓመታዊ ገቢና የተሰጠው ጠቅላላ የብድር ካፒታል ጥምርታ ነው ። ለምሳሌ አንድ መቶ ሺ ብር ካፒታል በብድር መልክ ቢሰጥና ይህንንም ብድር በመሰጠት የሚገኘው ዓመታዊ የወለድ ገቢ አምስት ሺ ብር ቢሆን የወለድ መጣኔው አምስት በመቶ ይሆናል ማለት ነው ። ይህም በስሌት ሲሠራ ፡—

$$\frac{5,000}{100,000} \times 100 = 5\% \text{ ይሆናል ።}$$

በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የወለድ መጣኔው የሚወሰነው በተወሰነ የገበያ ወቅት የገንዘብ ካፒታል በገበያው ውስጥ ባለበት የአቅርቦትና የፍላጎት ሁኔታና ከዚህም ጋር በተያያዘ መንገድ በወቅቱ ባለው የአማካይ ትርፍ መጣኔው ነው ። ለምሳሌ በተወሰነ የገበያ ወቅት ብዙ ነፃ የገንዘብ ካፒታል ካለና ለብድር ካፒታል ደግሞ ያለው ፍላጎት አነስተኛ ከሆነ የወለድ መጣኔው ዝቅተኛ ይሆናል ። በተቃራኒው ደግሞ በተወሰነ የገበያ ወቅት ለብድር ካፒታል ያለው ፍላጎት ከፍተኛ ከሆነና አቅርቦቱ አነስተኛ ከሆነ የወለድ መጣኔው ከፍተኛ ይሆናል ።

የወለድ መጣኔ በተለይ የሚያደገው በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ድራት ወቅት ነው ።

ካፒታሊስቶች ሥራቸውንና ድርጅታቸውን በማስፋፋት በወቅቱ በገበያ ላይ ያሰውን ከፍተኛ ትርፍ ለማግኘት በሚያስችል ሁኔታ ለመጠቀም ተጨማሪ የገንዘብ ካፒታል ይፈልጋሉ ። ይህንን ተጨማሪ የገንዘብ ካፒታል ለማግኘት የሚፈልጉ ካፒታሊስቶች በሚኖሩበት ወቅት አንዳንድ ካፒታሊስቶች ደግሞ በወቅቱ ስጊዜው ሥራ ላይ የማያውሉት የገንዘብ ካፒታል ይኖራቸዋል ። ለመሳሪያዎች ማደሻና መተኪያ የሚውለው ለደመወዝ ክፍያ የሚቀመጠው ስጊዜው ካፒታሊስቱ በትርፍ መልክ አግኝቶ ያስቀመጠው ገንዘብ ፣ በምርታዊ ሥራ ላይ ያልዋለ የገንዘብ ካፒታል ነው ። ይህን ሥራ ላይ ያልዋለ የገንዘብ ካፒታል ብድር የሚፈልጉ ካፒታሊስቶች ይበደሩታል ።

የካፒታሊስት ኢኮኖሚ በድራት ወቅት ውስጥ ሲገባ ለገንዘብ ካፒታል የሚኖረው ፍላጎት ከፍ ስለሚል የወለድ መጣኔውም ከፍ ይላል ። የወለድ መጣኔው በካፒታሊስት ኢኮኖሚ የቀውስ ወቅትም ቢሆን ያድጋል ። ምክንያቱም ካፒታሊስቶቹ ከኪሣራ አደጋ ለመዳን በሚያደርጉት ጥረት የገንዘብ ካፒታል ለመበደር ከፍተኛ ፍላጎት ስለሚኖራቸው ነው ። ሆኖም ከቀውስ ወቅት በኋላና የምርት ሁኔታ በዝቅጠት ደረጃ ላይ ሲከሰት የወለድ መጣኔው ዝቅ ይላል ። አጠቃላይ የወለድ መጣኔ የማቆልቆል አዝማሚያ ያሳያል ። ይህም ከአማካይ ትርፍ መጣኔ በአጠቃላይ የመቀነስ ዝንባሌ ጋር የተያያዘ ነው ።

የካፒታሊስት ኢኮኖሚ የብድር ሥርዓት እየተስፋፋ ሲሄድና አበዳሪ ካፒታሊስቶችም እየበዙ ሲሄዱ የቡርዥ ኅብረተሰብን ልዩ ልዩ መደቦች ገቢና በቁጠባ መልክ የተጠራቀመ ገንዘብ አበዳሪ ካፒታሊስቶች በባንኮቻቸው ውስጥ ስብሰበው ወደ ብድር ካፒታል በመቀየር ከፍተኛ ጥቅም ያገኙበታል ። በአንዳንድ የካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ያሉ ከፍተኛ የሞኖፖል ባንኮች ከሚያበድሯቸው ሌሎች ሀገሮች ከፍተኛ ወለድ በመጠየቅ ከፍተኛ ብዝበዛ ያካሂዳሉ ።

በሶሻሊስት ሀገሮች ውስጥ ባንኮች በመንግሥት ይዘታ ሥር ስለሆኑ የወለድ መጣኔ ያቸው በማዕከላዊ መንግሥት የሚወሰን ነው ። ከዚህም በላይ የባንኮች የወለድ መጣኔ በማዕከላዊ ዕቅድ ተቀናብሮ የሚቀርብ ፣ የኢኮኖ

ሚውን ውጤታማነት ፣ ቅልጥፍና ምርታማነት ለማሳደግ የሚረዳ የመቆጣጠሪያ ስልት ሆኖ ያገለግላል ። የሶሻሊስት ሀገሮች ስኬተኛ ሀገሮች ለሚያበድሩት ካፒታል የሚጠይቁት የወለድ መጣኔ ዝቅተኛ ሲሆን በአብዛኛው የልማት ዕቅዶችን ለማስፈጸም የሚውል ነው ።

(ወለድን ይመለከቷል ።)

ወላንድ

በኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ ኩታገጠም በሆኑ ወልባዎች መካከል ስሚፈጠር ውህደት የተሰጠ ስያሜ ነው ።

የአምራች ኅብረት ሥራ ማኅበራት የቴክኖሎጂ ደረጃ አድጎ የማምረት ኃይላቸው ሲሰፋና በተወሰኑ የሥራ መስኮች ላይ ማተኮር አስፈላጊ እየሆነ ሲመጣ ያለውን የሰው ኃይልና ቁሳቁስ ሙሉ በሙሉ ጥቅም ላይ ማዋል እንዲቻል በወልባ ደረጃ የተቋቋሙት ማኅበራት ይሞሃዳሉ ። በዚህም ጊዜ የእያንዳንዱ ማኅበር የሕግ ስውነት ተሰርዞ በውህደቱ ስተፈጠረው አዲስ አካል የሕግ ስውነት ይሰጣል ።

እያንዳንዱ አምራች የኅብረት ሥራ ማኅበር የነበረው የማምረቻ መሳሪያና ንብረት በአንድ ማዕከላዊ አስተዳደርና አመራር ሥር ይውላል ። አንድ ወላንድ በአማኝ ይ 4,000 ሄክታር ይዞታና 2,500 አባላት ይኖሩታል ። ወላንድ በተጨማሪም የአገልግሎት ኅብረት ሥራ ማኅበራትንም ተግባራት ያከናውናል ። ወላንድ በስፋትና በቴክኖሎጂ አጠቃቀም ከፍ ያለ ስለሚሆን በሥሩ ልዩ ልዩ የቴክኒክ ክፍሎች ፣ የሒሳብና የአስተዳደር ሠራተኞች ይኖሩታል ።

(ወልባን ይመለከቷል ።)

ወልባ

በኢትዮጵያ ተጨባጭ ሁኔታ ከፍተኛ የአምራች ኅብረት ሥራ ማኅበርን ለማመልከት የተሰየመ ቃል ነው ።

በወልባ ደረጃ በግል ይዘታ ሥር የነበሩት የእርሻ እንስሳትና መሳሪያዎች የጋራ ንብረት ሲሆኑ ለእያንዳንዱ አባል ቤተሰብ

ለገና እርሻ ብቻ የሚሆን ክእንድ ሺ ካሬ ሜትር የማይበልጥ መሬት ይሰጣል ። በዚህ ደረጃ የማህበሩ አባላት ከማህበሩ ገቢ የሚያገኙት ድርሻ የሚመሠረተው በሚያበረከቱት የሥራ መጠንና ጥራት ስለሆነ “ከእያንዳንዱ እንደችሎታው ፣ ስለእያንዳንዱ እንደሥራው” የሚለው የሶሻሊስት የክፍፍል መርህ በሥራ ይተረጎማል ።

ወልባ በሚቋቋምበት ጊዜ አባላት ከሚኖራቸው ክእንድ ሺ ካሬ ሜትር ባልበለጠ የግል ይዞታ ላይ የገናድ አትከልት መትከልና ጥቂት እንስሳት ማርባት ይችላሉ ። ይህ ገንጾ ማድረግ የሚቻለው የማህበሩን ደገን ነት የማይባረር መሆኑን ማህበሩ አረጋግጦ ሲፈቅድ ብቻ ነው ።

(ማልባን ፣ ወላንድን ይመለከታል ።)

ወሳኛዊነት

(Determinism)

የፈቃድ ድርጊቶች ፣ የተፈጥሮና የሥነ ልቦና ሂደቶች ፣ ማህበራዊ ክንዋኔዎች ፍጹም መንግሥታዊ በሆኑ ግንኙነቶች የሚወስኑ ናቸው የሚል አስተምህሮ ነው ። ይህም ማለት ማንኛውም ነገር መንግሥቱ አለው ማለት ብቻ ሳይሆን የነገሮች እመጣጥና ምንነት ሙሉ በሙሉ የተወሰነ በመሆኑ ጨርሶ ሌላ ሊሆን አይችልም የሚል አመለካከት ነው ። ፍልስፍናው የመነጨው ከጥንት አቶማውያን ሲሆን በተፈጥሮ ላይ ንስ ዕድገት አማካይነትም በ17ኛውና በ18ኛው ምዕት ዓመት ቁስለካላውያን ዘንድ ተቀባይነት አግኝቶ ነበር ።

ለወሳኛዊነት መነሻ የሆነውና በኋላም የከረረ አቋም እንዲይዝ ያደረገው ከሐሳባዊነት ጋር የነበረው ግጭት ነው ። ሐሳባውያን ዓለምና በውስጡ ያሉ ነገሮች ዲቦ አካላዊና ግባዊ ከሆነ ፈቃድ አንደሚመነጨና የሰውንም ፈቃድ ባለ ሙሉ ሥልጣን አድርገው በማቅረባቸው ቁስለካላውያን ይህን አመለካከት ለመዋጋት ዓለምም ከፈቃድ እንዳልመነጨ ለማስረዳት ወደ ወሳኛዊነት አምርተዋል ። በተጨማሪም ተፈጥሮአዊ ሳይንስ ማንኛውም ክስተት ቁሳዊ መንግሥቱ አለው በሚለው መሰማት ላይ የተመሠረተ ለመሆኑ የወሳኛዊነትን ፍጹማዊነትና ሁለንታዊነት እንዳረጋገጠ ተደርጎ ተወስዷል ።

ወሳኛዊነት የተመሠረተው በተናከሉታዊ ቁስለካላነት ላይ መሆኑ ግልጽ ነው ። መንግሥቱ የተባለው ከተናከሉታዊ ግንኙነት የሚመጣውን በመሆኑ ወሳኛዊነት ዓለም የሚሠራው እንደ ማሺን ነው የሚለውን አመለካከት የሚደግፍ ነው ። ይህ የከረረ አቋም ለዕድልና ለአጋጣሚ ምንም ቦታ አይሰጥም ። ውስብስብ ሥርዓቶችም የሚገዙት በውስብስብ ሕጎች በመሆኑ ተናከሉታዊ ወሳኛዊነት ሥርዓቶችን አስመልክቶ ግንዛቤ ሊሰጥ አይችልም ። እንዲያውም እዋጋዋለሁ ያለውን ሐሳባዊነት በከረረ አቋሙ በተዘዋዋሪ ማጠናከር ይሆናል ። ምክንያቱም ሁሉም ነገር በፍጹማዊ ሁኔታ የተወሰነ ከሆነ የሰዎች እንቅስቃሴና ፈቃድ ምንም ቦታ ላይ ኖረውና ሰው ሙሉ በሙሉ ተገዥና ተገብሮት ሊሆን ነው ማለት ነው ።

ስለዚህ ዲያሌክቲካዊ ቁስለካላነት የመንግሥቱ ነባራዊነት የሚቀበል ቢሆንም ፍጹማዊ ግዴታ አድርጎ አይወስደውም ። የነገሮች ውስጣዊ ምንነት የሚወሰነው በተናከሉት ብቻ ሳይሆን በቅሬቱ ሕግ ነው ። ዲያሌክቲካዊ ቁስለካላነት ይህ የቅሬቱ ሕግ ለውስብስብ ሥርዓቶች መከሰት ምክንያት መሆኑን የሚያስረዳ ከመሆኑም በላይ ለአጋጣሚና ለዕድልም ቦታ ይሰጣል ።

(ተናከሉታዊ ቁስለካላነትን ፣ ግዴታና አጋጣሚን ፣ ፈቃዳዊነትን ይመለከታል ።)

ወረቀት ገንዘብ (የ—)

(Paper Money)

የወርቅ ገንዘብን በመወከል የሚያገለግል ግል ፣ የወርቅ ገንዘብ የሚኖረውን የዘውውርና የከፍያ ተግባር ለማሟላት የሚያስችል የእሴት የገንዘብ ምልክት የሆነ ፣ በመንግሥት የሚተታምና በሕግ አስገዳጅነት በሽቀጦች ዝውውርና በከፍያ ተግባር ላይ የሚውል ልዩ ሰነድ ነው ።

የወረቀት ገንዘብ ቀደም ሲል ሸቀጦችን ለማዘዋወር ያገለገሉ ከነበሩት ከነሐስ ፣ ከብርና በተለይም ከወርቅ ሽርፍራፊዎች የመነጨና ወርቅን በመወከል የሚሠራ ነው ። የሸቀጥ ምርት ተስፋፋቶችን ግንደ ከሀገር አቀፍ ደረጃ በማስፍ የተለያዩ ሀገሮችን ማገናኘት በጀመረበት ጊዜ የተለያዩ ሽርፍራፊዎች በብዛት በመዘዋወራቸው እያረጁና እየተበሉ

ሲሄዱ እሴታቸው እየቀነሰ መጣ ። ከዚህም በተጨማሪ ወርቅ የራሱ የልውውጥ እሴት ብቻ ሳይሆን የጠቀሚታ እሴት ያለው ሸቀጥ በመሆኑ ከዝውውር እየወጣ ለጌጣ ጌጥ ሥራና ለመሳሰሉት እንዲያገለግል በመደረጉ በዝውውር ለማካይነት ማገልገል ያለበትን መጠን ቀነሰ ፤ ይህም በሸቀጦች ጤናማ ዝውውር ላይ ቀውስ እያሰከተለ መጣ ። ከዚህም የተነሣ በራሱ የጠቀሚታ እሴት ሳይኖረው ወርቅን በመወከል ብቻ ለልውውጥ የሚያገለግል ሌላ ነገር አስፈላጊ ሆነ ፤ ይህም ሁኔታ የወረቀት ገንዘብ መፈጠርን አስከተለ ።

በአንድ ወቅት የሚሰራጨው የወረቀት ገንዘብ ከእርግጠኛው ገንዘብ (ወርቅ) በላይ ከሆነ የወረቀት ገንዘብ የመግዛት ኃይል ይቀንሳል ። በአጠቃላይ በአንድ ህገ ልውውጥ ያለው የወረቀት ገንዘብ መጠን የፈለገውን ያህል ቢሆን እውነተኛ እሴቱ በዚያን ወቅት የሸቀጦችን ዝውውር ለማከናወን ከሚያስፈልገው እርግጠኛ ገንዘብ (ወርቅ) ጋር ተመጣጣኝ ይሆናል ።

የወረቀት ገንዘብ በጥቅም ላይ መዋል የጀመረው በ17ኛው ምዕት ዓመት መጨረሻ ላይ በሰሜን እሜሪካ ሲሆን በኋላም ከካፒታሊዝም መዳበር ጋር በአውሮፓ ውስጥ በሥራ ላይ ሊውል ችሏል ።

ካፒታሊዝም እያደገ ወደ ኢምፔሪያሊዝም ደረጃ ላይ በደረሰበት ጊዜ ኢምፔሪያሊስት መንግሥታት ጦርነት ለማካሄድ በኢኮኖሚ ቀውስ ጊዜና በሌሎችም ምክንያቶች የወረቀት ገንዘብ ከሚወከለው እርግጠኛ ገንዘብ በላይ በብዛት እንዲሰራጭ ያደርጋሉ ። ይህም ሁኔታ የወረቀት ገንዘብን የመግዛት ኃይል በመቀነስ ከፍተኛ የሆነ የዋጋ ጎረት ያሰከትላል ።

የወረቀት ገንዘብ በሶሻሊስት ህገድች ያለው ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ባሕርይ በካፒታሊስት ህገድች ካለው ባሕርይ የተለየ ነው ። የሶሻሊስት መንግሥት የወረቀትን ገንዘብ የሚጠቀምበት በምርትና በዝውውር ሂደት የሶሻሊስት ይዘታን ለማጠናከር ነው ። የሶሻሊስት ኢኮኖሚ በዕቅድ የሚመራ ኢኮኖሚ እንደመሆኑ የምርቱ መጠንና ምርቱን ለማዘዋወር የሚያስፈልገው የገንዘብ መጠን በዕቅድ የሚተመን ይሆናል ። የሶሻሊስት መንግሥት ተፈጥሮ ባሰከተለው ችግር ወይም

እናት ህገርን ከወራሪ ለመከላከል በሚደረገው ትግል አስፈላጊ ሆኖ ካልተገኘ በስተቀር እንደ ካፒታሊስት መንግሥት ሸቀጦችን ለማዘዋወር ከሚያስፈልገው በላይ የወረቀት ገንዘብ እያተመ እያወጣም ።

በኢትዮጵያ ውስጥ የወረቀት ገንዘብ ለመጀመሪያ ጊዜ በሥራ ላይ የዋለው ካፒታሊዝም መግባት በጀመረበት እካባቢ በአጼ ምኒልክ ዘመን መንግሥት ነው ።

(ገንዘብን ፣ የዋጋ ጎረትን ይመለከታል ።)

ወዝእደሩ የበላይ ገዥነት (ዩ—)
(Dictatorship of the Proletariat)

ካፒታሊስት ወይም ከፊል ካፒታሊስት የብዝሃ ሥርዓት በሶሻሊስት እብዮት ከተደመሰሰና የቡርጂው መንግሥታዊ መዋቅር ከተገረሰሰ በኋላ የሚመሠረት የወዝእደሩ መደብ መንግሥታዊ ሥልጣን ነው ። ይህ መንግሥታዊ ሥልጣን በወዝእደሩ ፓርቲ መሪነትና በወዝእደሩና በገበሬው መደቦች ጎብረት ላይ የተመሠረተ እንደመሆኑ ጠንካራ ሕዝባዊ መሠረት አለው ።

የወዝእደሩ የበላይ ገዥነት ግንባር ቀደም በሆነው በወዝእደሩ መደብና በሠርቶ አደሩ ሕዝብ መካከል የሚፈጠር የተለየና የላቀ መደባዊ ጎብረት ሲሆን ጎብረቱ ካፒታልን የሚጎረር ፣ የቡርጂዚውንና የአድኅሮትን ጥቃትና ደባ በሚገባ በመቋቋም ሶሻሊዝምን ለመገንባት ቅርጠ የሚነሣ ኃይል ነው ። የወዝእደሩ የበላይ ገዥነት በሠርቶ አደሩ ሕዝብ ፍላጎትና ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ ህልውና የሚያገኝ በመሆኑ ሕዝባዊ ሥልጣን የሚረጋገጥበት ነው ።

የወዝእደሩ የበላይ ገዥነት የሶሻሊስት እብዮት ዓይነተኛ ውጤት ብቻ ሳይሆን ዋና ይዘቱና የድሉም ዋስትና ነው ። በመሆኑም ጽንሰ ሐሳቡ በማርክሳዊ ሌኒኖዊ ንድፈ ሐሳብ ውስጥ ቁልፍ ቦታን ይዟል ። ከተግባሮቹ መካከል አድጋሪ ኃይሎች አንዱ ያንሰራፍ ነቅተ መጠበቅና ከተነሡም መደምሰስ ፣ የውጭ ወራሪ ኃይሎችን ሲራና ወረራ ማክሸፍ ፣ የእብዮቱን ድሎች መንከባከብና

መጠበቅ ፣ በወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት መርህ መሠረትም የጭቁን ሕዝቦችን የትግል አንድነት ማጠናከር ፣ ሠርቶ አደሩን ሕዝብ በጎብረት እንቅስቃሴ በፓርቲው መሪነት በሶሻሊስት ኢኮኖሚና የባህል ግንባታ በንቃት ማስተፍ ዋና ዋናዎቹ ናቸው ። በዚህም የፓርቲው ዓላማና ፖሊሲ ማስፈጸሚያ መሣሪያነቱን ያረጋግጣል ።

የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት በተለያዩ ሀገሮች በተለያዩ ቅርፆች ተከስቷል ። በ1871 በፈረንሳይ ለአጭር ጊዜ የታየው የፓሪስ ኮሚዩን የዚህ ሥልጣን ጥንሰስ ሲሆን የርሱን ልምድ በመውሰድና በማጻበር በታላቁ የጥቅምት ሶሻሊስት አብዮት ማግስት በሩሲያ የተመሠረተው የሶሻሎት ሥልጣን የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት የወሰደው አዲስ ቅርፅ ነበር ። ቆይቶም ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ በምሥራቅ አውሮፓና በደቡብ ምሥራቅ እስያ የተመሠረቱት የሕዝብ ባዊ ዲሞክራሲ መንግሥታት የዚሁ ሥልጣን ለየት ያለ ቅርፅ ናቸው ። ምንም እንኳ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት የተለያዩ ቅርፅ የወሰደና ለወደፊትም ሊወሰድ የሚችል ቢሆንም ፣ በይዘቱ ወዝአደራዊ የሆነና በዓላማውም ብዝሃና ጭቆናን አጥፍቶ ፍትህ ፣ ሰላምና ብልጽግና የሰፈነበትን ሶሻሊስት ከዚያም ኮሚኒስት ኅብረተሰብ መንግሥት ነው ።

የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት የዚህ አዲስ ኅብረተሰብ ግንባታ መሣሪያ እንጂ በራሱ ግብ አይደለም ። የኮሚኒስት ኅብረተሰብ የመጀመሪያ ደረጃ የሆነው ሶሻሊዝም ተገንብቶ ወደ ኮሚኒዝም ሽግግር ሲደረግ ይህ ሥልጣን እየከሰመ ስለሚሄድ ታሪካዊ ተልዕኮውና አስፈላጊነቱ ያበቃል ። ኅብረተሰቡ ራሱን በራሱ የሚያስተዳድርበትም አዲስ ሁኔታ ይዳብራል ።

(ሶሻሊስት አብዮትን ፣ ፓርቲን ይመለከታል ።)

ወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነት
(Proletarian Internationalism)

የሁሉም ሀገር ወዝአደሮችና ሠርቶ አደሮች ለነፃነት ፣ ለእኩልነትና የሰው በሰው መበዝበዝ ለሌላበት ሥርዓት ከካፒታሊዝምና ከኢምፔሪያሊዝም ጋር በሚያደርጉት

ትግል በአንድነት የሚያሰልፋቸውና የሚያሰተሰራቸው የሠራተኛው መደብ መርህ ነው ። ይህም መርህ የሁሉም ሀገር ሠርቶ አደሮች የጋራ ጥቅምና የጋራ ኃላፊነት ያሰባቸው ፣ የማይነጣጠሉ የአንድ መደብ አካል ናቸው ከሚለው አመለካከት የመነጨ ነው ። ካፒታል ብሔራዊ ድንበር ጥሶ በዓለም አቀፍ ደረጃ የተዘረጋ ኃይል ሲሆን ከአርሱ ጋር የሚደረገውን ትግል ለማጠናከር የሠርቶ አደሮች ዓለም አቀፍ የትግል አንድነት አስፈላጊ ሆነ ።

ዓለም አቀፋዊነት ሳይንሳዊ በሆነ መልኩ ከመከሰቱ በፊት በግብታዊው የወዝአደሩ እንቅስቃሴ ውስጥ የትግል አንድነት ስሜት ይታይ የነበረ ቢሆንም ሳይንሳዊ ይዘት ይዞ የወጣው በኮሚኒስት ንቅናቄ ነው ። በ1847 የኮሚኒስት ሊግ ፕሮግራም በወጣ ጊዜ “የሁሉም ሀገር ሠራተኞች ተባበሩ” የሚለው መደባዊ ይዘት ያለው የመጀመሪያው ዓለም አቀፋዊ መርህ ወጣ ።

በቡርጂው ብሔረተኝነት አንጻር ለተበዘባኙ መደብ ነፃነትና ለጭቁን ሕዝቦች ብሔራዊ አርነት በሚደረገው ትግልና የሁሉም ሀገር ሠርቶ አደሮች በአንድ የኢኮኖሚ ሥርዓት እንዲዋሃዱ ለማዘጋጀት የወዝአደሩ መደብ ዓለም አቀፋዊ አንድነት በመርህና በተግባር የሚገለጽበት ነው ።

በሠርቶ አደር ሕዝቦች መካከል ያለ ዓለም አቀፋዊነት የቀለምና የዘር ልዩነትን ሁሉ የሚያጠፋ ነው ። ለምሳሌ በካፒታሊስት ሀገሮች “ከሠለጠነት ነጭ ሠርቶ አደሮችና” በቅኝ ግዛት ጭቁን ሕዝቦች መካከል መኖር ስላለበት ዓለም አቀፋዊነት ማርክስ ሲያስረዳ ለጥቁር ቆዳ ነፃ መውጣት የማይታገል ነጭ ሠራተኛ ራሱ ነፃ ሊሆን እንደግዴታ አብራርቷል ።

እያንዳንዱ የአብዮታዊ ንቅናቄ ኃይል ወይም የአንድ ሀገር ሠርቶ አደር ሕዝብ የካፒታልን አገዛዝ አሸቀንጥሮ የሠራተኛውን ሕዝብ ሥልጣን መመሥረቱ የካፒታልን ዓለም አቀፍ የኃይል ስንሰለት ማሰልጠኛ ስለሆነ ከፊል ዓለም አቀፍ ግዴታውን በቅድሚያ እንደተወጣው ቢቆጠርም ፣ ከዚህ አልፎ ተርፎ የሌሎች ሀገሮች ሠርቶ አደሮች ከካፒታል ጋር በሚያካሄዱት ትግል የተቻለውን ሁሉ ድጋፍ መስጠት የዓለም አቀፋዊነት ግዴታው ነው ።

በአንድ ሀገር ወይም ቀበሌና አካባቢ የሚገኙ ብዙ ብሔረሰቦች የሚፈጥሩት በእኩልነትና በጋራ ብልጽግና ላይ የተመሠረተ አንድነት የዓለም አቀፋዊነት ሌላው ገጽታ ነው።

ይህ የዓለም አቀፋዊነት ገጽታ ሌሎችን ለመርዳት ከበጎ ፈቃድ መንፈስ የመነጨ ሳይሆን የአንድ ሀገር ብሔራዊ ነፃነትና ተራማጅ እንቅስቃሴ የዘለቁታ ህልውና ሊረጋገጥ የሚችለው የሁሉም ሀገር ሠርቶ አደሮች በኢምፔሪያሊዝምና በካፒታሊዝም ላይ የግያግም የመጨረሻ ድል ሲቀዳጁ ብቻ ስለሆነ ነው። በሰዚህም የኢያንዳንዱ ሀገር ተራማጅ ንቅናቄ ወይም ኃይል የራሱን ቀጥተኛ ፍላጎት እያሟላ በተጨማሪ በዓለም ላይ የሚካሄዱትን ፀረ ኢምፔሪያሊስትና ፀረ ካፒታሊስት ትግሎች በተቻለው መጠን መርዳትና የሰሻሊስት ግንባራዎችን ዕድገትና ኅብረት ግጠናክር አለበት።

የዓለም አቀፋዊነት መርህ በከፍተኛ ደረጃ በተግባር የዋለበት የመጀመሪያው ታሪካዊ ወቅት የፓሪስ ኮሚዩን ነበር። በፓሪስ ኮሚዩኑ እንቅስቃሴ የተለያዩ ሀገሮች ተወላጆች ተካፋይ ሆነው ነበር። ኮሚዩኑ ወድቆ ከጭፍጨፋ የተረፉት መሪዎች በየቦታው ሲሰደዱ የአንደኛው ኢንተርናሽናል አባላት ከፍተኛ ሞራላዊና ቁሳዊ እርዳታ አድርገውላቸዋል። እንደዚህም በጥቅምቱ አብዮት ግግሥት የኢምፔሪያሊስት ኃይሎች በመጀመሪያዎ ሰሻሊስት ሀገር (በሶቭዬት ኅብረት) ላይ የወረራ ጦርነት በከፈቱበት ወቅት በብዙ ሺህ የሚቆጠሩ የሌሎች ሀገሮች ወዝአደሮች “ከሶቭዬት ኅብረት ላይ እጃችሁን እንሠ” የሚል መፈክር በግንግት ከሶቭዬት ኅብረት ቀይ ጦር ጎን ተሰልፈው ተዋግተዋል።

በ1936 በአሰፓኝ የእርስ በእርስ ጦርነት ወቅት የብዙ ሀገሮች ኮሚኒስቶች ከሪፑብሊካኖች ጉን ተሰልፈው ፋሺስቶችን በመዋጋት ዓለም አቀፍ ግዴታቸውን ፈጽመዋል።

የምሥራቅ አውሮፓ ሀገሮች ከፋሺዝም ጭቆናና ጭፍጨፋ ነፃ እንዲወጡ ሶቭዬት ኅብረት የከፈለችው ከፍተኛ መሥዋዕት፣ ከጦርነቱ በኋላም ሶቭዬት ኅብረትና ሌሎች ሰሻሊስት ሀገሮች ለአፍሪካ፣ ለእስያና ለላ

ቲን አሜሪካ የአርነት ንቅናቄዎች ያደረጉትና የሚያደርጉት እርዳታ በዚህ ዓለም አቀፋዊነት መርህ ላይ የተመሠረተ ነው።

እንዲሁም ኢምፔሪያሊዝምና የአካባቢው አድጋሪ ኃይላት በአብዮታዊት ኢትዮጵያ ላይ ወረራ በከፈቱበት ወቅት ሶቭዬት ኅብረት፣ ኩባና ሌሎችም ሰሻሊስት ሀገሮች ከሰፊው የኢትዮጵያ ሕዝብ ጎን ተሰልፈው በሕይወትና በቁሳቁስ ያደረጉት ድጋፍ በዓለም አቀፋዊነት መርህ ላይ የተመሠረተ ነበር።

ኢትዮጵያ በበኩልዋ በተለይ ለአፍሪካና ለሌሎችም የብሔራዊ አርነት ንቅናቄዎች የተቻላትን ድጋፍ በመስጠት የዓለም አቀፋዊነት ግዴታዋን በመፈጸም ላይ ትገኛለች።

ወዝአደር

(Proletariat)

ፕሮሌታሪያት (ወዝአደር) ፕሮሌታሪየስ ከሚል የላቲን ቃል የመጣና በዚህ ትርጉሙም በጥንታዊት ሮማ ምገም ንብረት ለሌላቸውና የነበረውን መንግሥት ለሚያገላግሉ ፣ ልጆች ለመውለድ ብቻ ይጠቅማሉ ተብለው ለሚገመቱ ምዝብር የኅብረተሰብ ክፍሎች የተሰጠ ስያሜ ነበር። ዛሬ ግን ወዝአደር ግለት የምርት መገልገያ መሣሪያዎች ባለቤት ያልሆነ፣ ስህልውናውም ሲል የሥራ ኃይሉን ስካፒታሊስቱ በመሸጥ በዘመናዊ ፋብሪካዎችና ኢንዱስትሪዎች ውስጥ የሚሠራ የካፒታሊስት ኅብረተሰብ ክፍል ነው።

ምገም እንኳ ቀደም ሲል ከፊል ጊዜ ያቸውን በእርሻና በሌላም ሥራ፣ ከፊል ጊዜያቸውን ደግሞ ጉልበታቸውን ለከበርቱዎች በመሸጥ የሚተዳደሩና ተለማግጅ ሠራተኞች፣ ተዘዋዋሪ ሠራተኞችና ሌሎችም በተለያዩ ስሞች የሚታወቁ ሠራተኞች ቢኖሩም፣ እነዚህ ሁሉ እንደትከክለኛው ትርጉም ከሆነ ወዝአደሮች አልነበሩም። ወዝአደር በመደብነት የተከሰተው ከአሥራ ስምንተኛው ምዕት ዓመት አጋማሽ ጀምሮ ከፍተኛ የላይንስና ቴክኖሎጂ ዕድገት በታየበት ግለትም በኢን

ዱስትሪ አብዮት ወቅት ነው ። ይህም ሁኔታ ወዝአደሩ ከዘመናዊ የግምረኛ መሣሪያዎች (ማሽን) ጋር በቀጥታ በተያያዘ አመራረት ጉልበትን ለቡርጂዚው እንደሸቀጥ በመሸጥ ለአስከፊ ብዝሃነት የተዳገረበት ነበር ። ለወዝአደሩ መደብ አባላት መበራከት ምንጭ የሆኑትም ካፒታል ከከተማ አልፎ ወደገጠር ሲገባ በመራት ከበርቴዎች ተዕዕና ከመራታቸው በገና የተፈናቀሉት ገባሮችና በከተሞችም ከከፍተኛዎቹ ካፒታሊስቶች ጋር መወዳደር ባለመቻላቸው እየከሰሩ ወደ ወዝአደርነት የተለወጡት ቀድሞ በግል ያመርቴ የነበሩ ንዑስ ከበርቴዎች ናቸው ።

ወዝአደር በካፒታሊስቲ ሥርዓት ዋነኛው አምራች ኃይል ቢሆንም የምርት መገልገያዎች ባለቤት ባለመሆኑ በአንስተኛ ምንጻ የሚበዘበዝ ፣ በዚህም ምክንያት በቡርጂዎች ሥርዓት ውስጥ ከቡርጂዚው ጋር በማይታረቅ ቅሬታ ተፋጥሞ ያለ ነው ። ወዝአደሩ የቡርጂዎች ሥርዓት እንዲፈርስ በካፒታሊስቲ መደብ ላይ በቆራጥነት የሚነሣ ፣ በሥራ ጠባዩና በአስከፊ የኑሮ ሁኔታው ሳቢያ አብዮታዊ በመሆኑ በተደራጀ ሁኔታ ካፒታሊዝምን ደምስሶ ብዝሃነትና ጭቆና የሌለበትን ኮሚኒስት ገብረተሰብ የመገንባት ታሪካዊ ተልዕኮ ያለው መደብ ነው ።

የወዝአደሩ መደብ በዘመናዊ ኢንዱስትሪዎችና ፋብሪካዎች ውስጥ በመሥራት የገብረተሰቡ ህልውናና ዕድገት መሠረት የሆነውን ምርት የሚያመርት፣ በዘመናዊ የግምረኛ ዘዴና ጥበብ የተካነ ፣ ከሥራ ሁኔታውም የተነሣ በአንድ ላይ የተሰባሰበና የራሱ የሆነ ጠንካራ ዲሲፕሊን ያለው ነው ። ዘመናዊ ኢንዱስትሪ እየተስፋፋና ሌሎች መደቦች ህልውናቸውን እያጡ ሲሄዱ የወዝአደሩ መደብ ግን እያደገና እየሰፋ የሚሄድ በመሆኑ አስከፊው ለግል ሀብት መጥፋት ሊቆም የሚችል ዘላቂ መደብ ነው ። ሆኖም የወዝአደሩ መደብ ለሶሻሊዝም ፣ ብሉም ለኮሚኒዝም አስከፊው ለግል ሀብት መጥፋት ሊቆም የሚችለው በጠንካራ ኮሚኒስት ፓርቲ ሲመራ ብቻ ነው ።

(ወዝአደራዊ ዓለም አቀፋዊነትን ፣ የመጀመሪያ ደረጃ ካፒታሊዝም ስምጥን ይመለከታል።)

ወዝአደር መሳፍንት (የ—)
(Labour Aristocrats)

በሠራተኛ ግንባራት ፣ በተለይ በአመራሩ ላይ ሆነው የቡርጂዎችን ርዕዮተ ዓለምና ፖለቲካ በማሰራጨት የሠራተኛውን መደብ አብዮታዊ ተልዕኮ ለማዘናጋትና የቡርጂዚው ተከታይ ለማድረግ የሚጥሩ ፣ ድርጅቱን የመደብ እርቅ መሰበኪያና የራሳቸው ጥቅም ማስጠበቂያ የሚያደርጉ ናቸው ። የወዝአደር መሳፍንት ከሞኖፖሎች በሚያገኙት ጥቅም የሠራተኛውን መሠረታዊ ዓላማ ለመሸጥ ፣ ሠራተኛውን በጥቅም በመደለል ለመደባዊ ዓላማውና ለሶሻሊዝም የሚያደርገውን ትግል በጊዜያዊና በጥገናዊ ለውጥ ለመተካትና የቡርጂዎችን አገዛዝ ለማሰንበት ይጥራሉ ። የወዝአደር መሳፍንት ከሠራተኛው መደብ የወጡ ቢሆኑም በጥቅም ተገዝተው በአመለካከታቸውና በአኗኗራቸው ከመነጨበት መደብ የተነጠሉና ተሰፋቸውንና ህልውናቸውን ከሞኖፖሊስቶች ጋር ያስተሳሰሩ ወገኖች ናቸው ።

የወዝአደር መሳፍንት ህልውና ኢኮኖሚያዊ መሠረት ሞኖፖል ካፒታሊዝም ነው ። ካፒታሊዝም ከነፃ ውድድር ደረጃ አልፎ ወደ ሞኖፖል ወይም ወደ ኢምፔሪያሊዝም ዕድገት በተሸጋገረበት ወቅት ካፒታሊዝም አንድ ሀገር ደንበር አልፎ በዓለም አቀፍ ደረጃ ተዕዕና ግድረግ ጀመረ ፣ በዚህ መሠረት ሞኖፖል ካፒታሊስቶች ካለፈው ምዕት ዓመት ሁለተኛ አጋጣሽ መጨረሻ ጀምሮ ለኢንዱስትሪዎቻቸው ጥሬ ዕቃ በገና ለማግኘት ፣ ለሸቀጥቻቸው ሰፊ ገበያ ለማመቻቸትና የሌሎች የዓለም አካባቢ ሕዝቦችን ጉልበት በርካሽ ጥጋ ለመበዝበዝ በነበራቸው ዓላማ መሠረት ሕዝቦችን በቅኝ ግዛት ሥር በማዋል ከፍተኛ ትርፍ ለማካበት ችለዋል ። ከቅኝ ግዛቶች ብዝሃነት የተገኘው ከፍተኛ የሞኖፖል ትርፍ በቅኝ ግዛት ሕዝቦችን ማስመዝበሩ ብቻ ሳይሆን የራሳቸው የኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ወዝአደሮች በሚያደርጉት ፀረ ካፒታሊ ትግል ላይ ከፍተኛ ተዕዕና አድርጓል ። ሞኖፖሊስቶች ባካበቱት ትርፍ በመጠቀም በሠራተኛ ግንባራት ውስጥ የወዝአደር መሪዎችን ፣ የመያ ትምህርት ያላቸውንና ነቃ ያሉትን ሠራተኞች በጥቅም በመደለል በሠራተኛው ትግል ላይ

ለጊዜውም ቢሆን እፍራሽ ተፅዕኖ አሳድረዋል ። እነዚህን የመሰሉ የሠራተኛ ግንብራት መሪዎችም ለጥቅም በመገዛት በሞኖፖሊስቶች ላይ የሚደረገውን ጂኮክራሲያዊና አብዮታዊ ትግል በማጠናከር ፈንታ ከአሁን ጀምሮ ያሉበት ጋር በመመሳጠር የቡርጂዎቹ ብሔረተኝነት ፣ ትምክህተኝነትና ፀረ ሶሻሊስት አፈተላጤ በመሆን አገልግለዋል ።

ወገናዊነት

(Partisanship)

በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ የተወሰኑ መደቦችን ጥቅምና ፍላጎት ግን ፀባረቅና ለዚያም መቆምን የሚያመለክት ነው ። በፍልስፍና ወገናዊነት ግለት ከሁለቱም ከቆስለካልነትና ከሐሳባዊነት የእንደኛው ተከታይ ወይም ደጋፊ መሆን ነው ። በፖለቲካዊ አካዮሚ መስክ ወገናዊነት ለወዘለደሩ መደባዊ ጥቅም መቆምን ያሳያል ። በአጠቃላይ ይህ መደባዊ ወገናዊነት በየትኛውም የኅብረተሰብ ቁሳዊና መንፈሳዊ ሕይወት ውስጥ የሚገፀባለት ነው ።

ቡርጂ ምሁራን የሚከተሉት ፍልስፍና ፣ ፖለቲካዊ አካዮሚ ወዘተ... የመደቦችን ሁሉ ጥቅምና ፍላጎት የሚያገፀባርቅ እድርገው ያቀርብሉ ። በተግባር ግን የቡርጂዚውን ጥቅምና ፍላጎት ሲያራምዱ ይታያሉ ።

በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ቆስለካልነትና ሐሳባዊነት ሁለት በተገራሪነት የቆሙ ፈናዎች ሆነው ቆይተዋል ። ባለንበት በአሁኑም ዘመን የሚካሄደው ርዕዮተኛ ግልጽ ትግል ከካፒታሊዝም ወደ ሶሻሊዝም የሚደረገውን ታሪካዊ ሽግግር የሚያገፀባርቅ ነው ። ቡርጂዚው በፀረ ኮሚኒስት ፕሮፓጋንዳ ሶሻሊዝምንና ግርክሲዝም ሌኒኒዝምን ያጥላላል ። በቡርጂዎች ሥርዓት ውስጥ ያሉትን ተገራሪ ቅራጾች እድበስብሶ ለማቅረብ ሌት ተቀን ከፍተኛ ጥረት ያደርጋል ። ወዳጅ የሆነው የካፒታሊስቱ ሥርዓት ለሰው ልጅ ነፃነት ፣ እኩልነትና ብልጽግና የቆመ ብቸኛው መድኅን እንደሆነም ይሰብካል ። የቡርጂዎች መንግሥት ለሁሉም መደቦችና የኅብረተሰብ ክፍሎች ጥቅም

እኩል እንደቆመና የካፒታሊስቶች ፍላጎት የመላው የሰው ልጅ ፍላጎት እንደሆነ እስመሰሉ ለማቅረብ በሚነፃፅ ውዥንብር ሕዝቡን ያወናብዳል ። ይህን እንጂ በሚገባ ሲጤን በዚህ ሁሉ የቡርጂዎች ርዕዮተኛ ግልጽ መደባዊ ወገናዊነት እንዳለውና አድልዎ እንደሚያደርግ በግልጽ ይታያል ።

ግርክሲዝም ግን በመደብ በተከፋፈለ ኅብረተሰብ ውስጥ ገለልተኛ ወይንም ከመደብ በላይ መሆን የማይችል መሆኑን ይገልጻሉ ። ወገናዊነታቸው ለወዘለደሩ መደብ መሆኑንም በይፋ ይናገራሉ ።

ግርክሲዝም ምን ጊዜም ከዚህ ወገናዊነት በመነሣት ጂኮክራሲያዊና ታሪካዊ ቆስለካልነት ሠራተኛው መደብ ካፒታሊዝምን ገርስቦ በመጣል ለኮሚኒዝም በሚያደርገው ትግል ሳይንሳዊ የትግል መሣሪያው እንደሆነ ያረጋግጣል ። ግርክሳዊ ሌኒኒዊ ፍልስፍና ንድፈ ሐሳብንና ተግባርን በሚገባ የሚያዋህድና እውነታን በትክክል የሚያገፀባርቅ ፣ ሐሳባዊነትን ፣ ዲቦአካላዊ እመለካከትን ፣ ከላሽነትንና ቀናናዊነትን ያሰርገራኝ የሚጥጥና የሠራተኛው መደብና የምዝብር ሕዝቦች መደባዊ ወገናዊነት በሁሉም መስክ የሚገለጽበት አጠቃላይ እመለካከት ነው ።

ግርክሳዊው ወገናዊነታቸውን ለወዘለደሩ መደብ የሚያደርጉት ይህን መደብ እንዲሁ ለመደገፍ ፈልገው ሳይሆን የታሪክ ሂደትን በማጠናከር እውነታን በትክክል ሊያገፀባርቅ የሚችል ርዕዮተኛ ግልጽ ሳይንሳዊና ተራማጅ የሆነ ይህ መደብ መሆኑን በመገንዘብ ነው ። ዛሬ ካሉት መደቦች ሁሉ ጥቅምና ፍላጎቱ ከኅብረተሰቡ ዕድገትና ደገንነት ጋር የሚገጥም የወዘለደሩ መደብ ብቻ ነው ። ምክንያቱም የተቀሩት መደቦች ከዘመናዊ አንዳለትሪ ዕድገት ጋር እየተፈረከኩ ሲሄዱ እየተጠናከረ የሚሄደው ይህ መደብ በመሆኑ ነው ።

ቡርጂዚው በነፃ ውድድር ካፒታሊዝም ጊዜ አድጋሪ የፈውዳል ሥርዓትን በመቀጋትና የምርት ኃይሎችን በማሳደግ በጊዜው የተራማጅነት ሚና ቢጫወትም ዛሬ ካፒታሊዝም በሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ በሚገኝበት ወቅት የምርት ኃይሎችን ዕድ

ገት የሚገታ ፣ የገብረተሰቡን ዕድገትና እርምጃ የሚያደናጅ ሚና በመጣውት ላይ ይገኛል = ስለሆነም የቡርጂዎ ርዕዮተ ዓለም አድጋሪና ጎታች ሊሆን በችሏል = ወዝላ ደሩ ገን ዕድገቱና ፍላጎቱ ከምርት ጋይሎች ዕድገት ጋር የተያያዘ በመሆኑ ለመለካከቱ ላይገሳዊ ነው = የግርክሳውያን ወገናዊነት ልዩ ባሕርይም ይህ ሳይገሳዊነትና ተራማ ጅነት ነው =

ወግ አጥባቂ ወይም ቡርጂ ሶሻሊዝም
(Conservative or Bourgeois Socialism)

የሚታዩባቸውን ግንባራዊ ጉብቆልና ዎችና ችግሮች አሻሽለው የቡርጂዎን ጉብረተሰብ ህልውና ለማቆየት የሚመኙ የቡርጂዎ ክፍሎች ግለትም ሊከናወኑት ፣ ለውራተኛው ከገረራቸውን የሚመጡ ሰብአዎያን ፣ በጉ አድራጊዎች ወዘተ... የሚሰብኩት ሶሻሊዝም ነው = የቡርጂ ሶሻሊስቶች ከዘመናዊ ገብረተሰብ የሚገኘውን ጥቅም ይፈልጋሉ = ገን ይህ ገብረተሰብ በቡርጂዲው ላይ ሊያመጣ የሚችለውን አደጋ ይፈራሱ = ለጊዜው ያለው የገብረተሰብ አጭም ያለምንም ተቀናቃኝ እንዲኖር ይመኛሉ ፣ እነሱ ከላይ የተፈናጠጠሰት ዓለም ውብ እንደሆነና ወዘ ደሩም ያለውን ጥላቻና ትግል አስወግዶ ወደዛ ውብ ዓለም ለመግባት እንዲጣጣር ይሰብካሉ =

ሁለተኛው የተሻለና ገን ዘዴ የሚያገኘው የቡርጂ ሶሻሊዝም ደግሞ ለወዘላ ደሩ የሚጠቅመው የፖለቲካ ሥልጣን ሳይሆን ለኦር የሚያስፈልጉት ቁሳዊ ሁኔታዎችና የሊኮናዊ ግንኙነቶች መለወጥ ነው በግለት ሠራተኛው ለአብዮታዊ አንቅስቃሴ ያለውን በሚት ለመስለብ የሚጥር ነው = ለኦር የሚያስፈልጉት የቁሳዊ ሁኔታዎች መለወጥ ግለትም የቡርጂዎ የምርት ግንኙነት በአብዮታዊ ትግል መደምሰስን ሳይሆን የካርታልና የጉልበት ግንኙነት ሳይቃወስ የሚገኘውን የአስተዳደር መሻሻልን መሻት ግለት ነው = የቡርጂዎ ሶሻሊዝም የሚሰጠው ትርጉም ሌላ ሳይሆን ቡርጂዲው ቡርጂዲ የሆነው ለወዘላደሩ ጥቅም ሲል ነው የሚል ይሆናል =

ወጣት አጥፊነት (የ-)
(Juvenile Delinquency)

ከ15 ዓመት የበለጠ ዕድሜ ኑርዋቸው ህገር ገን አካለ መጠን ያልደረሱ ወይም በብዙ ሀገሮች እንደተደነገገው ለሥራ ስም ገት ዓመት ያልሞላቸው ወጣቶች የሚፈጽሙት ወንጀል የወጣት አጥፊነት ይባላል = የወጣት አጥፊነት በዕድሜ እነሱተኛ ወይም ከአሥራ ለምስት ዓመት በታች የሆኑ ለላጊ ሕፃናት ከሚፈጽሙት ጥፋት በተለየ ደረጃ የሚታይ ነው = ታዳጊ ሕፃናት ለግንባራዊ ኑሮ አደገኛ የሆነ ተግባር ሲፈጽሙ ቢችሉም በጋላፊነት ለይጠቀሙ =

ብዙዎቹ በሰፊነት ገብረተሰብ ውስጥ ለወጣት አጥፊነት የኖው ምክንያት የገብረተሰብ ግንባራዊና ሊኮናዊ መጥቅር ነው = በቡርጂ ገብረተሰብ ውስጥ ወጣቶችን የሚያስጨንቁና ተስፋ የሚያስቆርጡ ግንባራዊ ክስተቶች የተለመዱና የግያደርጠው በመሆናቸው የወጣት አጥፊነትም እየወሰደ ይሄዳል = ሥራ አገነት ፣ በወደፊቱ ኑሮ ለሌላ መተግመን ወዘተ... የወጣቱን ሕይወት የሚያወልደው ሁኔታዎች ናቸው = የዕዕ ሱስ ጎንት ፣ ቱግር ፣ ሰርቆት ፣ ውንብድናና ሌላውም የወጣት አጥፊነት እየባረከተ የሄደውም በቡርጂዎ ሥርዓት ነው = በሶሻሊስት ሥርዓት ገን የወጣቱ የወደፊት ዕድል የሰጠና ያለው በመሆኑና ለተደላደለ የወደፊት ኑሮ ውም እስፈላጊው ዝግጅት ስለሚደረግለት ከጭንቀትና ከተስፋ መቁረጥ ነፃ ይሆናል = ስለዚህም ወደ አጥፊነት ለሚመሩ ሁኔታዎች ለይጋለጥም = ይህም ሲባል ወጣት አጥፊዎች ለይገኙም ግለት ለይደለም = አልፎ አልፎ በወጣቶች በተናጠል የሚፈጸሙ ጥፋቶች ያጋጥማሉ = ይህም ሆኖ ወጣት አጥፊነት እንደገብረተሰብ መሠረታዊ ችግር የሚቆጠር ለይደለም =

ወጪ ንግድ
(Export Trade)

አንድ ሀገር ሸቀጦችን ወደ ሌሎች ሀገሮች በመላክ የሚያደርገው የንግድ አንት ስቃሲ ወጪ ንግድ ይባላል =

አንድ ሀገር በመሠረቱ ከፍጆታ በላይ የሆነን ሸተጥ ወይም በሀገር ውስጥ ገበያ

ሸቀጡ የሚያስገኘው ገቢ በውጭ ገበያዎች ከሚያስገኘው ገቢ ያነሰ ከሆነ ወይም በሌሎች ምክንያቶች ሸቀጦችን ወደ ውጭ ይልካል ። ወደ ውጭ የሚላኩ ሸቀጦችም የውጭ ምንዛሪን ያስገኛሉ ።

የካፒታሊስት ሀገሮች በሀገራቸው ገበያ ውስጥ ሊጣሩ ያልቻሉትን ሸቀጦቻቸውን ወደ ጎረቤት ሀገሮች ይልካሉ ። በተለይም ሞናኖራ ካፒታሊስቶች ጎረቤት ሀገሮችን የዕቃዎቻቸው ግራገሬያ በማድረግ ፣ ሸቀጦቹንም በሞናኖራ ዋጋ በማትረብ ከፍተኛ ትርፍ ያጋብሳሉ ። በአንጻሩ እነዚህ ኢምፐሪያሊስት ሀገሮች ጎረቤት ሀገሮች በወጪ ንግድ አማካይነት የሚልካቸው ሸቀጦች በልዩ ልዩ ተፅዕኖዎች እንዳይገቡ የግንጃ እርምጃዎችን ይወስዳሉ ፤ እንዲገቡ ከፈቀዱም በዝቅተኛ ዋጋ እንዲሸጡ ያደርጋሉ ።

ጎረቤት ሀገሮች ለልማታቸው የሚያስፈልጓቸውን ሸቀጦች ለመግዛት የሚያስችላቸውን የውጭ ምንዛሪ የሚያገኙት በመሠረቱ በወጪ ንግድ አማካይነት ከሚያገኙት ገቢ በመሆኑ የሚልካቸው ሸቀጦች ዋጋ ዝቅተኛ እየሆነ መሄድ የኢኮኖሚ ዕድገታቸውን ይገታዋል ። የነዚህም ሀገሮች የወጪ ንግድ እንቅስቃሴ ገበያቸው ውስን በሆነ በጥሪ ዕቃነት በሚያገለግሉ ጥቂት የእርሻና የማዕድን ውጤቶች ላይ በመሆኑ ችግራቸው ይበልጥ ይበባሳል ።

የሞናኖራ ካፒታሊስት መንግሥታት ወደ ውጭ ሸቀጦችን ለሚልኩ የሞናኖራ ድርጅቶች ልዩ ልዩ ድገግዎችን ያደርጋሉ ። ለምሳሌ ድርጅቶቹ ዕቃዎችን በመላካቸው የተነሣ ከልዩ ልዩ የውስጥ ቀረጦች ክፍያ ነፃ እንዲሆኑ ያደርጋሉ ፤ ወይም ዝቅተኛ ክፍያ ብቻ እንዲያደርጉ ይወስናሉ ። ከዚህም ሌላ የወጪ ንግድ ለማዳበር በተጻጸሙ አስመጪና ላኪ ባንኮች አማካይነት ወደ ውጭ ለሚልኩ ነጋዴዎች ብድር በመስጠትና ተያዥ በመሆን እንዲሁም የውጭ ሀገር ድርጅቶች ወይም መንግሥታት ከላኪው ሀገር ዕቃዎችን እንዲገዙ ለማስቻል የወጪ ንግድ ብድር በመስጠት ይረዳሉ ።

(የውጭ ንግድን ይመለከታል ።)

ወጪና የገቢ ግወዳደሪያ ሒሳብ (የ—)

(Cost Accounting)

ኢኮኖሚን ለማንቀሳቀስ ልዩ ልዩ እምራችና አገልግሎት ሰጪ ድርጅቶች ምርት ለማምረት ወይም አገልግሎት ለመስጠት የሚያወጡትን ወጪና ሲያገኙ የሚችሉትን ገቢ በቅድሚያ የሚገመገሙበት የሒሳብ ስልት ነው ። ዓላማውም በዝቅተኛ ወጪ ከፍተኛ ውጤት ግስገኘት ሲሆን እያንዳንዱ እምራችና አገልግሎት ሰጪ ድርጅት የተወሰነሉትን ገቢ መምታቱን የሚቆጣጠርበት ዘዴ ነው ።

እነዚህ ድርጅቶች ሒሳቸውን በራሳቸው የሚያስተዳድሩ ፣ ባላቸው ሥልጣን ሠራተኞችን የሚቀጥሩ ፣ የሚያሳድጉና የሙያ ግሻሻያ ፕሮግራሞችን የሚሰጡ ፣ የራሳቸውን የገቢና የወጪ ሒሳብም የሚይዙ ናቸው ። ይህ ሥልጣን ያላቸው ሥራ አስኪያጆች በማምረት ሂደት ውስጥ ለሚከሰቱ ችግሮች የተቀላጠፈ ውሳኔ ለመስጠት እንዲያስችላቸው ያላቸውን ንብረትና ገንዘብ ያለውጣ ውረድ ለማንቀሳቀስ ይችላሉ ። ይህም አሠራር በተቻለ መጠን በአነስተኛ ወጪ የዕቅድ ግብን ለመምታት ያስችላቸዋል ።

በሰሻሊዝም የወጪና የገቢ ግወዳደሪያ ሒሳብ ዓላማ በአነስተኛ ወጪ ከፍተኛ ውጤት አስገኝቶ የኅብረተሰቡን ፍላጎት በይበልጥ ማርካት ነው ። በአንጻሩ በካፒታሊስት ሥርዓት የወጪና የገቢ ግወዳደሪያ ሒሳብ የሚያገለግለው ዋጋን በማናርፍ ወጪን በመቀነስ በተለይም የሥራ ዕምቀትን በመጨመርና ለሥራ እካባቢ ደኅንነት የሚወጡ ወጪዎችን ቀንሶ ትርፍ በማካበት የካፒታሊስቱን የግል ጥቅም ማዳበር ነው ።

ዋርሶ ቃል ኪዳን ድርጅት (የ—) (Warsaw Pact)

በአውሮፓ ሰላም ንፍ ደኅንነትን ለማረጋገጥ በአልባንያ ፣ (እስከ 1968) በቡልጋሪያ ፣ በሀንጋሪ ፣ በጀርመን ዲሞክራቲክ ሪፑብሊክ ፣ በፖላንድ ፣ በሩሲያ ፣ በሶቭዬት ኅብረትና በቼኮዝሎቫኪያ መካከል ግንቦት 14 ቀን 1955

በዋርዕ ከተማ የተደረገ የወዳጅነት ፣ የትብብርና የመረዳዳት ስምምነት ነው ።

የዋርዕ ቃል ኪዳን ድርጅትን ማቋቋም ያስፈለገበት ምክንያት የምዕራብ አውሮፓ ሀገሮች በ1949 የሰሜን አትላንቲክ ቃልኪዳን ድርጅት ኔቶን በማቋቋም በሶሻሊስት ሀገሮች ስላምና ደገንነት ላይ አስጊ ሁኔታ መፍጠራቸውና በ1954 ምዕራብ ጀርመን አባል እንድትሆን መፍቀዳቸው ነው ።

የዋርዕ ቃልኪዳን ድርጅት የአባል ሀገሮቹን ደገንነት ለመጠበቅና በአውሮፓ ስላም ለማስፈን አስፈላጊውን እርምጃ ሁሉ ይወስዳል ። በመሆኑም አባል ሀገሮች በዓለም አቀፍ ግንኙነታቸው በጦር ኃይል እንደማያ ስፈራሩና ወረራ እንደማይፈጽሙ ወስነዋል ፤ ይሁን እንጂ በአንዳቸው ላይ በጦር መሣሪያ አማካይነት ጥቃት ቢደርስ ሁሉም በአስቸኳይ አግባብ ባለው መንገድ በጦር ኃይልም ጭምር የመርዳት ቃልኪዳን ገብተዋል ። ስምምነቱ የእያንዳንዱ አባል ሀገር ብሔራዊ ነፃነት እንዲጠበቅና እንደ በሌላው ሀገር የውስጥ ጉዳይ ጣልቃ እንዳይገባ ይከለክላል ። በዓለም አቀፍ ጉዳዮችም ላይ የአባል ሀገሮችን ጥቅም የሚነኩ ከሆነ የጋራ ምክክር ይደረጋል ።

የዋርዕ ቃልኪዳን ድርጅት በመጀመሪያ የተቋቋመው ለ20 ዓመት ጊዜ ሆኖ ከዚሁ ጊዜ በኋላ ግን አንድ ሀገር ከድርጅቱ ለመውጣት በጽሑፍ ካላሳወቀ በስተቀር ለ10 ዓመት በቀጥታ እየታደሰ እንደሚሄድ በውሉ ላይ ተጠቅሷል ። በተጨማሪም የአውሮፓ ሀገሮች ሁሉ በሚፈረሙት ስምምነት መሠረት የአውሮፓን ሀገሮች ደገንነት ለማስጠበቅ የሚቻልበት ሁኔታ ከተፈጠረ ድርጅቱ ወዲያው የሚፈረስ እንደሆነ ስምምነቱ ያመለክታል ።

ዋነኛና መለስተኛ ባሕርያት (Primary and Secondary Qualities)

የነገሮችን ባሕርያት ከነባራዊነት ወይም ከገሊናዊነት አንጻር ለመለየት ይጠቅማሉ ተብለው የተወሰዱ ፈርጆች ናቸው ። በዚህ አመለካከት መሠረት ዋነኛ ባሕርያት የሚባሉት ከቁስአካል በሐሳብ እንኳን ልንለያቸው የማንችል ባሕርያት ናቸው ። ለምሳሌ ቅርፅ ፣ ስፋት ፣ ቅስቃሴ ከቁስአካል ሊለዩ

አይችሉም ። ስፋት የሌለው ነገር ቁሳዊ ሊሆን አይችልም ። በመሆኑም ቅርፅ ፣ ስፋት ፣ ቅስቃሴ ፣ መጠን ወዘተ... ከቁስአካል ሊገነጠሉ ስለማይችሉ የሱ ዋነኛ ማለትም ነባራዊ ጠባዮች ናቸው ። መለስተኛ ባሕርያት የተባሉት የቁስአካል ነባራዊ ባሕርያት ሳይሆኑ ነገር ግን በሱ አማካይነት በተለይም በሕዋሳት ሥር ላይ ባላቸው ተገብሮት በሐሳባችን ውስጥ የሚፈጠሩ ሕውስታዎች ናቸው ። የእነዚህ ዓይነቶቹ እውነት ጎሊናዊ ብቻ ነው ለምሳሌ ቀለም ፣ ሽታ ፣ ደምፅ ፣ ጠቀት ወዘተ ... የቁስአካል መለስተኛ ዓይነቶች ናቸው ። ጠቀትን ብንወስድ ሕውስታ እንጂ አራሱ ጥቃቱ ነገር የሚሰማው ነባራዊ ጠባይ ነው ለማለት አይቻልም ።

የቁስአካል ባሕርያትን ነባራዊና ጎሊናዊ በማለት ለመክፈል የሚጥር ይህ አመለካከት የተዛባ አስተሳሰብን የሚያንፀባርቅ ነው ። የቁስአካል ዓይነት ሆኖ ነባራዊ አይደለም ብሎ መናገር የቁስአካልን ዋና ባሕርይ ማለትም ነባራዊነቱን ማዛባት ይሆናል ። ውስጠስቡን የንቃተ ጎሊናን የማንፀባረቅ ችሎታን በትክክል መገንዘብ ከማስፈለጉም በላይ ችሎታው አራሱ ቁሳዊ መሠረት እንዳለው መገንዘብ ያሻል ። ይህ ቁሳዊ መሠረት ያለውን የዕድገት ደረጃ የማንፀባረቅን ጠባይ ውስጠስብ ያደርገዋል ። ቁስአካል ነባራዊ ያልሆኑ ዓይነቶች አሉት የሚለው አመለካከት በርክሌይና ሂዩም ለተባሉት ሐሳባውያን ፈላስፎች የቁስአካልን መናገር ለመካድ ጠቅሟቸዋል ። ቀለም ጎሊናዊ ከሆነ ቀለም ስለሌለው ስፋት ለማሰብ ስለማይቻል ስፋት እራሱ ጎሊናዊ ነው በማለት በርክሌይ የቁስአካልን ዓይነቶች ሁሉ ጎሊናዊ በማድረግ ቁስአካል ህልውና የለውም ለማለት በቅቷል ።

(ተናክሎታዊ ቁስአካልነትን ይመለከቷል ።)

ዋጋ

(Price)

የሸቀጦች እሴት የገንዘብ መልክ ወይም ገንዘባዊ መግለጫ ነው ። ስለዚህም የዋጋ የመጨመር ወይም የመቀነስ ሂደት የሚሸከረው በሸቀጦች እሴት አካባቢ ነው ። የአንድ ሸቀጥ አቅርቦት ሲጨምር የዚያ

ሸቀጥ ጥጋ ከሸቀጡ እሴት ሸቅ ሲል ፡
 ለሸቀጡ ያለው ፍላጎት ሳይለወጥ የሸቀጡ
 አቅርቦት ሲቀነስ ደግሞ የዚያ ሸቀጥ ጥጋ
 ከዚያ ሸቀጥ እሴት ከፍ ይላል ። የአንድ
 ሸቀጥ እሴትና ጥጋ እኩል ሊሆን የሚችለው
 በገበያ ላይ የዚህ ሸቀጥ አቅርቦትና ፍላጎት
 ተመጣጣኝ በሚሆንበት ጊዜ ብቻ ነው ።

የሸቀጥ ጥጋ (በብር)	የሸቀጥ አቅርቦት	የሸቀጥ ፍላጎት
10	500	100
9	400	200
8	300	300
7	200	400
6	100	500

በዚህ ሠንጠረዥ መሠረት የሸቀጡ አቅር
 ቦትና ፍላጎት እኩል ሆኖ የሚታየው የሸ
 ቀጡ ጥጋ ብር 8 ሲሆን ነው ። ይህም ጥጋ
 የሚያሳየው ያን የተወሰነ ሸቀጥ ለማምረት
 የፈለሰው የሰው የሥራ ኃይል በገንዘብ ሲመ
 ነዘር ስምንት ብር መሆኑንና ይህም ስምንት
 ብር የሸቀጡ ትክክለኛ እሴት መሆኑን ነው ።
 የሸቀጡ አቅርቦት ከሸቀጡ ፍላጎት በታች
 ወይም በላይ ሲሆን ጥጋው ከእሴቱ ሸቅና ከፍ
 ሲል ይታያል ።

በካፒታሊዝም የነፃ ውድድር ደረጃ
 ተመሳሳይ የሆኑ ሸቀጦችን የሚያመርቱ ብዙ
 ካፒታሊስቶች በመኖራቸውና እያንዳንዱ ካፒ
 ታሊስት በተናጠል ስገባ የሚያቀርቡው
 ሸቀጥ አንስተኛ በመሆኑ ጥጋን የሚወስነው
 ገበያው ነው ። ግለትም በዚህ ደረጃ የግናቸ
 ውም ወደ ገበያ የሚቀርብ ሸቀጥ ጥጋ የሚ
 ወስነው ሸቀጡ ገበያ ውስጥ በተረፈበት
 መጠንና (አቅርቦት) ለዚያ ሸቀጥ ዘገባ
 ውስጥ ዓለው ፍላጎት አንፃር ነው ግለት
 ነው ። በካፒታሊዝም የነፃ ውድድር ደረጃ
 ሻጮች ለተወሰነ የሸቀጥ መጠን የሚጠይቁት
 ጥጋ በዚያ በተወሰነ ገበያና በተወሰነ ጊዜ
 ሸግጦች ለመክፈል ከሚፈልጉት ጥጋ ጋር
 እኩል የመሆን አዝማሚያ ያሳያል ።

ካፒታሊዝም ከነፃ ውድድር ደረጃ
 አልፎ ወደ ሞኖፖል ካፒታሊዝም ደረጃ በሚ
 ሸጋገርበት ጊዜ ለገበያ የሚቀርቡ ሸቀጦችን
 የሚያመርቱ ጥቂት ሞኖፖሊስቶች ብቻ በመ
 ሆኖቸው የሸቀጦች ጥጋ የሚወስነው እንደ
 ዝቅተኛው የካፒታሊዝም የዕድገት ደረጃ በገ

በያው ሳይሆን በጥቂት ሞኖፖሊስቶች ይሆ
 ናል ። በመሆኑም በሞኖፖል ካፒታሊዝም
 ደረጃ ሞኖፖሊስቶች የሸቀጦችን ጥጋ በየጊ
 ዜው በማኖር የሞኖፖል ትርፍ እያካበቱ
 የሠርቶ እደር ሕዝቦችን ብዝበዛ በከፍተኛ
 ደረጃ ያባብሱታል ።

በሶሻሊዝም የሸቀጥና የገንዘብ ግንኙ
 ነት በመኖሩ ለልውውጥ የሚመረቱ ሸቀ
 ጦች ሁሉ ጥጋ ይኖራቸዋል ። ይሁንና በሶ
 ሻሊዝም የግይዘጠና የግይለውጡ እንደተፈ
 ጥር ሃብት ፣ የግይንቀሳቀስ ንብረት (እንደ
 ፋብሪካ ፣ እንደ ኃይል ግመንጫ ወዘተ...) ፣
 እንደሥራ ኃይል ያሉ ነገሮች የገበያ ጥጋ
 አይኖራቸውም ። በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ
 ጥጋ የምርትና የፍጆታ መጠንን እንዲሁም
 የሕዝቡን የመግዛት ዐቅም መሠረት በማድረግ
 በዕቅድ አውጭ አካላት የሚወሰን ነው ።

የሶሻሊስት አምራች ድርጅቶች በትር
 ፍና በዚግራ ስሌት መሠረት የሚያመርቱ
 እንደመሆናቸው ጥጋ ለዕቅድ አውጭ አካ
 ላት በምርትና በፍጆታ መካከል ያለውን ግን
 ኙነትና የገንኙነትንም አዝማሚያ የሚጠቁ
 ግቸው መግሪያ ስለሆነ የዕቅዱን ትክክለኛ
 መሆንና አለመሆን አንዲያውቁ ይረዳቸዋል ።

በዳበረ ሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ
 የግል ንግድ ባለመኖሩ የሚመረቱ ሸቀጦች
 በሙሉ የሚከፋፈሉት በመንግሥት ፣ በጎብ
 ረት አከፋፋይ ድርጅቶችና በሕዝብ የሸግ
 ጦች ግንብራት ነው ። ይህም በመሆኑ ዘመ
 ንግሥት የዕቅድ አውጭ አካላት የተወሰነው
 የሸቀጦች ጥጋ የሚጣሰቡት ሁኔታ የልም ።
 በሶሻሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ ጥጋ እንደካፒ
 ታሊስቱ ኢኮኖሚ ላካፒታሊስቱ ትርፍ መካ
 በት ሲባል በየጊዜው የግያድግ ከሠራተኛው
 ሕዝብ ገቢ መጨመር ጋር ሁልጊዜም የግይ
 ጫምርና ለረክም ጊዜ የተረጋጋ በመሆኑ
 የኑር ሁኔታ መሻሻልን ያስከትላል ።

ንግድ በሀገር አቀፍ ደረጃ ብቻ ሳይሆን
 በዓለም አቀፍ ደረጃም የተስፋፋ እንደመሆኑ
 ከሀገር አቀፍ ጥጋ የተለየ የዓለም ጥጋም
 አለ ። በተለይ ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት
 በኋላ የዓለም ገበያ ሲባል የዓለም አቀፍ የካ
 ፒታሊስትንና የሶሻሊስትን ገበያ የሚመለከት
 በመሆኑ በሁለቱ የዓለም ገበያዎች ውስጥ
 የጥጋ ይዘት የተለየ መሆኑን መገንዘብ ያስ
 ፈልጋል ። የዓለም የካፒታሊስት ገበያ ከፍ

ተኛ ተከከር የሚካሄድበት ፣ ያልተረጋጋና በግብታዊነት የሚንቀሳቀስ ከመሆኑም በላይ የሸቀጦች ዋጋ በኢምፔሪያሊስት ሀገሮች የሚወሰን በመሆኑ የዓለም የካፒታሊስት ገበያ ዋጋ ኢምፔሪያሊስት ሀገሮች ባልተመጣጠነ ንግድ ሳቢያ ጎረቤት ሀገሮችን የሚበዘብዙበት ዓይነተኛ መሣሪያ ነው ። በአንጻር የዓለም የሶሻሊስት ገበያን በሚመለከት ዋጋ የሚተመነው የአኩያዊ ልውውጥና የጋራ ጥቅም መርህን መሠረት በማድረግ ነው ።

ዋጋ በኮሚኒዝም ደረጃ ከሸቀጥና ከገንዘብ ግንኙነት መከሰም ጋር አብሮ የሚከሰም ታሪካዊ የሆነ የኢኮኖሚ ፈርጅ ነው ።

(እሴትን ፣ እቅርቦትን ፣ ፍላጎትን ይመለከታል ።)

ዋጋ ርግቦት (የ—)

(Deflation)

በገበያ ውስጥ ካሉ ሸቀጦችና አገልግሎቶች አንጻር በዝውውር ውስጥ ያለ ገንዘብ መጠን እንሰ ሲገኝ ወይም በአንዳንድ የኢኮኖሚ ሁኔታዎች ምክንያት ሰዎች ገንዘባቸውን ከማውጣትና ዕቃ ከመግዛት በመቆጣጠራቸው የገንዘብ የዝውውር መጣኔ በሚቀንሰበት ወቅት አጠቃላይ የዋጋ ደረጃ መቀነስ ይታያል ። እንዲህ ዓይነት አጠቃላይ የዋጋ ደረጃ መቀነስ ሲታይ የዋጋ ርግቦት እለ ይባላል ። ይህ ሁኔታ በካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ውስጥ ሲደርስ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ይቀንሳል ፣ ሥራ አጥነት ይጨምራል ፣ ብሔራዊ ገቢ ያንሳል ፣ የሠራተኛው ምንዳም ይቀንሳል ።

የዋጋ ርግቦት ብዙውን ጊዜ ከገንዘብ ፖሊሲ ለውጥ ጋር የተያያዘ ነው ። በተለይም ከሁለተኛው የዓለም ጦርነት በኋላ በካፒታሊስት ሀገሮች ከመጠን በላይ የበዛውን የወረቀት ገንዘብ በመቀነስ የዋጋ ንረትን ዕድገት ለመቆጣጠር አልፎ አልፎ በተግባር ላይ ለማዋል የተሞከረ ፖሊሲ ነው ። ይህን ፖሊሲ የካፒታሊስት መንግሥታት ተግባር ላይ ያዋሉት የወሰድ መጠንን በመጨመርና የዱቤ መጠንን በመወሰን ፣ የዱቤ አሰጣጥን ለመቆጣጠር ፣ ታክስ በመጨመር ሰማገብ ፈጭና ባህላዊ ጉዳዮች የሚወጣውን ወጪ

በመቀነስ ፣ የምንዳና የደመወዝ ጭግሪን በማቆምና ተመሳሳይ እርምጃዎችን በመውሰድ ነው ።

ይህ ዓይነት እርምጃ ደግሞ የኢኮኖሚ ዕድገት መጠንን በመቀነስ የሠርቶ አደር ሕዝቦች የኑሮ ሁኔታ እያቆለቆለ እንዲሄድ የሚያደርግ በመሆኑ በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ ያለውን የመደብ ትግል በይበልጥ እንዲካሄድ ያደርገዋል ።

(የዋጋ ንረትን ይመለከታል ።)

ዋጋ ንረት (የ—)

(Inflation)

የተመረቀና በገበያ ላይ የወጡ ሸቀጦችን ለማዘዋወር አስፈላጊ ከሆነው በላይ የወረቀት ገንዘብም ሆነ የዱቤ ገንዘብ መጠን በመጨመሩ ምክንያት የሚከተለው አጠቃላይ የሸቀጦች ዋጋ ማሻቀብ ነው ። ይህ ሁኔታ ሲፈጠር የወረቀት ገንዘብ የመግዛት ኃይል ይቀንሳል ።

የዋጋ ንረት ከወረቀት ገንዘብ በፊት የተለያዩ መሀለቆች እንደዝውውር አማካይ ሆነው ያገለግሉ በነበረበት ጊዜ ሁሉ የነበረ ክስተት ነው ። ይሁን እንጂ ቃሉ በኢኮኖሚያዊ ጽንሰ ሐሳብነት መጠቀስ የጀመረው በ19ኛው ምዕት ዓመት ሁለተኛ አጋማሽ ላይ ሲሆን በስፋት በተግባር ላይ መዋል የጀመረው ግን በ20ኛው ምዕት ዓመት ነው ።

ከወረቀት ገንዘብ በፊት የዋጋ ንረት ይከሰት የነበረው መንግሥት መሀለቆችን በብዛት ሠርቶ ሲያወጣ ወይም ሕገወጥ በሆነ መንገድ የተሠሩ ሙሉ እሴት የሌላቸው መሀለቆች በዝውውር ላይ ሲውሉ ወይም የይስሙላ እሴት ባላቸው የነሐስ መሀለቆች ምትክ የመዳብ መሀለቆች ሲተኩ ነበር ። ይህ ሁኔታ የመሀለቆች የመግዛት ኃይል እንዲቀንስ ፣ ከእውን ገቢ አንጻር ሲታይ የገንዘብ እሴት እንዲያቆለቁል ከማድረጉም በላይ በከተማና በገጠር መካከል ድካሄድ የነበረውን የሸቀጥ ልውውጥ በመግታት በተለይም ከገጠር የእርሻ ውጤት ወደ ከተማ እንዳይገባ በማድረግ ቀውስ ይፈጥር ነበር ። ከዚህም ሁኔታ ለመውጣት መንግሥት ከዝ

ዋጋ ንረት (የ-)

ውውር ውስጥ ትርፍ የሆኑ የመዳብ መሀለቆችን ሰማውጣት ወይም የመሀለቆችን የይስ ሙላ እሴት ለመቀነስ ይገደድ ነበር ።

ከወረቀት ገንዘብ መከሰት በኋላ በመሀለቆች አግካይነት ይከሰት የነበረው ንረት ወደ ወረቀት ገንዘብ ንረት ተሸጋገረ ። በ18ኛውና በ19ኛው ምዕት ዓመት ይህ የዋጋ ንረት ሁኔታ በተለያዩ የካፒታሊስት ሀገሮች ውስጥ ተከሰቶ ነበር ።

ከካፒታሊዝም መዳበርና ከካፒታሊዝም የኢኮኖሚ ቀውስ እየተካረረ መምጣት ጋር በካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የዋጋ ንረት ቋሚና ሁለንታዊ ጠባይ እየያዘ መጣ ። ካፒታሊዝም አሁን በደረሰበት የመንግሥታዊ ምኖሯ ካፒታሊዝም ደረጃ የኢኮኖሚ ቀውስ የሚከሰትበት ዓይነተኛው መልክ ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ በመሄድ ላይ በሚገኝ የዋጋ ንረት ነው ። ይህም ሁኔታ አንድ ሀገር ከወጪ ንግድ የሚገኘውን ገቢ በመቀነስ የውጭ ምንዛሪ መጠኑን የሚያሳንስ ከመሆኑም በላይ በዚያ ሀገር ውስጥ አጠቃላይ የሆነ የኑሮን ውድነት ያስከትላል ።

የዋጋ ንረት በሚታይበት ወቅት የሠራተኞች ምንጻ ከሸቀጦች ዋጋ ጋር ሲነፃፀር አነስተኛ የሚሆንበት ፣ እውን ምንጻ የሚቀንሰበትና በምንጻ የሚተዳደሩ የነብረተሰብ ክፍሎችና የአነስተኛ ሸቀጥ አምራቾች የኑሮ ሁኔታ እየከበደ የሚሄድበት ወቅት ነው ። በካፒታሊስት ሥርዓት የዋጋ ንረት ዓይነተኛ የሆነ የመዘዘበኛ ሙሳሪያ የሚሆነው ዋጋ የሚጨመረው በእያንዳንዱ ካፒታሊስት ሳይሆን የገንዘብ መጠንን በሚቆጣጠረው በቡርጂው መንግሥት አግካይነት አጠቃላዩን የካፒታሊስት መደብ በሚጠቅምበት መንገድ ስለሆነ ቀጥተኛ ሳይሆን በተዘዋዋሪ መንገድ የሠራተኛው መደብና ሌሎችም ሠርቶ አደሮች የሚበዘበዙበት ዘዴ ነው ። የዋጋ ንረት እየባሰ ሲሄድ የአንድን ሀገር አጠቃላይ የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የሚያናጋና በመደቦች መካከል የሚካሄደውን ትግል ወደ ከፍተኛ ደረጃ የሚያደርስ ነው ።

በሶሻሊስት ኢኮኖሚ በዝውውር ውስጥ የሚሰራጨው የወረቀት ገንዘብ መጠን በዝውውር ውስጥ ከሚገኙ ሸቀጦች ጋር እንዲጣጣም ስለሚደረግ የዋጋ ንረት ቀውስ ሊኖር አይችልም ። በሶሻሊዝም የሸቀጦች

ዋጋ በመንግሥት የሚተመን በመሆኑ በተወሰነ ጊዜ ውስጥ የሚመረተውም ሸቀጥ እንደዚሁ በዕቅድ የሚወሰን ስለሆነ ሸቀጦችን ለማዘዋወር የሚያስፈልገውን የወረቀት ገንዘብ መጠን ለመተመንና ለመቆጣጠር ሁኔታው አመች ነው ። ሆኖም በጦርነት ጊዜ ፣ ዕቅድን በሚገባ ባለግግላት ወይም በዕቅድ ነጻፊው አካል በሚፈጸሙ እንዳንድ ስህተቶች ምክንያት በዝውውር ሂደት ውስጥ አስፈላጊ ከሆነው በላይ የወረቀት ገንዘብ ሊጠራቀም ይችላል ። ይህ ሁኔታ በሚያጋጥምበት ጊዜ ወዲያውኑ የገንዘብ ፖሊሲ ለውጥ በማድረግና የአጭር ጊዜ ዕቅድን ከብሔራዊ ኢኮኖሚው ሁኔታ አንፃር በማስተካከል ሰማሰወገድ ይቻላል ።

እንደ ካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ ሳይሆን የሶሻሊስት ኢኮኖሚ የወረቀት ገንዘብን መረጋጋት የሚያረጋግጡ አጠቃላዩን ብሔራዊ ኢኮኖሚ የፋይናንስ ዕቅድ በማውጣት ሂደት ውስጥ የኢኮኖሚው በገንዘብና በቁሳዊ ጎኖች መካከል ያለውን ተመጣጣኝነት በመጠበቅ ነው ።

ውል

(Treaty)

በዓለም አቀፍ ሕግ መሠረት ሁለት ወይም ከሁለት የሚበልጡ መንግሥታት የተሰማሙበትን ነገር ሰማድረግ ወይም ላለግድረግ ግዴታ የሚገቡት ስምምነት ነው ።

ውል የተለያዩ ቅርፅ ሊኖረው ይችላል ። የተሰመደው የውል ዓይነት ሁለት ወይም ከሁለት የበለጡ መንግሥታትን ግዴታ የሚያስገባው ከንትራት የተሰኘው ነው ። ይህም የተወሰነ ዓላማና ዕቅድ ይኖረዋል ፤ የሚጸናበት የጊዜ ገደብም አለው ። የጋራ መግለጫና የመልእክት ልውውጥ መልክ ሊኖረው ይችላል ።

በተባበሩት መንግሥታት ድርጅትና በቅርንጫፍ ሙሥሪያ ቤቶቹ ፣ በላዩ ላዩ ዓለም አቀፍ ድርጅቶችና ግንባራት እንዲሁም በመንግሥታት በብዙ ሺ የሚቆጠሩ ውሎች ተፈጽመዋል ።

ውል በሁለት ወይም ከሁለት በበለጡ መንግሥታት መካከል በሙሉ ፈቃደኝነትና

ሰዎችን የሚያረጋግ ነው ይባል አንዷ በአንድ ወገን ተፅዕኖ የሚፈጸምበትም ጊዜ አለ ። ለምሳሌ የጃፓን መንግሥት በ1951 የፈረመው የሰላም ውል የጃፓን መልዕክተኞች አስቀድመው የተደራደሩበትና የተሰማሙበት አልነበረም ። የአሜሪካ መንግሥት ውሉን በግሉ ነድፎ በማቅረብ የጃፓን መንግሥት እንዲቀበለው ጠየቀ ። እንደዚሁም በ1951 በመሰከሪያ ወር የተጠራው የሳንፍራንሲሲስኮው ጉባኤ አስቀድሞ የተዘጋጀውን ውል ያሳንዳች ለውጥና ውይይት መንግሥታት በይፋ እንዲፈረሙበት የተጠራ ነበር ። ሶቭዬት ኅብረት ፣ ሌሎች ሶሻሊስት ሀገሮችና ህንድ በዚህ ሁኔታ አንፈርም ብለዋል ።

በአምፔሪያሊስት መንግሥታትና በአዳጊ ሀገሮች መካከል የሚደረጉት ውሎች አብዛኛውን ጊዜ ለአምፔሪያሊስቱ አካላት ሚያዊና ወታደራዊ ጥቅሞች የሚያደሉ ናቸው ። ምክንያቱም የአምፔሪያሊዝም ህልውና በብዝሃ ላይ የተመሠረተ ስለሆነ እኩል ተጠቃሚነትን ሊቀበል ስለማይችል ነው ።

በውሎች ላይ የጽንጽ ጉዳይ ከፍተኛ ግምት የሚሰጠውና ብዙ ጊዜም ችግር የፈጠረ ነው ። የተባበሩት መንግሥታት ድርጅትን በሚመለከት ረገድ በይፋ የታወቁት አምስት ጽንጻዎች እንግሊዝኛ ፣ ፈረንሳይኛ ፣ እስፓንኛ ፣ ሩሲኛና ቻይንኛ ናቸው ።

በሁለት መንግሥታት መካከል የሚደረጉ ውሎች አብዛኛውን ጊዜ የሚጻፉት በሁለት ቅጅ ፣ ግለትም በእያንዳንዱ መንግሥት መደበኛ ጽንጻ ሲሆን የሁለቱ መንግሥታት እንደራሴዎች በሁለቱም ላይ ይፈረማሉ ። ስለሌላው ጽንጻ ትክክለኛ ትርጓሜ የተለየ አስተያየት እንዳይፈጠር ለመጠንቀቅም በዓለም የታወቀ ሦስተኛ ጽንጻ ፣ አብዛኛውን ጊዜ እንግሊዝኛን ወይም ፈረንሳይኛን መጫመር የተለመደ ነው ።

ውልንና ጽንጻን በሚመለከት በሀገራችን ጥሩ ምሳሌ ሆኖ ዘወትር የሚጠቀሰው የውጫሌ ውል ነው ። የዚህ ውል አንዱ አንቀጽ በአግርኛውና በጣሊያንኛው የተለያየ ትርጉም ይዞ መገኘት መሠረታዊው ምክንያት ባይሆንም ለአድዋው ጦርነት መቀሰቀስ ሰበብ ሆኗል ።

ውስብስብ ሥራ
(Complex or Skilled Labour)

ውስብስብ ሥራ ለአንድ የተወሰነ የሙያ ዘርፍ ሥልጠናና ልምድን የሚጠይቅ ሥራ ነው ።

ሥልጠናና የሥራ ልምድን ለመቅሰም ወይም ለማግኘት የሚደረገው ወጭ የሥራ ኃይሉን እሴት ከፍ ያደርገዋል ። የሥራውንም ውስብስብነት ያመለክታል ። ለምሳሌ ግንበኛ ፣ ቀያሽና መሐንዲስ የሚሠሩት ውስብስብ ሥራ ቢሆንም ውስብስብነቱ የተለያየ ደረጃ ይኖረዋል ። በተለያየ ደረጃ ላይ ውስብስብ ሥራ የሚሠሩ ሰዎች የሚያስገኙት እሴት ቀላል ሥራ የሚሠሩ ሰዎች ከሚያገኙት እሴት ከፍተኛ ስለሚሆን የሚያስገኙትም ከፍተኛ ሥራ ከሚሠሩ ሠራተኞች ለዚያው መጠን ከፍ ይላል ።

(ቀላል ሥራን ይመለከታል ።)

ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር
(Organic Composition of Capital)

በጽሑፍ ካፒታልና በተለየጥጭ ካፒታል መካከል ያለው ጥምርታ እሴታዊ ጥንቅር በቴክኒካዊ ጥንቅር እስከተወሰነና የዚህንም ቴክኒካዊ ለውጥ አስከላሳየ ድረስ ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር ይባላል ።

ካፒታል በተከማቸ መጠን የካፒታል ጥንቅር እየተለወጠ ይሄያል ። ይህንን ለውጥ በአካላዊ መልኩ ስንመለከት ምን ያህል ሕንጻዎች ፣ ግሽኖች ፣ ጥሬ ዕቃዎች ፣ ነጻጅና የመሳሰሉት ከምን ያህል የሥራ ኃይል ጋር እንደተተናጸ ወይንም ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅርን ሲያሳየን ፣ በእሴት መልኩ ደግሞ ቀደም ሲል እንደተጠቀሰው በምርት ማለገያዎች እሴትና (በጽሑፍ ካፒታል) በሥራ ኃይል እሴት (በተለየጥጭ ካፒታል) መካከል ያለውን ቅንጅት የሚያሳይ ነው ።

በውስጣዊ የካፒታል ጥንቅርና በቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር መካከል የጠበቀ ግንኙነት አለ ። ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር ባደገ መጠን ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅርም

እንዲሁ እየተሰወጠ ይሄልል ። በቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅር ዕድገት ላቢያ ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅር የሚያሳየው የዕድገት ለውጥ መጠን የሚወስነው በምርት መገልገያዎች እሴትና በስጣዊ ምንጭ ለውጥ አኳያ ነው ።

ከረዥም ጊዜ አንጻር ሲታይ የካፒታል ክምችት እያደገ በሄደ መጠን ውስጣዊ የካፒታል ጥንቅርም እያደገ ይሄልል ። በመሆኑም ጥቅም ላይ የሚውለው የሥራ ጋደል መጠን ዕድገት ከጠቅላላ ግንብራዊ ካፒታሉ ዕድገት አኳያ ሲታይ እየቀነሰ ስለሚመጣ ለተጠባባቂ ሥራ አጥ ሠራዊት መበራከት ምክንያት ይሆናል ። በተጨማሪም የካፒታል ክምችቱ አነስተኛ አምራቶችን በማፈናቀል የሥራ ጋደል አቅርቦቱ መጠን እንዲያደግ ስለሚያደርግ የሥራ አጥ ሠራዊቱ ቁጥር እንዲጨምርና ሁኔታው እንዲባባስ ምክንያት ይሆናል ።

(የካፒታል ክምችትን ፣ ቴክኒካዊ የካፒታል ጥንቅርን ይመለከታል ።)

ውስጣዊና ውጫዊ ቅራኔዎች (Internal & External contradictions)

ውስጣዊ ቅራኔ የሚያመለክተው በአንድ ነገር ውስጥ ያሉትን የሁለት ተቃራኒ ስዝ ግሚያዎች ግንኙነትና ትግል ሲሆን ውጫዊ ቅራኔ ደግሞ የሚገልጸው ነገሩ ከአካባቢው ጋር ያለውን ግንኙነት ነው ። ወላጅ ጫና የሚጫወተው ግለትም የነገሩን ምንነትና የመጨረሻ ውጤት የሚወስነው ውስጣዊ ቅራኔ ነው ። ነገሩ የሚደርስበት ለውጥና ዕድገት ከውስጥ አንቀሳቃሽ ጋደል የሚመነው እንጂ በውጭ ተፅዕኖ የሚደረጉ ባለ መሆናቸው ውስጣዊ ቅራኔ ዋናውን ቦታ ይይዛል ።

ሆኖም አንድ ነገር ከፊት ጋር ብቻ የሚገናኝ ባለመሆኑና ከአካባቢው ነገሮች ጋር የተለያዩ ግንኙነቶች ስላሉት ዕድገቱ ከውጭ ተፅዕኖ ነፃ ሊሆን አይችልም ። ይህም ሲባል የውጭ ተፅዕኖ ነገሩን እንዳ መቸው ይሰውጠዋል ግለት አይደለም ፤ ምክንያቱም ግንኛውም የውጭ ቅራኔ ተፅዕኖ ሊያደርግ የሚችለው የነገሩ ውስጣዊ

ቅራኔ በሚፈትድለት መንገድ ብቻ ነው ። በመሆኑም የውጭ ቅራኔ የነገሩን ዕድገት ሊያፋጥን ወይም ሊጎትት ይችላል እንጂ እስከ መጨረሻው ሊገታው ወይም ወደ ሌላ ሁኔታ ሊቀይረው አይችልም ።

ስምሳሌ ነብረተሰብን እንውሰድ ። የነብረተሰቡ የውስጥ የመደብ ቅራኔ ውስጣዊው ቅራኔ ነው ፤ ከሚያካብበው ተፈጥሮ ወይም ከጎረቤት ሀገር ጋር ያለው ግንኙነት ውጫዊ ቅራኔ ነው ። የአካባቢው ሁኔታ ለምሳሌ ያለው የተፈጥሮ ሀብት የነብረተሰቡን ዕድገት ሊያፋጥን ወይም ሊጎትት ይችላል ። እንዲሁም ከጎረቤት ሀገር ጋር ያለው ጥፋ ወይም መጥሮ ግንኙነት በዕድገቱ ላይ ተፅዕኖ ይኖረዋል ። ሆኖም በመጨረሻ ዕድገቱን የሚወስነው ግለትም አቅጣጫውን የሚቀይሰውና ውጤቱን የሚያስገኘው በውስጡ ያለው የመደብ ቅራኔ ሂደት ነው ።

ውበት (Beauty)

ሰው የሥነ ጥበብ ሥራዎችን ሆነ እውነታን ባመመለከት የሚያገኘውን ቅድስታዊ ደስታ የሚገልጽ የሥነ ውበት ረጅኔ ነው ። ውበት ሕውስታዊ በሆነ መንገድ በየመስኩ የሚያንፀባርቀው የሰውን ነፃ ፈጠራና የገገዛቤ ችሎታ ነው ።

በሐሳባውያን አመለካከት የውበት ጠባይና ህልውና መንፈሳዊ ነው ግለትም ውበት የሐሳብ ወይም የገታተ ገሊና ብቸኛ ንብረት ነው ። በቅድመ ግርክሳዊ ቁስአካላውያን አስተሳሰብ ውበት ነባራዊነት ያለው ቢሆንም ከነገሮች የተለያዩ ክፍሎች አካላዊ መጣጣም የሚነጭ በማድረግ በተፈጥሮአዊ ባሕርይ ብቻ የሚወሰን አድርገው ተርጉመውታል ።

ዲያሌክቲካዊ ቁስአካላነት ውበትን የማገበራዊ ታሪክ ተግባር ውጤት አድርጎ ይገነዘባል ። ውበት የሚከሰተው ሰው በማገበራዊ ኑሮ በተወሰነ ታሪካዊ ወቅት ውስጥ በመፍጠር ችሎታው ሙሉ በሙሉ ሲጠቀም ነው ። የሚፈጠረው ደስታም የሚገልጸው ሰው የሕውስታዊ ገሊጥ ተደራጊዎች ባለቤት መሆኑንና አካላዊና አእምሮአዊ ችሎታዎች

በመጣጣም አብረው መሥራታቸውን ነው ። ውበትን የመፍጠር ኃይል ሙሉ በሙሉ የሚከሰተው በሥነ ጥበባዊ ሥራዎች ውስጥ ነው ።

ውበት በጎብረተሰብ ውስጥ የሚጫወተው የግንዛቤና የትምህርት ሚና ከፍተኛ ነው ። ተራማጅ ሚና ያለውም እውነታ የሚያንፀባርቀው ውበትን ነው ። የኮሚኒስት ሥርዓት ግንባታ ፣ ባለው አብዮታዊ ግብና በሚጠይቀው ቆራጥ ትግል ከመቼውም ይበልጥ የውበትን ስሜት የሚያፈልቅ ሁኔታ ነው ።

(ሥነ ውበትን ይመለከታል።)

ውኅድምብር (Confusion)

በጥሬ ትርጉሙ ግራ መጋባት ፣ ትርምስ ምስ ፣ ግልጽ ያልሆነ ተጨባጭነት የሌለው ፣ ሊታመን የማይቻል ፣ የተምታታና አይናጋሪ ድርጊት ፣ ሁኔታ ወይም የወረ ስርጭት ነው ። የሰዎችን እምነት ለማዳከም ፣ ቆራጥነታቸውን ለማላላት ፣ ሞራላቸውን ለማላሸቅ ጠላት በወራና በአሉባልታ የሚያካሄደው ሥነ ልቡናዊ ዘመቻ ነው ።

በእትዮጵያ አብዮት መጀመሪያ ዓመታት ላይ የአብዮቱ ጠላቶች በውስጥና በውጭ ሴራቸውን በማፋፋም አብዮቱን በከፍተኛ ፈተና ላይ በጣሉበት ወቅት የውኅድምብር ንዛታን ጠላት በሰፊው ይጠቀምበት የነበረ ዘመቻ ነበር ። ውኅድምብር የመንዛት ዓላማውም ሰፊው ሕዝብ በሀገሪቱ ውስጥ ሕግና ሥርዓት እንደሌለ አድርጎ እንዲቆጥርና በአብዮቱ ላይ እምነት እንዳይናረው ሰማድረግና ዩኒቨርሲቲ ሁኔታ በመጠቀም ሰአብዮት ቅልባ ሰላ ሁኔታዎችን ለማመቻቸት ነበር ።

ውኅድምብር ሰፀረ አብዮት ቅስቀሳ እንዲያመች አድርጎ ነገሮችን በማጋነን ፣ በማዛባትና ያልሆነውን እንደሆነ አድርጎ በማውራትና በማሰወራት በሰፊው ሕዝብ አእምሮ ውስጥ ጭንቀት ለመፍጠር ፣ ለማወናበድ ፣ በዚህም የአብዮቱን ሠፈር አዳክሞ ለመበታተን ፀረ አብዮተኞች የሚያካሄዱት የሐሳብ ጦርነት በመሆኑ የአብዮቱ ወገኖች ሕዝቡ ለዚህ ለጠላት የግወናበጃ ዘዴ እንዳይንበረ ከከ በተቀናጀ ፕሮፓጋንዳና ቅስቀሳ ሥራ

የማስተማርና ትክክለኛውን ነገር በማላወቅ በሐቀኛው መሥመር የመምራት ከፍተኛ ኃላፊነት አለባቸው ።

ውጭ ምንዛሪ (የ—) (Foreign Exchange)

የተለያዩ የወረቀት ገንዘቦች ባላቸው ሀገሮች መካከል የሚካሄድ የከፍያ ሥርዓት የውጭ ምንዛሪ ይባላል ። የውጭ ምንዛሪ በአንድ ሀገር ባንኮች ውስጥ የሚገኙትን የውጭ ገንዘቦች ወይም ለባንኩ ከውጭ ሀገሮች ገቢ የሚሆኑትን ገንዘቦች እንዲሁም የወርቅን ክምችት ያጠቃልላል ። በሀገሮች መካከል በንግድ ፣ በሙአሰ ንዋይና በመሳሰሉት የተነሣ የሚኖሩት የከፍያ ግንኙነቶች የሚከናወኑት በውጭ ምንዛሪ ሥርዓት ነው ። በውጭ ምንዛሪ አማካይነት መንግሥታትና ድርጅቶች ዕዳቸውንና ሌላ የከፍያ ግዴታቸውን በብሔራዊ ባንኮች ወደሌላ ሀገር በማስተላለፍ ይወጣሉ ።

ኋላቀር ሀገሮች ከውጭ የሚያስመጧቸው የልማትና የፍጆታ ዕቃዎች ፣ እንዲሁም ሰተሲያዊ አገልግሎቶች የሚያከናውኗቸው ከፍያዎች መጠን አነርሱ ወደውጭ ከሚልኳቸው የእርሻ ፣ የማዕድን ወዘተ... ውጤቶች ከሚያስገኙት ገቢ ጋር ስለማይመጣጠን በየጊዜው የውጭ ምንዛሪ ጉድሰት ያጋጥማቸዋል ። የሶሻሊስቱን የዕድገት ፈላጊ የሚከተሉ ሀገሮች የውጭ ምንዛሪ አቋማቸው ጤናማ እንዲሆን በየጊዜው የተለያዩ እርምጃዎችን ይወስዳሉ ። የካሊታሊስት የዕድገት ጉዳናን የሚከተሉት ኋላቀር ሀገሮች ግን ኢኮኖሚያቸው ከዳቦና ካረታሊስት ሀገሮች ጋር በጥበቅ የተሳሰረ በመሆኑ ከተፅዕኖ ነፃ የሆኑ እርምጃዎችን ለመውሰድ ባለመቻላቸው ለውጭ ምንዛሪ አቋማቸው መዛባት ዘላቂ መፍትሔ ሰማግኘት አይችሉም ።

(የንግድ ሚዛን ፣ የከፍያ ሚዛን ይመለከታል።)

ውጭ ንግድ (የ—) (Foreign Trade)

የውጭ ንግድ አንድ ሀገር ከሌሎች ሀገሮች የሚያስገባውን ሸቀጥና አገልግሎት እንዲሁም ወደሌሎች ሀገሮች የሚልከውን

ሸቀጥና አገልግሎት የሚይዝ ሥርዓት ነው ። የውጭ ንግድ መሠረት በሀገሮች መካከል ያለው የሥራ ክፍፍል ነው ። በቅድመ ካፒታሊስት ኅብረተሰቦች የዕድገት ታሪክ ውስጥ የውጭ ንግድ ለምርት ዕድገትና ለገንዘብ ሸቀጥ ግንኙነቶች መዳበር ከፍተኛ አስተዋጽኦ አበርክቷል ። ይህ ሁኔታም በአንድ ሀገር ውስጥ በሚከናወኑ የምርት የሥራ ዘርፎች ውስጥ ፣ በዓለም ደረጃም በሀገሮች መካከል የሥራ ክፍፍል አንዲዳብር ከፍተኛ ሚና ተጫውቷል ።

የካፒታሊስትን ስልተ ምርት ማዳበርና ማሳደግ ካስቻሉት ሁኔታዎች ውስጥ ዋነኛው የውጭ ንግድ ነበር ። የውጭ ንግድ መዳበርና የዓለም ገበያ መፈጠር ለካፒታሊስት ኢኮኖሚ ማደግና መዳበር እመች ሁኔታን ፈጥሮአል ። የካፒታሊስት ስልተ ምርት ከዳበረ በኋላ የውጭ ንግድን በከፍተኛ ደረጃ አስፋፍቷል ። የካፒታሊስት ስልተ ምርት በዘመናዊ የማሺን ምርት ያመረታቸው ሸቀጦች ከሀገር ውስጥ የገበያ ፍላጎት በማለፍ የውጭ ገበያዎችን መፈለግ ግዴታ በመሆኑ ይኸ ሁኔታ የውጭ ንግድን መስፋፋት አስከትሏል ።

የካፒታሊስት ሀገሮች በየሀገሮቻቸው እንግራዊ የሆነ በላጥ ምርት ይገጥማቸዋል ። ይህንንም ችግር የሚፈቱት በውጭ ገበያ አማካይነት ነው ። በውጭ ገበያነት ከሚያገለግሉትም መካከል የኋላቀር ሀገሮችም ይገኙባቸዋል ። በእነዚህ የኋላቀር ሀገሮች ገበያ ለመጠቀም ካፒታሊስቶች ከፍተኛ ሽሚያ ያካሂዳሉ ። የዚህ ሽሚያ ዋናው ምክንያት በሀገራቸው ከሚሸጡት ዋጋ በላይ በኋላቀር ሀገሮች ገበያ ላይ ሸቀጦችን አቅርበው በውድ በመሸጥ ከፍተኛ ትርፍ ለማግኘት መቻላቸው ነው ።

አንድ መንግሥት ከውጭ በሚገቡ ሸቀጦች ላይ የገቢ ቀረጥ በመጣል ገቢ ያገኛል ። በተጨማሪም አንዳንድ ጊዜ የሀገር ውስጥ ምርቶች በሀገር ውስጥ ገበያ ላይ ከውጭ በሚገቡ ሸቀጦች የሚደርሰባቸውን ፋክክር ለመቋቋም የሚያስችል የገቢ ቀረጥ ይጥላል ። አንድ ሀገር ወደውጭ በሚልካቸው ሸቀጦችና አገልግሎቶች የውጭ ምንዛሪ የሚያገኝ ሲሆን ፣ ወደሀገር ውስጥ ለሚያስገባቸው ሸቀጦችና አገልግሎቶች ደግሞ የውጭ ምንዛሪ ይከፍልባቸዋል ።

(የንግድ ሚዛን ፣ የሥራ ክፍፍልን ይመለከታል)

H

ዘረኝነት

(Racism)

ከቀለም ወይም ከዝርያ ልዩነት የተነሳ አራሰን የተሻለ አድርጎ በመገመት ሌላውን መናት፣ መጨቆን፣ የበታች አድርጎ ማየትና ሲቻልም ማሰገበር ማለት ነው። የዚህ ዓይነት የዘረኝነት ተግባርም በአንድ ሀገር ውስጥ ባሉ ልዩ ልዩ ጉሳዎች፣ ነገዶች ወይም ዝርያዎች መካከል ወይንም ደግሞ በዘር፣ በቀለም፣ በመሳሰሉትና በተለያዩ ምክንያቶች ላይ ተመርኩዞ ልዩነቶችን በመፍጠር የአንድ ሀገር ሕዝብ በሌላው ሀገር ሕዝብ ላይ ሊፈጽመው የሚችል ነው። ይሁን እንጂ ዘረኝነት በተለይ በቀለማቸው በተለያዩ ክፍሎች (ለምሳሌ በጥቁርና በነጭ ሕዝቦች) መካከል ሲፈጸም የጉላና የከረረም ሆኖ ይገኛል። በቋንቋና በባህል ልዩነት ምክንያትም የዘረኝነት ድርጊት የሚፈጸምባቸው ሁኔታዎች ብዙ ናቸው።

ዘረኝነትን አንደመመሪያቸው አድርገው የሚጠቀሙ ወገኖች ወይም መንግሥታት ለድርጊታቸው የተለያዩ ምክንያቶች ቢሰጡም መሠረታዊ ዓላማቸው የተወሰኑ ክፍሎችን የኢኮኖሚ መብት ማሳጣት፣ የራሳቸውን ቁሳዊ ጥቅምና ማሳበራዊ ክብር ከፍ ማድረግ ነው። ለዚህም እንዲያመቻቸው አንደ ዝቅተኛ ዘር የሚቆጥሯቸውን ክፍሎች የሥራ ኃይል በርካሽ ዋጋ ለመበዝበዝና በአጠቃላይም ማሳበራዊና ባህላዊ አቋማቸውን በተዋራጅ ደረጃ ለመገደብ የሚያስችላቸውን ሥርዓትና ሕግ ያወጣሉ።

በታሪክ ሂደት የዘረኝነት ምክንያቶችና የአፈጻጸም ገጽታዎች በተለያዩ መልኮች ተከስተዋል። በተለይም አንዱ ሕዝብ ከሌላው ጋር ጦርነት አየገጠመ ድልን ሲቀዳጅ ተሸናፊውን ወገን አገልጋይና ተገዥ የማድረግ ሁኔታ ሲሰፋፋ ይህም በተወሰኑ ሕዝቦች ላይ ሲደጋገም አንዱ ዘር ታላቅና ተከባሪ፣ ሌላው ደግሞ ተዋራጅና የበታች የመሆን ሁኔታ የቋሚነት ባሕርይ ሲሰጠው ይታያል።

በዘመናዊ ዕድገትም ላይ አንዱ ዘር የሌላውን መሠረታዊ ጥቅም የሚሻግ መስሎ ሲገኝ በዘር ልዩነት አስታኮ መቃወምና አንዱን ወገን በሌላው ላይ ማነሳሳት የብዝበዛ ሥርዓት አቀንቃኞች መመሪያ ሆኖ ተከሰቷል። መሠረቱ ኢኮኖሚያዊ የሆነውን ይህን የዘረኝነት አቋም ትክክለኛ ለማሰመስል ዘረኞች ከሚጠቀሙባቸው ሰው ዘዴዎች መካከል ሊጨቁኑት የሚፈልጉትን ወገን የትምህርት ዝቅተኝነት፣ የዕድገት ኋላ ቀርነትና የመሳሰሉትን አንደምክንያት በመስጠት “እናሠለጥናቸዋለን”፣ “ራሳቸውን ለማስተዳደር አይችሉም” ወይንም ይህ መስክና ሁኔታ ለነሱ አይገባም እያሉ በትምክህተኝነት በሌላው ላይ ገና መገኘትን አንደ መብት ማቅረብ ዋና ዋናዎቹ ስልተቻቸው ናቸው።

ምንም እንኳ አንድ ሕዝብ ወይም የኅብረተሰብ ክፍል የራሱን ባህላና አደጋ ከሌላው የተሻለ አድርጎ መገመትና መከራራት ቀደም ሲልም የነበሩ አዝማሚያዎች ቢሆኑም በተለይ የዘረኝነት ባሕርያት ከባሪያ አገዛዝና ከቅኝ ግዛት መስፋፋት ጋር ያደጉ የአውሮፓ፣ በኋላም የዩናይትድ ስቴትስ “አቅኝ” ነን ባይ ነጮች የፈጠሯቸው ጠንቆች ናቸው። ይህንንም ሐቅ ለመገንዘብ ቀደም ያሉት የቅኝ ግዛት አስፋፊዎች ሲገኙ፣ ፖርቱጋልና ሆላንድ፣ በኋላም ፈረንሳይና አንግሊዝ በአፍሪካ፣ በአሰያና በላቲን አሜሪካ የፈጸሙትን፣ በኋላም አሜሪካን አናቀናለን በሚል ሰብብ የሀገሪቱን ቀይ ህንዶች የጨፈጨፉበትን፣ ከአፍሪካ ጥቁሮችን በማጋዘ ለባርነት የዳረጉበትን የዩናይትድ ስቴትስ ነጮችንና፣ ጀርመኖች አይሁድን የጨፈጨፉበትን የያዘ የዘረኝነት ታሪክ ማውሳቱ ይበቃል።

በአሁኑ ጊዜም የዚህ የዘረኝነት ጠንቅ በተለይ በደቡብ አፍሪካ የአፓርታይድ ሥርዓት ይፋ ይሁንታ አግኝቶ በመቀጠል ላይ ሲሆን በዩናይትድ ስቴትስም ውስጥ ቢሆን ገና ሙሉ በሙሉ አልተወገደም። በሌሎችም የምዕራብ አውሮፓ ሀገሮች ውስጥ አንዲሁ

በተለያዩ ሰውር መንገዶች አየተገለጸ ድር ጊቱ ከሚፈጸምባቸው ጥቁሮች ፣ ሀንዶችና ሌሎችም ከፍሉች ቅዋሚን በማስከተል ላይ ነው ። ዘረኝነት በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ሕግ የተወገዘና እንዲወገድም አያሌ ውሳኔዎች የተላለፉበት ጉዳይ ነው ። ይሁን እንጂ በተለይ እንደ ደቡብ አፍሪካ ፋሺስት የነጭ ትምክህተኞች ያሉ አምባገነኖች የዓለምን ሕዝብ አስተያየት በመናቅ የዘረኝነት ጭቆናቸውን እንደቀጠሉ ናቸው ።

(ፋሺዝም ፣ ብሔራዊ ሶሻሊዝም ፣ የብሔር ትምክህተኝነትን ይመለከታል ።)

ዝቅጠት

(Depression)

በካፒታሊስት የማምረት ሥርዓት ውስጥ አንድ የኢኮኖሚ ቀውስ ከጀመረበት ጊዜ አንሥቶ የሚቀጥለው የኢኮኖሚ ቀውስ እስከሚጀምርበት ጊዜ ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ ከሚገኙ አራት ልዩ ልዩ የኢንዱስትሪ ዑደት ደረጃዎች መካከል ከቀውስ ቀጥሎ የሚመጣው ደረጃ ዝቅጠት ይባላል ። በዝቅጠት ጊዜ የኢንዱስትሪ ምርት ሳይንቀሳ ቀስና ሳያድግም በአነስተኛ ደረጃ ተወለፍ ይቆያል ። በሌላ አነጋገር በዚህ ደረጃ የቀውሱ መባባስ ያቆግላል ። የሸቀጣ ሸቀጦች ዋጋ

በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ይገኛል ። የንግድ እንቅስቃሴ በዝቅተኛ ደረጃ ይካሄዳል ። ሥራ አጥነት በመጀመሪያው ግለትም በቀውሱ ደረጃ እንደነበረው ተስፋፍቶና ምንዳም በዝቅተኛ ደረጃ ላይ ይገኛል ። በመጋዘን ውስጥ ተከማችቶ የነበረው ሸቀጥ በከፊል እንዲወድም ይደረጋል ። ከፊሉም በቅናሽ ዋጋ ይሸጣል ። ለብድር ካፒታል ያለው ፍላጎት አነስተኛ በመሆኑ የብድር ወለድ መጣኔ ይቀንሳል ።

ካፒታሊስታዊ የማምረት ተግባር በዚህ አኳኋን ይቆይና ቀስ በቀስ ካፒታሊስቶች በመካከላቸው ባለው ውድድር ገበያንና የጥሪ ዕቃን ምንጮች በቁጥጥራቸው ሥር ለግዋል ይጥራሉ ፤ ፋብሪካዎቻቸውንም ማደስ ይጀምራሉ ። ካፒታሊስቶች አዳዲስ የአመራረት ቴክኒኮችንና ዘዴዎችን በሥራ ላይ በማዋልና ወጪአቸውን በመቀነስ የሸቀጦች ዋጋ ዝቅተኛም ቢሆን ትርፋቸውን ያሳድጋሉ ። በዚህ አኳኋን ቀስ በቀስ የምርትን መጠን ለማሳደግ ሲባል ለቋሚ ካፒታል ያለው ፍላጎት እያደገ ይሄዳል ። ወደ ሚቀጥለው የኢንዱስትሪ ዑደት ደረጃ ግለትም ወደ ግንግ ለሚደረገው ሽግግርም ቅድመ ሁኔታዎች ቀስ በቀስ እየተሟሉ ይሄዳሉ ።

(የኢኮኖሚ ቀውስን ፣ ግንግን ይመለከታል።)



ዩሮ ኮሚኒዝም (Euro-Communism)

የዳበሩ ካፒታሊስት ኅብረተሰቦችን በዲሞክራሲያዊ ፣ በፓርላማዊና በሕገ መንግሥታዊ የትግል ስልቶች ተጠቅሞ ወደ ሶሻሊዝም ማሸጋገር የሚያስችል የሶሻሊዝም ስትራቴጂና የዘመናችን አብዮታዊ ንቅናቄዎች አቅጣጫ ነው በማለት እንዳንድ የምዕራብ አውሮፓ ኮሚኒስት ፓርቲዎች የሚያራምዱት የፖለቲካ መሥመር ነው ።

ይህ ንቅናቄ በሠራተኛው መደብ ትግልና በዓለም የፖለቲካ ሂደት ውስጥ በፕሮግራምና በድርጅት ቅርፎች መታየት የጀመረው ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ቢሆንም በአዝማሚያነት የተከሰተው ካፒታሊዝም ከነፃ ውድድር ወጥቶ በሞኖፖል ደረጃ በተጠናከረበትና በአገኘውም አንጻራዊ የተረጋጋ የሰላም ወቅት ተጠቅሞ ባካበተው ሀብት ሕዝባዊ ትግሎችን በተለያዩ ስልቶችና አቅጣጫዎች ወደማፈን ደረጃ ማምራት ከጀመረበት ጊዜ ወዲህ ነው ።

ምንም እንኳን የዚህ ንቅናቄ መሪዎች ከወቅቱ የካፒታሊስት ሀገሮች ኢኮኖሚያዊ ፣ መንግሥታዊና ማኅበራዊ መዋቅሮች ዕድገት ጋር የሚጣጣም አብዮታዊ ታክቲክና ስትራቴጂ 'የዲሞክራሲያዊ ሶሻሊዝም መንገድ' ነው በማለት ለማሳመን ቢሞክሩም ርዕዮተዓለማዊ አቋማቸውና ማኅበራዊ ተግባሮቻቸው ካፒታሊዝምን በአብዮታዊ መንገድ መሰወጥ ቀርቶ ለጥገናዊ ሰውነቶችም የሚያበቁ አይደሉም ። የመደብ ትግልን ፣ በተለይም የሶሻሊስት አብዮትን ፣ የአብዮታዊ አመፅ አስፈላጊነትን ፣ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነትንና የካፒታሊስቱን መንግሥት እንደ ማንኛውም ጨቋኝ መደብ አስከ መሣሪያ ትጥቅ በሚደርስ ትግል የመደምሰስ አስፈላጊነትን ይቃወማሉ ። ሶሻሊዝም በዲሞክራሲያዊ ዘዴዎች ማለትም በካፒታሊስት ሥርዓት ውስጥ በሚወሰዱ ማኅበራዊ ፣ ባህ

ላዊና ትምህርታዊ እርምጃዎች ቀስ በቀስ ህልውና ያገኛል ይላሉ ። ሰለውጦም ቡርጂዚውን በሚወክሉ ተቋሞች የመጠቀምን አስፈላጊነት ይሰብካሉ ።

ከካፒታሊዝም ወደ ኮሚኒዝም ለሚደረገው የሽግግር ወቅት የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት የታሪክ እውነታ በመሆኑ የሚገረሩት አድጋርያንም ሆኑ በተለያዩ ዘዴዎች ሊያለዝቡት የሚፈልጉ የኮሚኒስት ፓርቲዎች ጉባኤዎችም እንኳ ሊያስቀሩት አይችሉም ። የቡርጂዚውን የበላይ ገዥነት በወዝአደሩ የበላይ ገዥነት መተካት አማራጭ የሌለው ሲሆን የመሀል መንገድ ፍለጋ አቋም መያዝ ሶሻሊዝምን መክድ ነው ።

“በዲሞክራሲያዊ ሶሻሊዝም” ንድፈ ሐሳባቸው መሠረት ዩሮ ኮሚኒስቶች ከካፒታሊዝም ወደ ኮሚኒዝም የሚደረገው ሽግግር የካፒታሊዝምንና የሶሻሊዝምን ሥርዓቶች አብሮ መሄድና የኢኮኖሚያቸው መቀላቀልን ያስከትላል ። ሰለዚህ ዩሮ ኮሚኒስቶች ካፒታሊዝምን በአብዮታዊ መንገድ የመለወጡን አስፈላጊነት በመተው የመደብ ትግልን በርዕዮተዓለም ደረጃ ማለትም በሐሳቦች ትግል ብቻ ይወስኑታል ። ነባሩ የካፒታሊዝም ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሥርዓት በአብዮታዊ እርምጃ እንዳይናድ የሚጥሩ ናቸው ።

ዩሮ ኮሚኒስቶች በወዝአደሩ አብዮት ፣ በዲሞክራሲ ፣ በመንግሥት ፣ በመደብ ኃይሎች ሚና ፣ በሶሻሊዝምና በመሳሰሉት ወሳኝ የለውጥ ጥያቄዎች ላይ ብቻ ሳይሆን በወዝ አደራዊ ዓለምአቀፋዊነት መርህ ላይም የተዛባ አቋም አላቸው ። የሞኖፖል ቡርጂ መንግሥት ዓለምን በራሱ የተፀዕኖ ዘልሎች አደላድሎ ሕዝባዊ አብዮትንና የነፃነት ንቅናቄዎችን ህልውና በሚፈታተንበት ለሰላም ፣ ለማኅበራዊ ዕድገትና ለሕዝቦች እውነተኛ ነፃነት የዓለም አብዮታዊ ኃይሎች ኅብረት አስፈላጊነቱ ከማንኛውም ጊዜ ይበልጥ በጎሳበት የታሪክ ወቅት ላይ የተለያዩ ሀገሮችን የሶሻሊዝም ሞዴሎች እያሉ የአብዮታውያንን አንድነት ለማናጋት ይሞክራሉ ።

ከዚህም ሌላ የ'ሶቭዬት ሞዴል'፣ የ'ሶቭዬት ቢሮክራሲ'፣ የ'ሶቭዬት ጣልቃ ገብነት' ወዘተ... የሚሉ ፀረ ሶቭዬት ዘመቻዎችን ያስፋፋሉ ።

የኒቨርስ

(Universe)

ዓለማትን (ፕላኔቶች) ፣ ሀዋን ፣ ከዋክ ብትንና ሌሎችንም ቁጥር ስፍር የሌላቸውን ነገሮች ሁሉ የሚያጠቃልል ነው ። ዳር ድንበር ፣ መነሻና መድረሻ የሌለው ዘለዓለማዊ የሆነና ተፈጥሮን አጠቃሎ ያቀፈ ነው ። ከየኒቨርስ ውጭ የሆነ ምንም ነገር የለም ።

ይስሙላ ካፒታል (የ—)

(Fictitious Capital)

እንደ አክሲዮንና እንደ አረብን ያሉ የካፒታል ባለቤትነትን የሚገልጹ ሕጋዊ የምስክር ወረቀቶች ዋጋ የይስሙላ ካፒታል ይባላል ። ይህ ዋጋ ባንድ በኩል በምርትና በልውውጥ ሂደት ውስጥ ባለ ቁሳዊ ሀብት ፣ (ማለትም እውን ካፒታል) ላይ ቢመሠረትም መውጣት መውረዱ የእውን ካፒታልን የመጠን ለውጥ ላይከተል ይችላል ። ለምሳሌ የአክሲዮን ገበያ በሚደራበት ጊዜ የኅብረተሰብ ቁሳዊ ሀብት መጠን ሳይወጣ ሳይወርድ ይህ ንኑ ሀብት የሚወክለው የአክሲዮኖች ዋጋ ይንራል ። ይኸው ገበያ በወደቀበት ጊዜ ደግሞ አሁንም የኅብረተሰቡ ሀብት ሳይለወጥ አክሲዮኖች ዋጋ ያጣሉ ። የይስሙላ ካፒታል ጽንሰ ሐሳብ ይህን በምርትና በልውውጥ ሂደት በሚንቀሳቀስ ቁሳዊ ሀብትና በአክሲዮን ገበያ ባለው ተመኑ መካከል ያለውን ተቃርኖ ይገልጻል ።

ይዘትና ቅርፅ

(Content and Form)

ይዘት አንድ ነገር በውስጡ የያዘቸውን ወይም ያቀፋቸውን ነገሮች የሚያሳይ ሲሆን ፣ ቅርፅ ደግሞ የአንድን ነገር መልክ ፣ ገጽታና ቁመና የሚያመለክት ነው ።

በግርክሳዊ ሌኒናዊ ግንዛቤያቸው ይዘትና ቅርፅ የቁሳዊ ነገሮችን ወይም ክስተቶችን ዕድገት ፣ ውህደትና ውስጣዊ ግንኙነቶች ለማሳየት የሚረዱ የፍልስፍና ፈርጆች ናቸው ። ይዘት አንድ ነገር ወይም ክስተት የተገነባቸውን ጠቅላላ አካሎች ፣ የባሕርያቱን አንድነትና የእነርሱንም ውስጣዊ ሂደቶች ፣ ግንኙነቶችና ቅራኔዎች ፣ ከዚህም የተነሣ የሚፈጠሩትን የዕድገት እዝማሚያዎች የሚያሳይ ፈርጅ ነው ።

ቅርፅ የይዘት አደረጃጀት ነው ። የይዘትን ውጫዊ መልክ ፣ የይዘትን አካሎች የተወሰነ እርጋታና ዓይነት የሚያሳይ ነው ። ይዘት ካለው አደረጃጀትና አወቃቀር አንጻር ሲታይ ቅርፅ ይሆናል ። ቅርፅ የይዘቱ ውጫዊ መልኩ እንጂ ለይዘቱ ባዕድ ሆኖ ከውጭ የሚሰጠው ሽፋን አይደለም ።

ይዘትና ቅርፅ ተቃራኒዎች ቢሆኑም ውህደት አላቸው ። ይዘት ያለቅርፅ እንዲሁም ቅርፅ ደግሞ ያለ ይዘት ሊኖሩ አይችሉም ። ይዘትና ቅርፅ ውህደት ያላቸው የአንድ ነገር ሁለት ተቃራኒ ነፍቶች ቢሆኑም ይዘት ቀጻሚይነትና ወሳኝነት አለው ። ምክንያቱም ይዘት ከሌለ ቅርፅ ሊኖር አለመቻሉ ብቻ ሳይሆን ቅርፅ በይዘቱ ዓይነት የሚወሰን በመሆኑም ጭምርና የይዘት ለውጥ የቅርፅ ለውጥም ስለሚፈጥር ነው ።

ይዘት አንድ ነገር የተገነባቸውን አካሎችና ባሕርያት ያቀፈ በመሆኑና በእነዚህም መሀከል መስተጋብር ስለሚኖር ይዘት ሁልጊዜ በእንቅስቃሴ ፣ በለውጥና በዕድገት ላይ ይገኛል ። ቅርፅ አንድ ይዘት ለውጥ እስኪያሳይ ድረስ የማይለወጥ በመሆኑ የረጋ ቢሆንም ቅርፅ በይዘት ላይ ተፅዕኖ ያሳድራል ።

የይዘትና የቅርፅ ዕድገት የአርጌው ቅርፅ መፍረስንና የይዘት መለወጥን የሚያመለክት ነው ። የይዘትና የቅርፅ ውህደት አንጻራዊና ጊዜያዊ ነው ። ይህ ውህደት በይዘትና በቅርፅ መሀከል በሚካሄደው ትግልና ለውጥ የሚፈረስ ነው ።

በይዘትና በቅርፅ መሀከል ያለው ቅራኔ የሚመነጨው ሁለቱም በዕድገት ውስጥ ካላቸው የተለያዩ ሚና የተነሣ ነው ። ይዘት የአንድ ነገር የዕድገት መሠረት

ሲሆን ቅርፅ ግን የአንድ ነገር የህልውና መግለጫ ስልት ነው ። ይዘት የራሱ እንቅስቃሴ ያለው ሲሆን ቅርፅ በይዘቱ ላይ የሚመሠረት ነው ። ይዘት ወስን የሰሸ ዕድገት የማድረግ ውስጣዊ ባሕርይ ሲኖረው ቅርፅ ግን ይህንን የይዘት ዕድገት የመገደብ አዝማሚያ አለው ። ይዘት በዕድገት ላይ የወሰኝ ነት ሚና ቢኖረውም ቅርፅ ዕድገትን የማፋጠን ወይም የመጎተት ሚና ለመጫወት ስለሚችል አንፃራዊ ነፃነት አለው ። ይህ አንፃራዊ ነፃነት ጎልቶ የሚታየው በቅርፁ የአርጅና ወቅት ነው ። ቅርፅ ከይዘት አኩል ካላደገ በተለይ ከይዘት አንፃር ወደኋላ ከቀረ የይዘቱን ዕድገት ሊጎትት ይችላል ። ለምሳሌ የምርት ግንኙነቶች (የአንድ ስልተ ምርት ቅርፅ) ከምርት ኃይሎች አንፃር ኋላቀር ከሆኑ የምርት ኃይሎችን (የስልተ ምርት ይዘት) ዕድገት ለመጎተት ፣ ከምርት ኃይሎች ጋር ከተጣጣሙ ደግሞ ዕድገትን ለማፋጠን ይችላሉ ። በስልተ ምርት አንፃር ሲታይ ይዘትና ቅርፅ (በምርት ግንኙነቶችና በምርት ኃይሎች አማካይነት) በምሳሌው ውስጥ በተመለከተው ሁኔታ ይጠቀሱ እንጂ ሥርዓተ ማኅበሮችን በሚመለከት ግን ሁኔታው የተለየ መልክ አለው ። ሥርዓተ ማኅበሮች እርስ በርሳቸው የሚለያዩት በስልተ ምርቶቻቸው በመሆኑና የምርት ኃይሎችም ማኅበራዊ ባሕርይ በምርት ግንኙነቶች የሚገለጹ በመሆኑ የምርት ግንኙነቶች ይዘት ይሆናሉ ። ስለሆነም ማኅበራዊ ሥርዓቶችን የምንገልጻቸው በምርት ኃይሎች ዕድገት ደረጃ ላይሆን በምርት ግንኙነቶች በመሆኑ የምርት ግንኙነቶች የሥርዓተ ማኅበራት መለያና ይዘት ናቸው ። አንድ ይዘት የተለያዩ ቅርፆችን ሊይዝ ይችላል ፣ ለምሳሌ የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት መንግሥት (ይዘት) በሶቭዬት መልክ (ሶቭዬት ኅብረት) ወይም በሕዝባዊ ዲሞክራሲ መልክ (በምሥራቅ አውሮፓ ሶቫዲስት ህገሮች) ። እንዲሁም አንድ ቅርፅ በርካታ ይዘቶችን ሊገልጽ ይችላል ። የተለያዩ ባሕርያት ያሏቸውን የተፈጥሮ ክስተቶችን በአንድ ቀመር መግለጽ ይችላል ለማለት ነው ።

የቅርፅ ለውጥ የሚከሰተው የይዘት ለውጥ ሲኖር ነው ። ይሁን እንጂ የቅርፅ ለውጥ ወይም መፍረስ በአንድ ጊዜ የሚፈጸም ሳይሆን በይዘትና በቅርፅ መሀከል ያለው ቅራኔ የመካረር ሂደት ውጤት ነው ። ከዚህም በተጨማሪ ከይዘት ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት የሌላቸው ውጫዊ ሁኔታዎችና ግንኙነቶች በቅርፅ ላይ ተፅዕኖ በማሳደር ለጊዜው እንዳይለወጥ ሊያደርጉ ይችላሉ ። ቅርፅ የረጋ በሚሆን በት ደረጃ ላይ ለይዘት ዕድገት አመች ሁኔታን ሊፈጥር ከተወሰነ ወቅት በኋላ ግን የይዘትን ዕድገት የሚያደናቅፍ ይሆናል ። የቅርፅ ከይዘት ጋር አለመጣጣም በተለይም የቅርፅ ከይዘት ወደኋላ ቀርቶ መገኘት በሁለቱ መሀከል ሊኖሩ ከሚችሉት የቅራኔ ገጽታዎች አንዱ ነው ። በይዘትና በቅርፅ መሀከል ያለው ቅራኔ መፍትሔ ይዘትና ቅርፅ ባላቸው ባሕርይ ፣ የዕድገት ደረጃና ሁኔታ ላይ የሚመሠረት ነው ። ይህ ቅራኔ መፍትሔ ሊያገኝ የሚችለው ቅርፅ በይዘት ውስጥ ከሚታዩ ለውጦች ጋር ተጣጥሞ ሲገኝ ፣ አሮጌው ቅርፅ ሙሉ በሙሉ ሲፈርስ እንዲሁም አሮጌው ቅርፅ የአዲሱ ይዘት ተገዥ ሲሆን ነው ። ከአንድ ዓይነት ወደ ሌላ ዓይነት ሽግግር በሚደረግበት ጊዜ አሮጌው ቅርፅ ሲፈርስ ወይም ሊለወጥ ይችላል ። ይሁን እንጂ ወደ ተሻሻለው ቅርፅ ለሚደረገው ሽግግር አስፈላጊ የሆኑት ቅድመ ሁኔታዎችና አካሎች በአሮጌው ቅርፅ ውስጥ ተግልተው እስካልተገኙ ድረስ አሮጌው ቅርፅ ሙሉ በሙሉ ሊፈርስ እንደማይችል ሁሉ አዲሱም ቅርፅ በአንድ ጊዜ የበላይነትን ሊይዝ ወይም ዕድገትን ሊያፋጥን አይችልም ። አሮጌው ቅርፅ ቀስ በቀስ እየጠፋ ሲሄድ አዲሱም ቅርፅ ቀስ በቀስ ዕድገትን የሚያፋጥንና የበላይነትን የሚይዝ ይሆናል ።

(ለውጥን ፣ የዓይነት ለውጥን ፣ አዝጋሚ ለውጥን ፣ የመጠን ለውጥን ይመለከቷል ።)



ደመነፍስ
(Instinct)

እንሰሶች ከአካባቢያቸው ጋር በመስማማት ሂደት ውስጥ ባገኙቸው ሥነ ሕይወታዊ የህልውና ቅርጾች አማካይነት የሚያደርጉት ንቁ ያልሆነ ከንቀኔ ደመነፍስ ይባላል ። ደመነፍስ ከእንሰሶች ጋር አብሮ የሚፈጠርና በዘር የሚተላለፍ ችሎታ ነው ። ንቁ ከንቀኔ በግብና በዕውቀት የሚመራና ተፈጥሮን የመቀየር አዝማሚያ ያለው በመሆኑ ከደመነፍስ ይለያል ። ሰው በእንሰሳነቱ ደመነፍሳዊ እንቅስቃሴዎች ይኖራል ። ሆኖም የማንበባረቅና የማሰብ ችሎታ ስላለው ደመነፍሳዊ ከንቀኔዎቹ አነስተኛ ናቸው ። ሰው ከልምድ የሚማርና የተለያዩ ከንቀኔዎችን ከገብረተሰብ የሚቀሰም በመሆኑ በሰው ዘንድ ደመነፍስ ወሳኝ ሚና የለውም ።

አንዳንድ ሐሳባውያን ደመነፍስ ግንዛቤ አዊ ሚና አለው በማለት ተናግረዋል ። በተለይም ምርምርና ምክትያዊ አስተሳሰብ ሊደርስ ባቸው የማይችሉት ዲበአካላዊ ጥያቄዎች ደመነፍስ በሚፈጥረው ስሜታዊ ግምት መልስ ሊያገኙ ይችላሉ ይላሉ ። ይህ አመለካከት ሳይንሳዊ ያልሆነና ዕውቀትን ምሥጢራዊና ሊረጋገጥ የማይችል በማድረግ ወደ ጭፍን እምነት የሚለውጥ በመሆኑ ተቀባይነት ሊኖረው አይችልም ።

ደምሳሽነት
(Liquidationism)

ከሩሲያ ቡርሻ ዲሞክራሲያዊ አብዮት መከሰቱ በኋላ በሚንቬርስ ማኅበራዊ ዲሞክራቶች መካከል የተከሰተና ለሩሲያ ሶሻል ዲሞክራቲክ ሌቦር ፓርቲ መፍረከረከና ሰሕዝባዊው አብዮት መቀልበስ ሁኔታዎችን ለማመቻቸት የተነሣ አፍራሽ አዝማሚያ ነው ። ወቅቱ ሚንቬርስ ስኬት በአብዮቱ ጊዜያዊ ሽንፈት ተሰፋ በመቁረጥና በአድጋሮት ኃይላት የበቀል እርምጃ በመደናገጥ በጎበኝ ይንቀሳቀስ የነበረው

ፓርቲ ከእንግዲህ ወዲያ ለሠራተኛው ነፃነት ዕድገት ታሪካዊ አስፈላጊነት የለውም በማለት ሊበትኑት የተነሡበት ነበር ።

የፓርቲውን ህልውናና በአጠቃላይም አብዮቱን በመግረር የተነሡት ሚንቬርስ ሠራተኛው በዘውድ አገዛዝ ላይ የሚያካሂደውን ትግል እንዲተው ጥሪ ማቅረባቸውና በአድጋሪው መንግሥት ቁጥጥር ሥር የሆነ ሌላ የፖለቲካ ድርጅት ለማቋቋም የተነሡ የቡርሻ አፈቀላጤዎች መሆናቸው በተግባር ተረጋግጧል ። በልጅቤኮች ግን እነዚህን በቆራጥነት በመታገል ከሃዲነታቸውን አጋልጦ ዋል ። በመጨረሻም በ1912 በፕራግ በተደደረገው የፓርቲው ስብሰባ ደምሳሾች ከፓርቲው እንዲባረሩ ተደርጓል ።

ደብተራዊነት
(Clericalism)

በላዩ ላዩ የማኅበራዊ ኑሮ ዘርፎች ላይ የሃይማኖትን ተፅዕኖ ለማጠናከር የሚሞከር ማኅበራዊና ፖለቲካዊ አዝማሚያ ደብተራዊነት ይባላል ። ዋናው ዓላማ ሠራተኛው መደብ የከሚኒስትን ርዕዮተዓለም እንደ ትግል መሣሪያው አድርጎ እንዳይዝ መከላከልና የቡርሻውን የበላይነት ማጠናከር ነው ። ደብተራዊነት በፈረንሳይ፣ በእጣል፣ በጀርመን ፈደራል ሪፑብሊክ፣ በኦስትሪያ፣ በስፓኝና በብዙ የላቲን አሜሪካ ህገሮች ከባድ ተፅዕኖ አለው ። በዘመናችን ይህ እምነት እየተጠናከረ የሄደው ካፒታሊዝም በቀድሞው የኢኮኖሚና የፖለቲካ ኃይሉ ለመራመድ ካለመቻሉ የተነሣ የቤተክህነት መሪዎች ከሞናፖል ቡርሻዚዎች ጋር በመስማማት ለካፒታሊዝም የሃይማኖት ሽፋን እየሰጡ በተዘዋዋሪ መልኩ ለማጠናከር ከሚያደርጉት ከንቱ ሙከራ የተነሣ ነው ። ይህን አገልግሎት ነት ንታተ ጎሊናቸው ዝቅ ያለ የነዚህ ሃይማኖት ተከታዮች የሚከተሉት ሲሆን የሃይማኖትም ድርጅቶች የመብቶቻቸው መከታ እንደሚሆንላቸው አድርገው አንዲያዩት ለማሳመን ይሞክራሉ ። ከዚህም የተነሣ ደብተ

ራዊነት የሠራተኛውን ማኅበር ፣ የወጣቶችን ፣ የሴቶችንና የሌሎችን ሕዝባዊ ድርጅቶች በመቦርቦርና በመቆጣጠር ፣ አንዳንድም እነዚህንና የራሱንም ፓርቲ ጭምር በመፍጠር የቤተክርስቲያንን ተዕዕና እያጠናከረ የሠራተኛውን መደብ የመታገያ ድርጅት ያዳክማል ። በነዚህም ድርጅቶች አማካይነት የቤተክህነት ሰዎች የካፒታሊስትን የብዝሃዊ ሥርዓት ተገቢነት ለማሳመን በመሞከር ጉታች የሆነውን “ማኅበራዊ ሰላም” ብለው የሚጠፉትን አጉል የመደቦች እርቅ እምነት ይሰብካሉ ። ሰለዚህም ለእውነተኛ የሕዝቦች ሰላም ፣ ለዲሞክራሲ ፣ ለማኅበራዊ ዕድገትና ለሳይንሳዊ ርዕዮተዓለም መታገል ማለት የደብተራዊነትን አድጋሪ ጠባይ ማጋለጥ ማለት ነው ።

ዲሞቅራሲ (የአብደራው)
(Democritus of Abdera)

ከክርስቶስ ልደት በፊት ከ460—370 የኖረ ጥንታዊ የግሪክ ቁስአካላዊ ፈላስፋ ነው ።

ዓለም ከአቶምና ከአልቦ ማለትም ከባዶ የተገነባች ነች ፤ አቶሞች አንድ ወጥ የሆኑ ፣ የማይከፋፈሉ ፣ የማይሰነጠቁ የመጨረሻው አነስተኛና ለሕዋሳት የተሰወሩ ነገሮች ሲሆኑ በባዶ ውስጥ ያለማቋረጥ ይንቀሳቀሳሉ የሚለው የአቶሚዝም ንድፈ ሐሳብ ቀማሪ ነው ። ነገሮች የሚለዩት በአላቸው የአቶሞች አወቃቀርና አደረጃጀት (በፋት ፣ መጠን ፣ አቀማመጥ ፣ ዓይነት ወዘተ) ነው ። ይህም ማለት የዓይነት ልዩነት የሚገኘው ከመጠን ልዩነት ነው ፤ ለምሳሌ ዛፍና ሰው የሚለዩት በአቶሞች አደረጃጀት ነው ። ይህ የአቶሞች መገናኘት አጋጣሚ ሲሆን ከተደራጁ በኋላ ግን የሚገዙት በግዴታ ሕግ ይሆናል ።

የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ ፣ ነገሮችን የምናውቀው በሕዋሳትና በማሰብ ነው ፤ ሕዋሳት የዕውቀት የመጀመሪያው ደረጃ ሲሆኑ ማሰብ ደግሞ የዓለምን ዓይነተኛ ባሕርይ ማለትም አቶምንና አልቦን ለማወቅ የሚያስችለን ከፍተኛው ደረጃ ነው የሚል ነው ።

ዲሞቅራሲ ሰዎችን ከአምልኮና አምልኮ ከሚያስከትለው ፍርሐት ለማላቀቅ የጣረ ሲሆን በፖለቲካ አስተሳሰቡም የባሪያ አሳዳሪውን ሥርዓት ተቃዋሚ ነበር ።

ማርክስ ዲሞቅራሲ ሰፊ ዕውቀት የነበረው መሆኑን ሲገልጽ ፣ ሌኒን ደግሞ የጥንታዊት ግሪክ ከፍተኛና የግብታዊ ቁስአካልነት ገላጭ ነው ብሏል ።

ዲሞቅራሲ የአቶምን ጽንሰ ሐሳብ መቀመጫ ባንድ በኩል ዓለምን ከተለየ ከስተት ሳይሆን ሁለንታዊነት ካለው ነገር ማመንጨቱ ጥሩ ሙከራ ሲሆን በሌላ በኩል ከቁስአካል የተገኘውን አቶምን የቁስ አካል ምንጭ ማድረጉ የሚፋለስ አመለካከት ነው ። ከስተቶችን ደግሞ ያጋጣሚ ውጤት ማድረጉ አመለካከቱ ተናክሎታዊ መሆኑን ያሳያል ። በተፈጥሮ ውስጥ የዕድገት አዝማሚያ መኖሩ ማለትም ከቀላል ወደ ውስብስብ የመሄዱ ሁኔታ አጋጣሚ ብቻ ሳይሆን የዕድገትን ሕግ የተከተለ ነው ።

(አቶሚዝምን ይመለከታል ።)

ዲሞክራሲ
(Democracy)

ጥቂቶች ለብዙኃኑ ተገዥ የሚሆኑበትና ለሁሉም እኩል መብትና ነፃነት እስጣለሁ የሚል የፖለቲካ ሥርዓት ቅርፅ ነው ። ሆኖም ይህ የዲሞክራሲ አጠቃላይ ፍቺ በተለያዩ ስልተ ምርቶች ውስጥ በተለያዩ ተግባራት ተተርጉሟል ።

ለመጀመሪያ ጊዜ የፖለቲካ ሥርዓት ዲሞክራሲያዊ ቅርፅ ያገኘው በግሪክ የባሪያ አሳዳሪ ሥርዓት ውስጥ ነበር ። በዚህ ጊዜ ዲሞክራሲ የነበረው ፍቺ ከባርነት ነፃ የሆኑትን የፖለቲካ መብታቸውን ማስከበር ስለነበር ፣ ነፃ የሆኑትን በባርነት ሥር ካሉት የሚለይ ሥርዓት ነበር ። በግሪኮች አባባል ነፃ ማለት ከጉልበት ሥራ ነፃ የሆነ ማለት ስለነበረ ፣ ዲሞክራሲ የፖለቲካ መብቶችን ነፃ ለሆነው ክፍል ብቻ መስጠቱ የሚገልጸው የመደብ ይዘት እንደነበረውና በባርነት ሥር ላሉት የፖለቲካ መብት በመንፈግ ሙሉ በሙሉ ለነፃው መደብ ተገዥ ያደርጋቸው እንደነበር ነው ። ሆኖም ከመኳንንታዊና ከንጉሣዊ አገዛዝ የሚለዩበት ነጥብ ነበረው ። ነፃ

የሆነው መደብ የራሱን የፖለቲካ ሥልጣን የሚመሠርተው በምርጫ ስለነበርና ይህም የመጠየቅ፣ የመንቀፍ፣ ከሥልጣን የሚውረድ ወዘተ... መብት ስለሚሰጠው ከፍጹማዊ አገዛዝ ይለየው ነበር ። በዚህ መልኩ ነው ሥርዓቱ የዲሞክራሲ ቅርፅ የነበረው ።

ቡርጂዚው የፊውዳሊዝምን ፍጹማዊና ንጉሣዊ አገዛዝ ለመቀጋትና ለማሸነፍ የዲሞክራሲ መርሆችን በማስተጋባት ብዙኃኑን በሥራ ለማሰባሰብ ችሏል ። መርሆቹ የሚጠይቁት የፖለቲካ መብቶች (የመምረጥ፣ የገግግር ነገነት፣ የመደራጀት ወዘተ...) ለፊውዳል ሥርዓት ፍጹም ተግራሪ ነበሩ ። የቡርጂዚው ዲሞክራሲያዊ ጥያቄ ኢኮኖሚያዊ መሠረት የነበረው በመሆኑ ለቡርጂዊው አገዛዝ አመች የፖለቲካ ቅርፅ ነበር ። የግል ሃብት የበላይ ሆኖ ሊዳብርና ወዝአደሩ ነፃ ሆኖ ጉልበቱን ለገበያ ሊያቀርብ የሚችለው ማንኛውንም ነገር መሸጥና መለወጥ ሲችል በመሆኑ የቡርጂዊው ዲሞክራሲ የሚገልጸው የግል ንብረት ባለሙሉ ሥልጣን መሆንን ነበር ።

ሆኖም ሥርዓቱ በውስጣዊ ቅራኔ ላይ የተመሠረተ ነበር ። በአንድ በኩል ለሕዝቡ የገግግር፣ የመስብሰብ፣ የመምረጥ ወዘተ... መብት የሰጠ ቢሆንም በሌላ በኩል በዕለት ተዕለት ኑሮ ውስጥ የማይገባ በመሆኑ በተለይም ኢኮኖሚያዊ ልዩነቶችንና የብዝበዛን ሥርዓት ከማጥፋት ይልቅ የግል ሃብት ክምችትን የሚያዳብር በመሆኑ ለብዙኅነት የሚሰጠው መብት ቅርፃዊ ብቻ ነበር ። ቅርፃዊም ቢሆን የሰውን የመብት እኩልነት ማወጃ፣ ሰዎች በመደራጀት ጥቅማቸውን በጋራ እንዲያስከብሩ መፍቀዱ ወዘተ... በሠራተኛውና በቡርጂዚው መካከል የሚካሄደውን የመደብ ትግል የሚያከርና ርዕዮተኛ ላለማዊ ብሰለት የሚሰጥ ነበር ።

እነዚህ የፖለቲካ መብቶች ቅርፃዊ ብቻ ሳይሆኑ በኢኮኖሚያዊ፣ በማኅበራዊና በመንፈሳዊ ይዘት እንዲተረጎሙ ለማድረግ ነው የሠራተኛውና የሶሻሊስት እንቅስቃሴ ዲሞክራሲያዊ ጥያቄዎችን በማንግዛት ከቡርጂዚው ጋር በተራው የሚታገለው ። ለእነዚህ በቡርጂዊው በቅርፃዊነት ብቻ ቀጭቶ ላስቀራቸው ዲሞክራሲያዊ መብቶች ይዘት የመሰጠቱ ጉዳይ በቀጥታ የሚያመራው ወደ ሶሻ

ሊስት ንብረተኝ ጥያቄ ነው ። በዚህ ጊዜ ዲሞክራሲ ማለት አባባሉ አራሱ በትክክል እንደሚገልጸው የብዙኃኑ ጥቅምና ፍላጎት የበላይ የሆነበትና የበላይነቱን ለማግኘት ሆነ ለማሰከበር ሠራተኛው ሕዝብ በዲሞክራሲያዊ መብቶች በመጠቀም (ድርጅት፣ ምርጫ፣ ጥበቃ፣ ሕጋዊ ይዘት...) በዝባዥ መደቦችን የሚጨቁንበትና የሚያጠፋበት የፖለቲካ ሥርዓት ማለት ነው ። የሠራተኛው መደብ በዚህ በፖለቲካ የበላይነት እየተጠቀመ መደቦችን ሲያጠፋ ዲሞክራሲም አብር ይከሰማል ። ምክንያቱም የፖለቲካ ሥልጣን የሚያንፀባርቀው የመደቦችን ትግል እስኪሆን ድረስ የመደቦች መጥፋት በንብረተኝነት ውስጥ በገዥና በተገዥ መካከል ያለውን ክፍፍል ስለሚያጠፋ በምትኩ ራስን በራሱ የማስተዳደር ሥርዓት ይመሠረታል ።

(ሶሻሊዝምን ይመለከታል ።)

ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት
(Democratic Centralism)

የኮሚኒስት ፓርቲ አባላት ከፖለቲካ ውሳኔ ላይ እንዴት እንደሚደርሱ፣ የደረሱበትን ውሳኔ እንዴት በሥራ ላይ እንደሚያውሉ፣ በአባላት መካከል ያለው የሥራ ግንኙነት ምን እንደሆነ እንዲሁም በከፍተኛና በዝቅተኛ አካላት መካከል ያለው የኃላፊነት ድርሻ ምን እንደሚመስል የሚገልጽ ድርጅታዊ መርህ ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት ይባላል ። ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት የጋራ ኮሚኒስታዊ ግብ ያላቸው አባላት ሁሉ በፈቃደኝነትና በንቃት የሚከተሉት ድርጅታዊ አሠራር ነው ። በዚህም መሠረት ፓርቲው ከቆመለት መሠረታዊ ዓላማና ከሚፈጽመው ሕዝባዊ ተግባር የሚመነጭ ሲሆን ከቡርጂ ፓርቲዎች ቢሮክራሲያዊ የተዕዕና አሠራር ፍጹም የተለየ ነው ።

ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት የሁለት ጽንሰ ሐሳቦች ማለትም የዲሞክራሲና የማዕከላዊነት ዲያሌክቲካዊ ውህደት ነው ። ዲሞክራሲ የፓርቲው አባላት እንድንት ባለው ድርጅታዊ አሠራር ኃይላቸውንና ዕውቀታቸውን በማስተባበር የትግል ተላትፎ እንዲያደርጉ ስፊ መብትና ነገነት ይስጣቸዋል ። በዚህ መሠረት በአብዮታዊ ፓርቲ አሠራር

ውስጥ ዲሞክራሲ የሚከተሉትን ሁኔታዎች ያሟላል፡

1. እያንዳንዱ አባል የፓርቲውን የፖለቲካ መሥመር፣ ዕቅድና ግብ የማወቅ፣ በማንኛውም የድርጅቱ ጉዳይ ላይ የመወያየት፣ ድምፅ የመስጠትና ጊስ የማቅረብ መብት አለው።
2. በየትኛውም ደረጃ የፓርቲው አመራር በጎብረት የተያዘ መሆን አለበት። ይህም የግለሰብ አምባገነንነትን ከመከላከሉም ሌላ አባላቱ ጉዳዮችን በተለያዩ አቅጣጫዎች በማየትና ሰፊ ውይይት በማድረግ ከትክክለኛ ውሳኔዎች ላይ እንዲደርሱ ይረዳል።
3. ከላይ እስከታች በየደረጃው የሚገኙ የፓርቲ መሪዎች በቀጥታ በአባላቱ ወይም በተወካዮቻቸው አማካይነት በድምፅ ብልጫ ይመረጣሉ። አባላቱ በነዚህ የፓርቲ መሪዎች ላይ ጊስ ለመሰንዘር፣ ካስፈለገም በደንቡ መሠረት ከሥልጣናቸው እንዲነሡ ለማድረግ መብት አላቸው።
4. የበታች የፓርቲ አካላት ከፓርቲው ዓላማና ክልል ላይ ወጡ በአካባቢ ጥያቄዎችና ችግሮች ላይ ውሳኔ የመስጠትና መፍትሔ የመሻት መብት አላቸው።

ማዕከላዊነት ደግሞ በፓርቲ ሕይወት ውስጥ አብዮታዊ ሥነ ሥርዓትን፣ የዓላማና የድርጅት አንድነትን በማጠናከር የሠራተኛውን መደብና የመላውን ሠርቶ አደር ሕዝብ መብትና ፍላጎት ለማረጋገጥ የሚያስፈልገውን አመራር ለመስጠት የሚያስችል ነው። ይህም በሚከተሉት መንገዶች ይገለጻል፡

1. የሠራተኛው መደብ ጠንካራ ኃይል ሲሆን የሚችለው በድርጅቱ ቁሳዊ አንድነት ላይ በተመሠረተ ማርክሳዊ ሌኒኒዊ ርዕዮተዓለማዊ አን

ድነት በመሆኑ ፓርቲው አንድ ርዕዮተዓለም፣ አንድ መሪ ማዕከል፣ አንድ ፕሮግራምና አንድ ደንብ ብቻ ይኖረዋል።

2. የበታች አካላት ለበላይ አካላት ውሳኔ፣ ትዕዛዝና መመሪያ ተገዥ ይሆናሉ፤ ይህንንም በጠነከረ ዲሲፕሊን በሥራ ይተረጉማሉ፤ ለራሳቸውም ሆነ ለበላይ የፓርቲ አካላት ስለ ውጤቱ በየጊዜው ሪፖርት ያቀርባሉ።
3. በየደረጃው በሚገኙ የፓርቲ አካላት ውስጥ ማንኛውም አባል የተቃወመውንም ጨምሮ፣ በአብዛኛው የተደገፈውን ውሳኔ ተቀብሎ ያለአንዳች ማወላወልና ቅሬታ ሥራ ላይ ያውላል። ሆኖም ተቃውሞ ያለው አባል ውሳኔው እንደጸና ሆኖ የሚጠበቅበትን ግዴታ ሳያቋርጥ ቅሬታውንና በውሳኔው ላይ የታየውን ድክመት እንዲት መታረምና መሻሻል እንዳለበት በመጠቀም ለሚመለከተው የበላይ አካል ለማሳሰብና ውሳኔው እንደገና እንዲታይ ለመጠየቅ ይችላል።
4. በድምፅ ብልጫ የተላለፈውን ውሳኔ ሥራ ላይ ለማዋል አካሎች ሁሉ ኃላፊነት አለባቸው።

ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነት በፓርቲ አሠራር የውይይት ነፃነት እንዲኖርና በአብዛኞቹ የተደገፈ የፖለቲካ አቋምና ውሳኔ በትክክል ሥራ ላይ እንዲውል የሚያስችል መሣሪያ ነው። ዲሞክራሲ ያለ ማዕከላዊነት ገደብ የሌለው ነፃነት በመሆኑ አንጅኝነት እንዲሰፍንና ድርጅቱ ተዘረከርከ ውሳኔዎቹ በተግባር እንዳይተረጎሙ የሚያደርግ ይሆናል። ማዕከላዊነት ደግሞ ያለ ዲሞክራሲ የሥራ ማነቆ ሊፈጥር፣ ሲብስም የግለሰብ ወይም የጥቂት ሰዎችን አምባገነንነት ሊያስከትል ይችላል። ስለሆነም ዲሞክራሲና ማዕከላዊነት አንድ ማርክሳዊ ሌኒኒዊ ፓርቲ ሥራውን በተቀላጠፈ መልክና ሥርዓት ባለው አኳኝ እንዲያከናውን ያስችሉታል።

ዲ.ሲ.ፕ.ሊ.ን

(Discipline)

ገብረተሰብ የሚከተላቸውን ልምድና ወግ ወይም ለመመሪያዎች ፣ ለውሳኔዎችና ለትዕዛዝ ራስን በማስገዛት እንድ ሰው የሚያሳ የው ሥነ ምግባር ዲ.ሲ.ፕ.ሊ.ን ይባላል ። ስዎች በማገባር ሲኖሩ የሚችሉት ፣ የሚመሩበትንም ሥርዓት የሚያከብሩት ዲ.ሲ.ፕ.ሊ.ን ሲኖራቸው ብቻ ነው ። ይሁን እንጂ የዲ.ሲ.ፕ.ሊ.ን ባሕር ይና የማስከበሪያውም መሣሪያና ዘዴ የሚ ወስነው ባለው የምርት ግንኙነት ነው ።

የሠራተኛው መደብ ታሪካዊ ሚናውን መጫወት ሲጀምር አብዮታዊ ዲ.ሲ.ፕ.ሊ.ን ተከሰተ ። ይህም ኋላ በሶሻሊስት ገብረተ ሰብ ስታየው ለከፍተኛውና ለአዲሱ ዓይ ነት ዲ.ሲ.ፕ.ሊ.ን መቅደም ሆኗል ። የሠራተ ኛው መደብ ተደራጅቶ የመደብ ጠላቱን ሲቋቋምና ድል ሊመታ የቻለው የርዕዮተ ዓለም ትጥቃቸው የተጠናከረ ፣ ድርጅታቸው አስተማማኝ ደረጃ ላይ የደረሰ ፣ በዲ.ሲ.ፕ.ሊ.ን የታነፁ ፣ በንቃትና በፈቃደኝነት የሚያሳ ግሉ የፓርቲ አባላትን በማስባሰቡ ነው ።

የምርት መገልገያዎችና ምርትም የጋራ በሆነበት ፣ ሠራተኛውም ለገብረተሰቡ የጋራ ጥቅም በተሰለፈበት በዘመነ ሶሻሊዝምና ኮሚኒዝም ዲ.ሲ.ፕ.ሊ.ን በመተማመን ፣ በንዳ ዊነት ፣ በመከበበር ፣ በነፃነትና በራስ ፍላ ጎት ላይ የተመሠረተ ነው ። ለዚህ ዲ.ሲ.ፕ ሊ.ን መስፈን ምክንያት የሆነው የሶሻሊስት የምርት ግንኙነት ሲሆን ሥር ሊሰድ የሚ ችለውም የጥንቱ የብዝበዛ ሥርዓት ያስከተ ሰውን ልምድና ወግ በጥብቅ በመዋጋት የሠርቶ አደሩ ሶሻሊስታዊ ግንዛቤ ሲያደግ ነው ። በሶሻሊስት ሥርዓተ ማገበር ውስጥ የሥራ ፣ የውትድርና ፣ የትምህርት ፣ የውያ ማገበር ፣ የፓርቲ ወዘተ... ዲ.ሲ.ፕ.ሊ.ን አለ ። ከነዚህም ሁሉ የሚበልጠው ግን እንድ ሰው ለፓርቲው ራሱን በማስገዛት የሚኖረው ዲ.ሲ ፕ.ሊ.ን ነው ። ወደ ኮሚኒዝም ለመሸጋገር የሚያስፈልገውን ንቃትና ድርጅት ለማዳበር የሚቻለውም ለፓርቲ ዲ.ሲ.ፕ.ሊ.ን ራስን ፍጹም ተገዥ በማድረግ ነው ።

(የፓርቲ ደንብን ፣ የፓርቲ ፕሮግራምን ፣ ዲሞክራሲያዊ ማዕከላዊነትን ይመለከታል።)

ዲበ አካል

(Metaphysics)

ዲበ በላይ ወይም ባሻገር ማለት ሲሆን አካል ደግሞ የሚዳሰስ የሚጨበጥ ማለት ነው። ስለዚህ ዲበ አካል ማለት ከቆሳዊ ነገሮች ባሻ ገር የሚገኙ የረቂቅ ነገሮች ጥናት ማለት ነው።

ዲበ አካል የሚለው ጽንሰ ሐሳብ በአ ገልግሎት ላይ መዋል የጀመረው ከክርስቶስ ልደት በፊት ከአንደኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ ሲሆን እገባቡም የእርስጣጣሊስን የፍልስፍና ፈርጅ እንደሚያመለከት ሆኖ ነበር ። እርስጣጣሊስ “የመጀመሪያው ፍልስ ፍና” ብሎ የጠራውና በኋላ ግን ዲበ አካል ተብሎ የተሰየመው የፍልስፍና ፈርጅ የማና ችውም ህልውና ያለው ነገር ከፍተኛ መርህ ጥናት ሲሆን በሕዋሶቻችን እርዳታ ልንደርስ ባቸው የማንችላቸውን ነገር ግን በማሰላ ስል ላይ በተመሠረተ ትንታኔ ልናውቃቸው የምንችላቸውንና ለሳይንስ ጠቃሚ የሆኑ ነገ ሮችን የሚመለከት ነው ። ዲበ አካል በዚህ ትርጉሙ ለረጅም ጊዜ በፍልስፍና ውስጥ ሲያገለግል ቆይቷል ።

በመካከለኛው ዘመን ጽንሰ ሐሳቡ በሃ ይማናታዊ ፍልስፍና ተውጦ ከቆየ በኋላ በግምት ከአሥራ ስድስተኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ ሥነ ኑባሬ ከሚለው ጽንሰ ሐሳብ ጋር እንደ እንደሆነ ተደርጎ ይተረጎም ነበር ። በአሥራ ስባተኛው ምዕት ዓመት ውስጥ ከተፈጥሮና ከገብረተሰብ ሳይንሶች ጋር የቅርብ ግንኙነት ኖሮት ከቆየ በኋላ በአሥራ ስምንተኛው ምዕት ዓመት ላይ ግን ኙነቱ ተቋርጧል ።

በማርኮሳዊ ሌኒናዊ አመለካከት ዲበ አካል ነገሮችንና ክስተቶችን ዝንተኛለማዊ ፣ የማይለወጡና እርስ በርሳቸው ያልተያያዙ አድርጎ የሚያቀርብ ፣ በተፈጥሮና በገብረ ተሰብ ውስጥ የሚታዩ ለውጦችና ዕድገቶች ምንጫቸው ውስጣዊ ቅራኔ መሆኑን የማ ይገነዘብና የዕውቀትንም ሂደት በተዛባና ባል ተመጣጠነ መልክ የሚመለከት ፀረ ዲያሌክ ቲካዊ የአጠናን ፣ የምርምርና የአስተሳሰብ ዘዴ ነው ።

ይህም በመሆኑ ነው ዲበ አካል ዕድገትን የመጠን መጨመር ወይም መቀነስ፣ እንቅስቃሴን በስፍራና በጊዜ ውስጥ የሚታይ ለውጥ፣ የተፈጥሮ ክስተቶችን የድግግ ሞሽና የዑደት እንቅስቃሴ አድርጎ የሚወሰደው።

የዲበ አካል ባሕርይና ፍች ሊመነፃ የቻለው በጥንት ጊዜና በተሃድሶ ዕውቀት ዘመን ሳይንሳዊ ዕውቀት እያደገና ጥልቀት እያገኘ በመምጣቱ ተፈጥሮን በየፈርጁ እየለያዩ የሚያጠኑ ሳይንሶች በመፈጠራቸውና እያንዳንዱ ሳይንስ ልዩ ልዩዎቹን የተፈጥሮ ዘርፎች በተናጠል እንደሚይገናኙ አድርጎ ማጥናትና መግለጽ በመጀመሩ ነው። በሌላም በኩል ከካርታሊዝም መከሰትና ማደግ ጀምሮ የፊዚክስና የሜካኒክስ ሳይንሶች ይበልጥ ሊያድጉ በመቻላቸው ባመዛኙ ሳይንቲስቶች ራሳቸው ፈላጊዎች ስለነበሩ በነዚህ የፊዚክስና የሜካኒክስ ሕግጋት ማገባራዊ ሕይወትንና ክስተቶችን ለመግለጽ ሙከራ ይደረግም ስለነበር ነው።

የዲበ አካል ፀረ ዲያሌክቲክስ ገጽታን ለመጀመሪያ ጊዜ ያሳየው ሄግል ቢሆንም ለዚህ ገለጻው በቂ ትንታኔና መሠረት አልሰጠውም ነበር።

(ዲያሌክቲካዊ ቁስለካልነትን ይመለከታል።)

ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ (Dialectical Logic)

ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ በሰው አእምሮ ውስጥ የሚከሰቱትን የነባራዊውን ዓለም የዕድገትና የለውጥ ነፀብራቅ ቅርፆችንና ሕግጋትን እንዲሁም የእውነትን ግንዛቤ የሚዝቱትን ሕግጋት የሚያጠና ሳይንስ ነው።

ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ በጥንታዊ ፍልስፍና ውስጥ ባልዳበረ መልኩ በተለይም በሄራቅሊጦስ ፍልስፍና ውስጥ የተቀረፀ ቢሆንም ሳይንሳዊነት ያገኘው ግን የማርክሳዊ ፍልስፍና ክፍል ሆኖ ከወጣበት ጊዜ አንሥቶ ነው። ከዚህ በፊት ግን በየዘመኑ የነበሩ ዕውቅ ፈላስፎች አዳባሪ ሐሳቦች በመሰጠር ለዕድገቱ አስተዋጽኦ አድርገዋል።

ከነዚህም ውስጥ ከፍተኛውን ቦታ የሚይዘው ሄግል ነው። የሄግል ፍልስፍና ሐሳባዊ ቢሆንም ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮን ሰፋትና ጥልቀት ባለው መንገድ ሥርዓት በማስያዝ ረገድ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል።

ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ ሳይንሳዊ መሠረት ከመያዙ በፊት ቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ ለረጅም ጊዜ የአሳቦት ሕግጋትና መልካኞች ጠቅኛ አስተምህሮ በመሆን እገልግሏል። ሆኖም ከ17ኛው ምዕት ዓመት ጀምሮ የተፈጥሮ ሳይንሶችና የፍልስፍና ዕድገት የፈጠሩ ሞቶች ሁኔታዎች ቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ ለመግለጽ ባለመቻሉ የተሻሉ አጠቃላይ የአሳቦትና የግንዛቤ መርሆችና ዘዴዎች መፈጠር አስፈላጊ እየሆነ በመምጣቱ ለማርክሳዊ ዲያሌክቲክስ መከሰት አንዱ ምክንያት ሆኗል።

የማርክሳዊ ሥነ አመክንዮ አስተምህሮ ስፈና ጠቃሚ የሆኑትን የሰውን ልጅ የዕውቀት ዕድገት ውጤቶች በመውረስና በመለወጥ ኅብር ወዳለው የሳይንስነት ደረጃ ከፍ አድርጓቸዋል። ስለሆነም ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ የሰው አሳቦት ታሪክና የኅብረተሰብ ዕድገት አጠቃላይ ዕውቀት ነው። ዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ ከቅርጻዊ ሥነ አመክንዮ ጠቃሚ ሐሳቦችን በመውሰድ ነባራንና የኑባራን ነፀብራቅ ያዋህዳል።

ዓለም በማያቋርጥ የዕድገትና የለውጥ ሂደት ላይ የምትገኝ በመሆኗ የአሳቦት ቅርፆች እንዲሁም ጽንሰ ሐሳቦችና ፈርጆችም በዕድገት መርሆች ላይ የተመሠረቱ ናቸው። ስለሆነም የዲያሌክቲካዊ ሥነ አመክንዮ ዓይነትኛ ተግባር ቅስቃሴን፣ ዕድገትን፣ የከስተቶችን ውስጣዊ ቅራኔና ከአንዱ ደረጃ ወደ ሌላው የሚደረገውን ሽግግር ጥራት ባለው መንገድ መግለጽ ነው።

ከዲያሌክቲክስ አንፃር ሲታይ የግንዛቤ ሕግጋት አሳቦት ከውጫዊ ወደ ውስጣዊው፣ ከከስተቱ ወደ ፍሬ ነገሩ፣ ከረቂቁ ወደ ተጨባጭና ከአንፃራዊው ወደ ፍጹማዊው እውነት ከዚህም በተገላቢጠሽ የሚያደርገውን ዕድገት የሚዝቱ ናቸው። ዲያሌክቲካዊ ትንታኔን ንጥረ ሐሳብን፣ መስተጋብእንና ምንጩታን እንዲሁም ዳሰሳዊ ግንዛቤን ከንድፈ ሐሳባዊ ግንዛቤ በመለየትና እያንዳንዳቸውን ከሌላው ጋር

ሳይለያይ በጥምረታቸው ይገነዘባቸዋል ። ለዚህም ነው ዲያሌክቲክስ የግንዛቤ አጠቃላይ ሥነ አመክንዮአዊ መሠረት ነው የሚባለው።

(ትርጓሜ ሥነ አመክንዮን፣ ሥነ አመክንዮን፣ መስተጋብአዊ ሥነ አመክንዮን፣ ምንጫታዊ ሥነ አመክንዮን ይመለከቷል።)

ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት

(Dialectical Materialism)

የግርክሲዝም ፍልስፍና መሠረትና ሳይንሳዊ ንጽረት ዓለም ነው ። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት በግርክስና በኤንግልስ ከተመሠረተ በኋላ በሌኒንና በሌሎች ማርክሳዊያን ሲዳብር ችሎአል ። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት የተከሰተው በ1840ዎቹ ሲሆን አመሠራረቱ ከሳይንሳዊ ዕውቀትና ከሠራተኛው መደብ አብዮታዊ ንቅናቄ ጋር የተሳሰረ ነው ። የዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት መከሰት በሰዎች የአስተሳሰብና የፍልስፍና ታሪክ ውስጥ አብዮታዊ ለውጥ ፈጠረ ። ይህ በፍልስፍና ውስጥ የታየው አብዮት በሰው ልጅ አስተሳሰብ ውስጥ ተራማጅና ከፍተኛ የሆኑትን ሐሳቦች ከነበሩባቸው ድክመቶች አላቆ አዲስ ዓይነት አመለካከትን ፈጥሯል ። ከዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት በፊት ፍልስፍና ሲዳብር የቻለው በቁስአካላዊ ፍልስፍናና በሐሳባዊ ፍልስፍና መካከል በነበረው ቅራኔና ትግል ነው ። ሆኖም ማርክስና ኤንግልስ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነትን በቀመሩበት ጊዜ የቀደምት ቁስአካላዊያንን አስተሳሰቦችና የሐሳባዊ መግጣጠም አልተገለገሉበትም ። ከዘመኑ የተፈጥሮ ሳይንስ ግኝቶችና ከሰዎች ታሪካዊ ልምድ በመነሣት ቁስአካላዊነት ሳይንሳዊና የማያወላውል ሊሆን የሚችለው ዲያሌክቲካዊ ሲሆን ብቻ እንደሆነና ዲያሌክቲክስም በተራው ሳይንሳዊ ሊሆን የሚችለው ቁስአካላዊ ሲሆን ብቻ እንደሆነ አረጋገጡ ።

የቀድሞ ቁስአካላዊ ፍልስፍና ዓለምን በመግለጽ ሳይ ብቻ ተወስኖ የቆየ ሲሆን ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ግን የተፈጥሮን፣ የንብረተሰብንና የሰውን አስተሳሰብ ሂደት ከማጥናቱም በላይ በአብዮታዊ መንገድና በተግባር ዓለምን ለመቀየር የሚታገል

ፍልስፍና ነው ። ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት መደብ አልባ ንብረተሰብን (የኮሚኒስት ንብረተሰብን) ገንቢ ሲሆንው ሰውዝአደና መደብ የፍልስፍና መሠረት ነው ። ይህም በመሆኑ ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ለኮሚኒስት ፓርቲዎች ፕሮግራሞች እስትራቴጂ፣ ታክቲካዎችና እንቅስቃሴዎች ፍልስፍናዊ መሠረት ነው ።

ዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት የራሱ የሆነ የጥናት መስክ ያለው ንጽረተዓለም ነው ። የጥናቱም መስክ ንብረተሰብን፣ ተፈጥሮንና የሰውን ዕውቀት ሂደት የሚገዙትን አጠቃላይ ሕግጋትን፣ የነባራዊ እውነታን መሠረትና የርሱም በጎሊናችን ውስጥ የመንፀባረቅ መርሆችን ያጠቃልላል ። ዓለም ቁሳዊ አካል ነች፣ በዓለም ውስጥ ከቁስ አካል፣ ከዕድገቱና ከእንቅስቃሴው ሌላ ምንም ነገር የለም የሚለው መርህ የዲያሌክቲካዊ ቁስአካልነት ዋና መርህ ነው ። ተፈጥሮ እያደገ በመምጣት ሕይወትንና የሚያስብ ቁስአካልን (ሰውን) ለማስገኘት የቻለው በራሱ ዕድገትና የዕድገት ሕግጋት እንጂ በማንኛውም መለኮታዊ ኃይል ፈጠራ አይደለም ።

(ተናክላታዊ ቁስአካልነትን፣ ቁስአካልን፣ ዲያሌክቲክስን ይመለከቷል ።)

ዲያሌክቲክስ

(Dialectics)

በጥንታዊት ግሪክ የቁም ትርጉሙ በጥያቄና መልስ የሚደረግ የክርክር ስልት፣ በክርክር ውስጥ ከተቃራኒው ሰው ሐሳብ ውስጥ ቅራኔን በማውጣት ከትክክለኛው አስተሳሰብ ላይ የመድረስ ጥበብ ማለት ሲሆን በማርክሳዊ ሌኒንዊ ፍችው የተፈጥሮን፣ የንብረተሰብንና የአስተሳሰብን ዕድገት የሚገዙትን አጠቃላይ ሕግጋት የሚያጠና ሳይንስ ነው ። ዲያሌክቲክስ ረጅም ታሪክ ያለውና በተለያዩ ወቅቶችም የተለያዩ ትርጉሞች የነበሩት ነው ።

ከሶቅራጥስ በፊት የነበሩት ጥንታውያን ፈላስፎች ዲያሌክቲክስ በሚለው ቃል ባይጠቀሙም ማናቸውም ህልውና ያለው ነገር በሙሉ እንደሚለወጥና ዓለምም በሂደት ላይ እንዳለች፣ የማናቸውም ነገር ባሕርያት ወደ ተቃራኒዎቻቸው እንደሚለወጡ ይቀበሉ

ነበር ። ዲያሌክቲክስ የሚለውም ቃል በእገልግሎት ላይ መዋል በጀመረበት ጊዜ የነበረው ትርጉም በክርክር ጊዜ በጥያቄና በመልስ አማካይነት እውነትን የማውጣት ጥበብ ሊሆን የቻለው ግናቸውም ነገር ቅራኔ ያዘለ፣ ነጠላና ጣምራዊነት ያለው፣ ዘለዓለማዊና ተሸጋጋሪ፣ የማይለወጥና ተለዋዋጭ፣ በዕረፍትና በቅስቃሴ ላይ እንደሚገኝ ተደርጎ በመወሰዱ ነበር ።

በፊውዳል ኅብረተሰብ ፍልስፍና ውስጥ ደግሞ ዲያሌክቲክስ የማይፋለሱ የአስተሳሰቦች ሥርዓት (ሥነ አመክንዮ) ተደርጎ ይተረጎም ነበር ። ዲበ አካል አይሉ በነበረበት በመጀመሪያው የካፒታሊዝም የዕድገት ደረጃ ላይ የነበሩ አንዳንድ ፈላስፎች ዲያሌክቲክስን “የተቃራኒዎች ግንኙነት” አድርገው ተርጉመውት ነበር ።

በቅድመ ግርክላዊ ዲያሌክቲክስ የዕድገት ሂደት ውስጥ ዲያሌክቲክስን የእውነታ ግንዛቤ ከፍተኛ ደረጃ ብቻ ሳይሆን የተግባር መሠረትም አድርጎ የተጠቀመበት የጀርመን ሐሳባዊ ፈላስፋ ሂግል ነበር ። በሂግል ፍልስፍና ውስጥ ግናቸውም ነገር ቅራኔን እንደያዘና በዕድገትም ወደ ራሱ ሽረት እንደሚያመራ፣ ይህም የውስጣዊ ቅራኔው ውጤት እንደሆነ ተገልጾ ነበር ። ይሁን እንጂ ይህ ትንታኔ በፍጹማዊ ሐሳባዊነት ላይ የተመሠረተ በመሆኑ አመለካከቱ የተዛባና ራሱን የሚቃረን ነበር ።

ዲያሌክቲክስ ከሐሳባዊ ይዘቱ ተላቆ በግርክስና በኤንግልስ አማካይነት በግርክላዊ ሌኒናዊ የታሪክ ሂደትና በዕውቀት ዕድገት በቁስ አካላዊ ግንዛቤ ላይና በተፈጥሮ፣ በኅብረተሰብና በዕውቀት ውስጥ በሚካሄዱ ተጨባጭ ለውጦች ትንታኔ ላይ በመመሥረት ሳይንሳዊ ሊሆን ቻለል ። ዲያሌክቲክስ የእውነታን የዕድገት ሕግጋት ከግንዛቤ ሂደት ሕግጋት ጋር ያዋህዳል ። ስለሆነም ቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስ የተባሬና የሥነ ዕውቀት አስተምህሮ ነው።

ቅራኔ የቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስ መሠረታዊ ፈርጅ ነው፣ የምክንያቱም ቅራኔ የግናቸውንም ነገር አንቀሳቃሽ ኃይልና የዕድገትን ምግጭ የሚያሳይ በመሆኑ ነው። ቁስአካላዊ ዲያሌክቲክስ ተፈጥሮና ኅብረተሰብን የምናጠናበት የፍልስፍና ዘዴ ነው።

ዲያሌክቲክስ ግናቸውም ነገር በአንቅስቃሴ ላይ ያለ መሆኑንና ይህም እንቅስቃሴ ከዝቅተኛ ወደ ከፍተኛ፣ ከቀላል ወደ ውስብስብ፣ ከመጠን ወደ ዓይነት፣ ከአሮጌ ወደ አዲስ ሽግግር መኖሩን ያሳያል ። ዲያሌክቲክስ የቅስቃሴ ሕግ ጥናት በመሆኑ የሚገበራዊ ዕድገት ታሪካዊ ሁኔታዎችን የምንረዳበት፣ በአሮጌው ቅርፆች (መልኮች) እና በአዲሱ ይዘት መካከል ያለውን ግንኙነትና ልዩነት ተረድተን ኅብረተሰብን የምንለውጥበት ሳይንስ ነው።

(ሳይንሳዊ ዲያሌክቲክስን፣ ዲያሌክቲካዊ ቁስ አካልነትን፣ የዲያሌክቲክስ ሕግን ይመለከታል።)

ዲያሌክቲክስ ሕግ (የ—)
(Law of Dialectics)

የተፈጥሮን፣ የኅብረተሰብንና የሐሳብን አንቅስቃሴና ዕድገት የሚያጠና ሕግ ነው። የእንቅስቃሴ መነሻ ምክንያት የቅራኔዎች አንድነትና ትግል መሆኑና ይህም ትግል በሚጠይቀው መፍትሔ ነገሮች ከትንሽ ወደ ትልቅ፣ ከቀላል ወደ ውስብስብ፣ ከመጠን ወደ ዓይነት እንደሚሸጋገሩና በሽግግሩም አሮጌው በአዲሱ እየተሻረ አንደሆነ ያሳያል ። በሂደት ውስጥ በተወሰነ ደረጃ ላይ በዓይነታቸው አዲስና ከፍተኛ የሆኑ ክስተቶች እንደሚፈጠሩ የሚያስረዱ የእንቅስቃሴንና የዕድገትን አጠቃላይ ሕጎች የሚያጠና ሳይንስ ነው።

ሕግ የሚለው ጽንሰ ሐሳብ የሚያመለክተው የነገሮች እንቅስቃሴና ለውጥ በዘፈቀደ ወይም በአጋጣሚ የሚደረግ ሳይሆን በተወሰኑ ሁኔታዎች ውስጥ ብቻ የሚከናወነው መሆኑን ነው። ሕግ ግዴታን ያዘለ ነው፣ ግንኛውም ነገር ደግሞ በቅራኔ መከፋፈሉና የቅራኔው ትግል ወደ ከፍተኛው የዕድገት ደረጃ ግምራቱ ሕግ ነው።

ዲበ አካላዊ የሕግ ግንዛቤ ግን ነገሮች ሳይለዋወጡ በመመላለስና በመደጋገም አዝማሚያ ላይ ብቻ እንደሆኑ አድርጎ መረዳት ነው። በእርግጥም አንድ ነገር ሳይለዋወጥ በአንድ ሁኔታ ብቻ የሚደጋገም ከሆነ ሁልጊዜ የሚሰጠው ውጤት ተመሳሳይ ነው።

ብሎ ለመናገር ይቻላል ። ነገር ግን ይህ ሁኔታ ደግግሞ ሽንብቻ የሚያመለክት አይደለም ። የዲያሌክቲክስ ሕግ የሚያስረዳን አዲስና ክፍተኛ ክስተቶች በሂደት ውስጥ የመፈጠራቸው ጉዳይ የማይቀር ግዴታ መሆኑንም ጭምር ነው ። የነገሮች መደጋገም በተወሰነ ጊዜና ቦታ የሚታይ ቢሆንም በአጠቃላይ የነገሮችን ውስጣዊ አንድነት ስንመለከት የቅራኔዎች ትግል እውነታን በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች የሚያስከክድና የሚያስተሳስር መሆኑን የዲያሌክቲክስ ሕጎች አረጋግጠዋል ።

(ሕግ ፡ ዲያሌክቲካዊ ቁልድነት ፡ የዲያሌክቲክስ ሕጎችን ይመለከታል ።)

ዲያሌክቲክስ ሕጎች (የ—)

(Dialectical Laws)

የዲያሌክቲክስ ሕጎች የቁስአካልን የዕድገት አቅጣጫና በነገሮች ሁለንታዊ ባሕርይ መካከል ያለውን ግንኙነት የሚገልጹ የግርክ ላይ ሴኒናዊ ፍልስፍና መሠረታዊ ሕጎች ናቸው ። ዕውቀትን ጨምሮ ግንኛውም ነባሬ በቅስቃሴ ፣ በሰውጥና በዕድገት ላይ ያሰ ነው ። በዚህ የቅስቃሴ ፣ የሰውጥና የዕድገት ሂደት ግንኛውም ክስተት በራሱና በተናጠል የሚኖር ሳይሆን ከሌሎች ነገሮችና ክስተቶች ጋር ግንኙነት ፣ ደግግፍና መስተጋብር አለው ። የዲያሌክቲክስ ሕጎች የክስተቶችን ዕድገትና ግንኙነት የሚገዙ ሁለንታዊ ሕጎች ናቸው ። ሁለንታዊ ሕጎች የምንላቸው በግናቸውም ቦታና ጊዜ የተፈጥሮን ፣ የኅብረተሰብንና የዕውቀትን ዕድገት ፣ ቅስቃሴና ለውጥ የሚገዙና የሚመሩ አጠቃላይ ሕጎች በመሆናቸው ነው ። የቁስ አካላዊ ዲያሌክቲክስ መሠረታዊ ሕጎች ሦስት ናቸው ፡ ለእነሱም ፡—

አንደኛ ፡ የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ ፡ በግንኛውም ግን በራዊና ተፈጥሮአዊ ነባሬ ውስጥ የእርስ በርስ ግንኙነትና መስተጋብር ያላቸው በአንድነትና በልዩነት የሚኖሩ ሁለት ባሕርያት መኖራቸውን የሚገልጹ ሕግ ነው ።

የተቃራኒ ባሕርያት አንድነት ጊዜያዊ ሲሆን ትግላቸው ግን ፍጹማዊ ነው ።

ሁለተኛ ፡ የዓይነትና የመጠን ለውጥ ሕግ ፡ ግንኛውም ክስተት በዕድገት ሂደቱ ከመጠን ወደ ዓይነት ወይንም ከዓይነት ወደ መጠን ሽግግር የሚያደርግ መሆኑን የሚያመለክት ሕግ ነው ። በዚህ ሕግ መሠረት የአንድ ነገር መጠን የሰው ጥስ በቀስ ተከማችሎ የክስተቱን ዓይነታዊ ለውጥ ያስከትላል ፤ ይህም አርጌው በአዲሱ መተካቱን ያሳያል ።

ሦስተኛ ፡ የሽረት ሽረት ሕግ ፡ በዕድገት ሂደት አርጌውን አዲሱ እየሻረው ፣ በአርጌው ፍርስራሽ ላይ አዲሱ ግደጉን የሚገልጽ ሕግ ነው ። በዚህ ሕግ መሠረት አርጌውን አዲሱ ይሸረዋል ፤ አዲሱ አርጌውን ሲሸረው ግን ለአዲሱ ተስግሚ ያልሆኑትን ባሕርያት ብቻ እያጠፋ ለአዲሱ ዕድገት ጠቃሚ የሆኑ ባሕርያትን ከአርጌው እየወሰደ ያዳብራቸዋል ፤ ወደላቀና ለአዲሱ ሁኔታ ተስግሚ ወደሆነ ደረጃም ከፍ ያደርጋቸዋል ። አንዳንድ ጊዜም ታዳጊው ክስተት አርጌው ያለፈባቸውን ሁኔታዎች ቢያን ፀባርትም ከበፊቱ በላቀና በተሻለ መልክ ነው ።

(የተቃራኒዎች አንድነትና ትግል ሕግ ፡ የሽረት ሽረት ሕግን ይመለከታል።)

ዲደሮ ፡ ደኔ
(Diderot, Denis)

ከ1713 — 1784 የኖረ ፣ የፈረንሳይ ቁስ አካላዊና አብራሂ ፈላስፋ ነው ። ዲደሮን በይበልጥ ታዋቂ ያደረገው በ1751 ለመገ

መሪያ ጊዜ ለታተመው “አንሳይክሎፒዲያ” በአዘጋጅነትና በበላይ ተቆጣጣሪነት ያደረገው አስተዋጽኦ ነው።

በጸፋቸው መጻሕፍት ውስጥ (ፓንሴ ፊሎሶፊክ፣ አንትረትዮ አንትር ዳላምቤር ኤ ዲደሮ፣ ለሬቭ ደ ዳላምቤር) ቁስአካላዊ አመለካከቱን ደጋግሞ ገልጿል። በተለይም ከሃይማኖት የሚመነጨ አመለካከቶችን በመቃወም ጽፏል። ሰውንና አንስሳን የሚለየው የቁስ አካል አደረጃጀት መሆኑንና ተፈጥሮም በማያቋርጥ እንቅስቃሴና ለውጥ ላይ እንደሚገኝ ተናግሯል።

የማህበራዊ ክስተቶችን ምክንያት ሲያሰረዳም ተቃራኒ የሆኑ ሐሳቦችን ያቀረበ በመሆኑ ቁስአካላዊ አመለካከቱ የጠራ አልነበረም። ስለእንቅስቃሴ፣ ስለማህበራዊ ሆነ ስለተፈጥሮ ክስተቶች የነበረው ግንዛቤ ተናክሎታዊና ዲበ አካላዊ መሆኑ የአመለካከቱን ውሳኔነት ያሳያል።

ዳሰሳዊ ዕውቀት

(Empirical Knowledge)

የመጀመሪያና መነሻ የሚሆነን ከልምድ የምናገኘው ዕውቀት ነው። ይህ ዕውቀት የሚገኘው በቀጥታ ሕዋሳት በሚሰጡን መረጃዎች ቢሆንም ከመደጋገም የተነሣ እነዚህ መረጃዎች መለስተኛና አጠቃላይ መልክ በማግኘታቸው በቃላት አማካይነት የነገሮችን ሂደት መግለጽ ይቻላል። ለምሳሌ ደመና ስናይ ዝናብ እንደሚያስከትል እንጠብቃለን። ይህ ሊሆን የሚችለው ደመና በተደጋጋሚ ዝናብ እንደሚያሰከትል በመረዳታችን ነው። ዳሰሳዊ ዕውቀት የሚባለውም የደረሰንበት አጠቃላይ ግንዛቤ አንዴ በየነው ብቻ ሳይሆን በተወሰነ ሥርዓት ከክስተቶች መደጋገም የተነሣ የምናገኘው በመሆኑ ነው። ዳሰሳዊ ዕውቀት ጥልቀት የሌለው መሆኑ ግልጽ ነው። ነገሮች እንደሚመስሉና እንደሚከታተሉ እንረዳለን እንጂ ለምን እንዲህ ሆኑ የሚለውን ጥያቄ ይህ ዕውቀት ሊመልስ አይችልም። የነገሮች ፍሬ ነገር ምክንያትና ውስጣዊ መስተጋብር ለሕዋሳት የማይገለጹ በመሆናቸው አንዱ ክስተት ሌላ ክስተት እንደሚያስከትል በልምድ እንናገራለን እንጂ ጠልቀን ምክንያቱን አልተረዳንም። ለምሳሌ

በኅብረተሰብ ውስጥ በኑሮ ደረጃ የተለያዩ ግለሰቦች እናያለን። በልምድም የከበርቴ ልጅ ከበርቴ እንደሚሆን፣ የደህው ደግሞ ደህ ሆኖ እንደሚቀር ለመናገር እንችላለን። ለምን እንዲህ ሆነ ለሚለው ጥያቄ ግን ባየነውና በለመድነው ብቻ ልንመልስ አንችልም። ምክንያቱን ለማግኘት ወደ መደብ፣ ወደ ምርት ግንኙነትና ወደመሳሰሉት ጽንሰ ሐሳቦች መሸጋገር ይኖርብናል።

ይህንን በማየት ይመስላል ሐሳባዊ ፈላስፎች ዕውቀት ከሐሳብ እንጂ ከሕዋሳት አይመጣም ያሉት። ሆኖም ይህ አባባል የሚዘነጋው ተጨባጭ ሁኔታ በሕዋሳት አማካይነት እንደሚገለጽልንና የደረሱን መረጃዎች የዕውቀት መነሻና መድረሻ መሆናቸውን ነው። ዕውቀት ከሕውሰታዊ መረጃዎች ካልተነሣና በነሱም ሳይካልተመረከዘ፣ ደግሞም እነሱ የሚያሳዩትን ክስተቶች ካሳብራራ ምንነታቸውንና ምክንያታቸውን ካልገለጸ ተጨባጭ ዕውቀት መሆኑ ይቀራል። ለተፈጥሮን ማህበራዊ ኑሮን ለመቆጣጠር መሣሪያ ሊሆንም አይችልም።

(ዳሳሽነትን፣ ጽንሰ ሐሳብን፣ ምክንያዊነትን ይመለከታል።)

ዳሳሽነት

(Empiricism)

ሥነ ዕውቀትን በሚመለከት በአንድ ጉኑ ወደ ተናክሎታዊ ቁስአካልነት የሚያደላ በሌላው ጉኑ ደግሞ በገሊኛዊ ሐሳባዊነት ውስጥ የሚጠቃለል በአጠቃላይ አስተሳሰቡ ግን ምክንያዊነትን የሚቃወም የዕውቀት ንድፈ ሐሳብ ነው።

ከምክንያዊነት የሚለየው ዋና ነጥብ የዕውቀት ምንጭ እመክንዮ ሳይሆን ልምድ ነው የሚለው አጭር ነው። የአስተሳሰቡን ፍሬ ነገር ለመረዳት ዳሳሽነት ስለ ሐሳብ ያለውን ግንዛቤ በቅድሚያ መረዳት ያስፈልጋል። ሐሳብ በተፈጥሮ የሚያገኘው ጽንሰ ሐሳብ የለውም። ምክንያዊነት እንደሚለው ሳይሆን ማንኛውም ጽንሰ ሐሳብ የሚገኘው ከልባዊና ከልምድ ነው። ሐሳብን በመጀመሪያ ደረጃ ምንም ያልተጻፈበት ነጭ ወረቀት አድርገን መውሰድ ይኖርብናል። ምክንያቱም ሰው ሲወለድ ምንም ዕውቀት ይዞ አይመ

ጣም ፣ የሚያገኘው ዕውቀት ሁሉ የሚመጣው ከልምድ ብቻ ነው ።

አንዴት ልምድ የዕውቀት ምንጭ ይሆናል ? በመጀመሪያ በሕዋሳት አማካይነት ስለአካባቢ መረጃዎች አናገኛለን ። ቀለምን ፣ ክብደትን ፣ ስፋትን ፣ እንቅስቃሴን ፣ በታን ፣ ጊዜን ወዘተ . . . በሚመለከት ሐሳቦች በአእምሮአችን ውስጥ ይቀረጻሉ ። ሆኖም እነዚህ መረጃዎች በመረጃነታቸው ብቻ ዕውቀት አይሰጡንም ፤ ዕውቀት የሚገኘው ክሕግጋት አንፃር ነገሮችን ስናያይዝ ነውና ። በመሆኑም አንድን ነገር ለመጀመሪያ ጊዜ ብቻ ስናየው ምንም ዓይነት ዕውቀት ሊሰጠን አይችልም ። ነገር ግን ሁኔታው ሲደጋገም ጽንሰ ሐሳቦች በአእምሮአችን ውስጥ እንዲቀረጹ ምክንያት ይሆናል ። ከመረጃ ወደ ጽንሰ ሐሳብ የምንሸጋገረው በልምድ ይሆናል ማለት ነው ። ለምሳሌ ለመጀመሪያ ጊዜ አሳት ብናይ አሳት ውሃን ወይ እንፋሎት ይቀይራል ብለን ለመናገር አንችልም ። ነገር ግን በተደጋጋሚ ውሃ አሳት ሲነካው ወደ እንፋሎት መቀየሩን ስንመለከት አንዱ የሌላው መንግሥት መሆኑን እንረዳለን ። መንግሥት የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ምክንያቱን እንደሚለው በተፈጥሮ የሚገኝ ሳይሆን ሁኔታዎች በተደጋጋሚ የሚከታተሉ በመሆናቸው ይህንኑ ለመግለጽ ክልምድ የምናገኘው ጽንሰ ሐሳብ ነው ። ስለዚህም ማንኛውም ጽንሰ ሐሳብ የሚመጣው ከልምድ ነው ።

ከልምድ የምናገኘው ዕውቀት ደግሞ ምንም ጊዜ ትክክለኛ ነው ፤ ምክንያቱም ይህን ዕውቀት እኛ የፈጠርነው ሳይሆን ክተጨባጩ ያገኘነው ዕውቀት በመሆኑ ነው ። በአእምሮአችን ውስጥ የሚገኙት ሕውስታዎችና ጽንሰ ሐሳቦች የተፈጥሮ ሁኔታና ሥርዓት ግልባጭ በመሆናቸው ከልምድ የሚገኘው ዕውቀት በግድ ተጨባጭነት ይኖረዋል ። የማንኛውንም ጽንሰ ሐሳብ ትክክለኛነት ለማረጋገጥ ከየትኛው ተጨባጭ መረጃና ልምድ እንዳገኘነው ምን ጊዜም መጠየቅ እንችላለን? ከልምድ የልመነጩ ሐሳብ ካለን ይህ ሐሳብ ፈጠራ መሆኑን በቀላሉ እንረዳለን ።

ዳሳሽነት እንዳቀራረቡ ተቀባይነት ያለው ይመስላል ። ነገር ግን ጠጋ ብለን ስናይ በውስጡ ያዘለው መላምትና አስተሳሰብ የተዛባ

ነው ። በመጀመሪያ ደረጃ ዳሳሽነት ስለ ነባራዊ እውነታና ስለ ዕውቀት ነባራዊነት ትክክለኛ አቋም ሊወሰድ አይፈልግም ፤ ሊወሰድም አይችልም ። የዕውቀት ምንጭ ልምድ ነው ስንል መታየት ያለበት ይህ ልምድ ገሊናዊ መሆኑ ነው ። የዕውቀት ምንጭ ነባራዊ ወይም ቀስኦካል ሳይሆን ነባራዊው በኛ አእምሮ ውስጥ የሚፈጥረው የሐሳብ ክስተት ነው ። እነዚህ ሐሳቦች ነባራዊውን ይመስላሉ ወይ ለሚለው ጥያቄ ዳሳሽነት መልስ ለመስጠት አይፈልግም ። ለዚህ የሚሰጠው ምክንያት ሐሳብ ሊመስል የሚችለው ሌላን ሐሳብ በመሆኑ ከሐሳባችን ውጭ ወጥተን ሞዴሉን ማለትም ምንጩን በሐሳባችን ውስጥ ካሉት ክስተቶች ጋር ለማወዳደር አንችልም የሚል ነው ። ክብደት ፣ ቀለም ፣ ስፋት ወዘተ . . . ስንል እነዚህ ነገሮች የኛ ሐሳብ ናቸው ፤ ከኛ ውጭ በነባራዊነት በዚህ ሁኔታ ፣ በዚህ መልክና ይዘት አሉ ለማለት አይቻልም ። በመሆኑም ዳሳሽነት የሚያመራው ወደ ኢታዊቂነት መሆኑን እንረዳለን ።

የዳሳሽነት ሁለተኛው ድክመት ግዴታን ያለመቀበሉ ነው ። በእርግጥ እሳት የእንፋሎት መንግሥት ነው ወይ ለሚለው ጥያቄ ዳሳሽነት መልስ የለውም ። ምክንያቱም ዕውቀት በልምድ ብቻ የተገኘ እስከ ሆነ ድረስ በግዴታ ግንዛቤ ሲተረጎም አይችልም ። ልምድ ነገሮች እስካሁን ወይንም በአጋጣሚ እንዲህ ናቸው ለማለት ያስችላል እንጂ በግድ እንዲህ ይሆናል ለማለት አያመችም ። ዳሳሽነት እንደሚለው ነገሮችን በግዴታ ለማገናኘት የማይቻለው መንግሥትና ተገብሮት ሁሌም የተለያዩ ክስተቶች በመሆናቸው ነው ። አሳት እንፋሎትን በግድ ያስከትላል ለማለት የሚቻለው ሁለቱ በቅርፅና በይዘት ተመሳሳይነት ቢኖራቸው ነበር ። ስለዚህ በልምድ ብቻ አንዱ የሌላው መንግሥት ነው ብለን እንናገራለን እንጂ ሁለቱንም የሚያገናኝ ግዴታ ለኛ የማይፈታ ምሥጢር ነው ። መንግሥት የምንለው በልምድ የአሳት ሐሳብና የእንፋሎት ሐሳብ በአእምሮአችን ውስጥ መተሳሰራቸውን እንጂ ነባራዊ ግንኙነቶችን የሚያመለክት ሆኖ አይደለም ። መንግሥት የሐሳቦች መያያዝ በመሆኑ ነው እሳትንና ውሃን ስናይ ክልምድ እንፋሎት የምንጠብቀው ። ክሐሳባችን ውጭ ግን አንዱ

እንዴት ወደሌላው እንደሚቀየር ስለማናውቅ ሕግጋት (የተፈጥሮ) የምንለው የሐሳቦችን ግጥምጥምሽ ብቻ ነው ።

ነባራዊው ሐሳብ ነው ወይስ ቁስ አካል በሚለው ጥያቄ ላይ ግልጽ አቋም ባለመውሰዱ ዳሳሽነት ለእምነት ቦታ የሚተው መሆኑ ገሃድ ነው ። ስለዚህም በሐሳባዊ ፍልስፍና ውስጥ ይመደባል ። ስለነባራዊው ምንነት አላውቅም ማለት ከኋላ ሆኖ ሐሳባዊነትን መደገፍ መሆኑ ግልጽ ነው ። ይህ ንድፈ ሐሳብ ከገዥው መደብ ጋር ያለውን የውስጥ ስምምነትም መረዳት ይቻላል ። ዕውቀት ከልምድ ነው የሚመጣው ማለትና ከልምድ ውጭ ምንም መናገር አይቻልም ማለት ገብረተሰብን በሚመለከት በገዥና በተገዥ መከፋፈሉ ከልምድ የምናየው በመሆኑ መቀበል ይኖርብናል ማለት ነው ። ከዚህ ውጭ ሌላ የጥናብና ነገር ሊኖር አይችልም ሁኔታዎችን የመለወጥ ወይም ያለውን አለመቀበል ከዳሳሽነት የማይዛመድ አመለካከት ነው ። ዳሳሽነት ለንድፈ ሐሳብ የሚሰጠው አነስተኛ ግምት የሚያስረዳን ነገሮችን አርቆ የመመልከት ፍላጎት እንደሌለው ነው ። በመሆኑም ከልምድ ብቻ ለመማር የሚደረገው ጥረት ውሱን የሆነ እስተሳሰብን ያስከትላል፤ ከጥገና ለውጥ ውጭ ሁኔታዎችን ለመለወጥ አያደራፍርም ። ሰውን፣ ገብረተሰብንና ተፈጥሮን ከልምድ ብቻ ነው የምናውቃቸው ማለት አሁን ባላቸው ሁኔታ ብቻ እንድንወሰን በማድረግ የነገሮችን ውስጣዊ ምንነት በተለይም እንቅስቃሴያቸውንና አዲስ ሁኔታ የመፍጠር ኃይላቸውን እንድንዘነጋ የሚገፋፋ ሥነ ዕውቀት ነው ።

(ምክኑያዊነትን ፣ ሂደትን ፣ በርከሌይን ፣ ኢታዊቲን ፣ ንድፈ ሐሳባዊ ዕውቀትን ይመለከታል ።)

ዳርዊኒዝም (Darwinism)

የሕያውን ዓለም ታሪካዊ ዕድገት ወይም የሥነ ሕይወትን ዝግመተ ለውጥ ንድፈ ሐሳብ ባፈለቀውና የሰው ልጅ ከሰው መስል እንስሳት የተገኘ ለመሆኑ ሳይንሳዊ ማረጋገጫ ባቀረበው እንግሊዛዊ

የተፈጥሮ ሳይንቲስት በቻርለስ ዳርዊን ስም የተሰየመ አስተምህሮ ነው ።

የዳርዊን የሥነ ፍጥረት ንድፈ ሐሳብ ባጠቃላይ “ተፈጥሮአዊ ማጣሪያ” እና “ለህልውና መታገል” በሚሉ ጽንሰ ሐሳቦች ላይ የተመሠረተ ነው ። ዳርዊኒዝም ማንኛውንም ተፈጥሮአዊ ሆነ ማኅበራዊ ነገርና ከስተት ከእነዚህ ጽንሰ ሐሳቦች አንፃር ለመመርመር የሚደረገውን ጥረት የሚገልጽ አስተምህሮ ነው ። አስተምህሮው የሰውን ልጅ የተፈጥሮ ዕድገት ከፍተኛ ውጤት አድርጎ በመውሰድ ባሕርያቱንና ጠባያቱን ከተፈጥሮአዊ ምንጭ አንፃር ለመተንተን የሚሻ ነው ። ዳርዊኒዝም በሰውና በተፈጥሮ አንድነት ላይ ትኩረት የሚሰጥ የቅድመ ማርክሳዊ ቁስአካልነትን ዓይነተኛ ባሕርይ የሚገልጽ ንድፈ ሐሳብ ነው ።

ዳርዊኒዝም የሰው ልጅ ከእንስሳት የመጣ መሆኑን ቢገልጽም የሰውን ልጅ ከእንስሳው ዓለም ሊለየው ያስቻለውን ማኅበራዊ መንግሥት አላመለከተም ። በዚህ ሽግግር ውስጥ በተለይ ሥራ የነበረውን ሚናና በኋላም ሥራ ተፈጥሮንም ሆነ ሰውን ራሱን ለመለወጥ የሚኖረውን ቦታ አልገለጸም ። (ዳርዊን ፣ ይመለከታል ።)

ዳርዊን ፣ ቻርለስ ሮበርት (Darwin, Charles Robert)

ከ1809—1882 የኖረ ፣ በካምብሪጅ ዩኒቨርሲቲ የተማረ እንግሊዛዊ የተፈጥሮ ሳይንስ ሊቀ ነው ።

ዳርዊን ከ1831—1836 በዓለም ዙሪያ በመርከብ በመጓዝ በጂኦሎጂ ፣ በፕላንቶሎጂ ፣ በእንትሮፖሎጂና በኢትዮሎጂ ብዙ ምርምሮችን አካሂዷል ። በወቅቱ የነበሩትን የተፈጥሮ ሳይንስ ግኝቶች ከራሱ የጥናት ውጤቶች ጋር በማጣመር የዝግመተ ለውጥን ንድፈ ሐሳብ ቀምሯል ። “ዘ ኦርጅን ኦቭ ስፔሽስ ባይ ሚንስ ኦቭ ናቺራል ስሌክሽን ኦር ዘ ፕሪዘርቪቭን ኦቭ ፌቨርድ ሪሰስ ኢን ዘ ስትራግል ፎር ሳይፍ” (1859) በተሰኘው ጽሑፍ ስለዝግመተ ለውጥ ንድፈ ሐሳብ መሠረታዊ አስተሳሰቦችን አስፍሯል ። “አንዲሁም “ዘ ቫሪያሽን ኦቭ አኒማልስ ኤንድ ፕላንትስ አንድድ ዶሜስትኬሽን” በሚለው

በ1868 በወጣው ጽሑፍ በሰው ሠራሽ ማጣሪያ የለማዳ እንሰሳትንና የዕዕዋትን አመጣጥ በሰፊው ገልጿል ። “ዛ ዲሰንት እቭ ማን ኤንድ ሴሌክሽን ኢን ሪሌሽን ቱ ሴክስ” በተሰኘው በ1871 ባወጣው ጽሑፍ የሰው ልጅ ከእንሰሳት እንዴት እንደመጣ ሳይንሳዊ ማብራሪያ አቅርቧል ፤ ይሁን እንጂ የሰው ልጅ ከእንሰሳት የሚሰይበት ማኅበራዊ ምክንያት ሥራው ፣ ቋንቋውና አኗኗሩ መሆኑን በመግለጽ የተሟላ ሳይንሳዊ መደምደሚያ የሰጠው ኤንግላንድ ነው ።

ዳርዊን ቁስለካላዊ አመለካከት የነበረው ፣ ግብታዊ ዲያሌክቲክስን የሚያራምድና ኢአማኒ ነበር ። ይህ አቋሙ ከአንዳንድ የቡርጂክ አስተሳሰቦች የጸዳ ባይሆንም ሥራው በሥነ ሕይወት መስክ ለሳይንሳዊ ምርምር በርከፍቷል ። በተጨማሪም በሐሳባዊነት ፣ በሥነ መለኮትና በዲቦ አካል ላይ ለሚደረገው ትግል አስተዋጽኦ ከማበርከቱም በላይ የተፈጥሮ ሳይንስ በዲያሌክቲካዊ ቁስለካላነት ላይ እንዲመሠረት ረድቷል ።

(ዳርዊኒዝምን ፣ ማኅበራዊ ዳርዊኒዝምን ይመለከታል።)

ዳበረ ሶሻሊዝም (የ—)
(Developed Socialism)

ከአንድ የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ደረጃ ወደ ሌላው የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ደረጃ የሚደረገው ሽግግር በቁላዊ ምርት ፣ በኢኮኖሚ ሥርዓትና በማኅበራዊ ፖለቲካዊ ሥርዓት ከሚታየው የለውጥ ዕድገት ጋር የተያያዘ ነው ። በመሆኑም የዳበረ ሶሻሊዝም ዕድገት ውስብስብ ነው ። በዚህ እንግራዊ በሆነ መንገድ ሲታይ ረጅም ጊዜ በሚወሰደው የዳበረ ሶሻሊዝም ግንባታ ወቅት የሶሻሊስት ኅብረተሰብ ዕድገት ዋስትና የተረጋገጠ ይሆናል ። የኮሚኒዝም ቁላዊና ቴኒክ ካዊ መሠረትም ይጣላል ።

የዳበረ ሶሻሊስት ኅብረተሰብ የሚታወቅባቸው ባሕርያት ሶሻሊዝም በሚያገኙ ናዕፋቸው ሰፊ ጥቅሞች መሠረት የሳይንስና የቴክኖሎጂ ግኝቶች ከሶሻሊስት ኢኮኖሚ ሥርዓት ጋር በማያቋርጥ ሁኔታ እንዲቀናጁ መደረጉ ነው ። አንዳንድ የዳበሩ

የሶሻሊዝም ገዕታዎች ከመጀመሪያው የሚታዩ ሲሆኑ ሌሎቹ ቀስ በቀስ ብቅ ብቅ የሚሉ ናቸው ።

ከዳበረ ሶሻሊዝም ጋር የተያያዙ ብዙ ሂደቶች አሉ ። በኢኮኖሚው መስክ ማኅበራዊ ምርት በከፍተኛ ደረጃ ያድጋል ፤ የሳይንስና የቴክኖሎጂ ግኝቶች በምርት ሥራ ላይ ይውላሉ ፤ ከፍ ወደእስ የተሰፋፋ አርባታም ሽግግር ይደረጋል ። በማኅበራዊ ይዘታና በጠቅላላ የምርት ግንኙነት በኩልም ከፍተኛ የዕድገት ደረጃ ይታያል ። ብሔራዊ ገቢ የኅብረተሰቡን የኑሮ ደረጃ ለማሳደግና የያንዳንዱ ግለሰብ ዕድገት ከፍ እንዲል ለማድረግ በሚያስችል ሁኔታ ይመደባል ።

በማኅበራዊ ፖለቲካ በኩል የወዝአደሩ የበላይ ገዥነት ወደ መላው ሕዝብ መንግሥትነት ይለወጣል ፤ የብሔራዊና የብሔረሰቦች የተሟላ እኩልነት ይሰፍናል ፤ ማኅበራዊ ዲሞክራሲ በከፍተኛ ደረጃ ያድጋል ፤ ሠራተኛው ሕዝብ በኢንዱስትሪና በሕዝብ ጉዳዮች ላይ በሰፊው ይሳተፋል ።

በባህላ ረገድም የግርክሲዝም ሌኒኒዝም ርዕዮተኛዎች የበላይነት ሙሉ በሙሉ ይረጋገጣል ፤ ከፍተኛ የትምህርት ደረጃ ሰሁሉም ዜጎች ይሰጣል ፤ ባህላና ሥነጥበብ ያብባሉ ።

ሶሻሊዝም አያደገና እየዳበረ በሄደ መጠን ወደ ከፍተኛው ማለትም ወደ ኮሚኒዝም ደረጃ ለመሸጋገር የሚያስፈልጉት ቅድመ ሁኔታዎች ቅርፅ ይይዛሉ ።

(ሶሻሊዝምን ፣ ኮሚኒዝምን ይመለከታል።)

ዴታንት
(Détente)

በካፒታሊስትና በሶሻሊስት ሀገሮች መካከል በልዩ ልዩ መስክ ግንኙነትንና ትብብርን ለማጠናከር ፣ መንግሥታዊ ግንኙነትን ለማሰላሰስና ውጥረትን ለማርገብ በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚደረግ ጥረት ነው ።

የዴታንት ፖሊሲ በ1960ዎቹ መጨረሻ ገደማ የተጀመረ በሁለቱም ስልተ ምርት ጉራዎች የሚገኙ ሀገሮች ምንም እንኳን መሠረታዊ ቅራኔ ያላቸውና አንዱ ሌላውን ለማረታወቅ

ዳከምና ለማሸነፍ መጣሩ የማይቀር ቢሆንም፣ አሁን ባለንበት የኒውክሌር ዘመን በቀጥታ መጋፈጥ ለማንም የማይበጅና አልቂት የሚፈጥር መሆኑን በመገንዘብ በተለያዩ መንገዶች በመቻቻል ትብብራቸውን እንዲያጠናክሩ፣ በዚህም ሳቢያ ከመተማመን ደረጃ ላይ ሲደርሱ የጦር መሣሪያ ቅንብ እንዲያደርጉ የሚያበረታታ የፖለቲካ ፈር ነው። ፖሊሲው ተግባራዊ እንዲሆን ተቀዳሚ አስተዋጽኦ ያደረጉት የቀዝቃዛው ጦርነት ፖለቲካ በሕዝቦች ግንኙነት ላይ ያስከተለውን ጉዳት የተገነዘቡ የሶሻሊስትና የካፒታሊስት ሀገሮች ተራማጅ ኃይሎች ናቸው። የዴታንት ፖሊሲ በሥራ ላይ መዋል ሕዝቦች የቀረበ ግንኙነትን እንዲመሠርቱና እንዲያዳብሩ፣ በመካከላቸው በእኩልነትና በመከባበር ላይ የተመሠረተ ግንኙነት እንዲኖርና የብሔራዊ አርነት ኃይሎች እንዲጠናከሩ እገሃ አድርጓል። ዴታንት በዓላማው ከሌኒኖዊው በሰላም አብሮ የመኖር መርህ ጋር ተመሳሳይ ነው።

(በሰላም አብሮ የመኖር መርህን ይመለከታል።)

ዬት ጎብረት ፣ አሜሪካ ፣ ፈረንሳይ ፣ እንግሊዝና ቻይና ናቸው። እነዚህ ቋሚ አባላት እያንዳንዳቸው ድምፅን በድምፅ የመሸር መብታቸውን የሚጠቀሙበት የፀጥታውን ምክርቤት ሥነ ሥርዓት የሚመለከቱ ባልሆኑ ጉዳዮች ማለትም ከበድ ባሉ ጉዳዮች ላይ ውሳኔ እንዳይሰጥ ለማገድ በሚፈልጉበት ጊዜ ነው።

በተባበሩት መንግሥታት ቻርተር ላይ እንደሰፈረው ድርጅቱ በሁሉም አባላት የእኩልነት መርህ ላይ የተመሠረተ ነው። ቢባልም በቋሚ መቀመጫዎች ድልድል እምስቱ ሀገሮች ልዩ መብት አግኝተዋል። እነዚህ ሀገሮች ይህን ልዩ መብት ሊያጡ የሚችሉት ቻርተሩ ሲሻሻል ብቻ ነው። ይህም ራሱ የፀጥታውን ምክርቤት ስምምነት መጠየቁ አይቀርም።

(የተባበሩት መንግሥታት ፀጥታ ምክርቤትን ይመለከታል።)

ድራት

(Boom)

በካፒታሊስታዊ የማምረት ሥርዓት ውስጥ እንደ የኢኮኖሚ ቀውስ ከጀመረበት ጊዜ እንሥቶ የሚቀጥለው የኢኮኖሚ ቀውስ እስከሚጀምርበት ጊዜ ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ ከሚገኙ አራት ልዩ ልዩ የኢንዱስትሪ ዑደት ደረጃዎች መካከል የመጨረሻው ድራት ይባላል። በዚህ ደረጃ ቀውሱ ከመጀመሩ በፊት ተደርሶበት ከነበረው የበለጠ ምርት ይመረታል። ካፒታሊስቶች ትርፍ ለማካበት በሚያደርጉት መሯሯጥ ምርት በከፍተኛ ደረጃ እንዲያድግ ያደርጋሉ። ለንግድና ለብድር ካፒታል ያለው ፍላጎት ያድጋል። ሸቀጣ ሸቀጦች በብዛት ተመርተው ገበያውን ያጥለቀልቁታል።

ሆኖም የሸቀጣ ሸቀጦች ምርት ከሠራተኛው ሕዝብ የመግዛት ኃይል ጋር የማይመጣጠን ከፍተኛ ዕድገት ማሳየቱን እንደገና ይጀምራል። የበላጥ ምርት መጠን እያደገ ሄዶ በመጋዘን ውስጥ ይከማቻል። ጎሳም በዚህ ደረጃ ሸማች አጥተው በገበያ ውስጥ የተከማቹ የሸቀጣ ሸቀጦች መጠን ከፍተኛ መሆኑ ግልጽ እየሆነ ይመጣል። ከዚህ በኋላ

ዴካርት ፣ ረኔ

(Descartes, René)

ከ1596—1650 የኖረ በፍልስፍና ታሪክ ውስጥ ታላቅ እስተዋጽኦ ያደረገ ፣ በማቲማቲክስና በፊዚክስ ግኝቶችን ያበረከተ የፈረንሳይ ሐሳባዊ ፈላስፋ ነው። የዴካርት ፍልስፍና የተመራበት መሠረታዊ ሐሳብ ሁለታዊነት ሲሆን ይህም ፍልስፍና የተገለጸው “ዲስኩር ደ ላ ሜቶድ” “ሌ ሜዲታሲዮን” “ፕረንሲፕ ደ ላ ፊሎሶፊ” በተባሉት ዓበይት ጽሑፎች ውስጥ ነው።

(ካርቲዲያኒዝም ይመለከታል።)

ድምፅን በድምፅ የመሸር ሥልጣን

(Veto Power)

ድምፅን በድምፅ የመጣል ወይም ውድቅ የማድረግ መብት ነው። ይህ ቃል በስፊው የሚሠራበት በተባበሩት መንግሥታት የፀጥታው ምክርቤት ውስጥ ሲሆን የሚጠቀሙበትም የድርጅቱ ቋሚ አባላት ማለትም ሱሽ

ካፒታሊስቶች በመካከላቸው የሚያደርጉትን ውድድር ያከናወኑ የሸቀጣ ሸቀጦች ዋጋ እንዲቀንስ ያደርጋሉ ። ይህም ወደሚቀጥለው ቀውስ ያመራል ። በዚህ አኳኋን የኢንዱስትሪ ዑደት እንደገና ይጀምራል ።

(የኢኮኖሚ ቀውስን ፣ ግግግን ፣ ቀውስን ይመለከታል ።)

ድርድር

(Compromise)

አንድ ወገን ወይም አንድ የፖለቲካ ቡድን ከሌላ ወገን ወይም የፖለቲካ ቡድን ጋር በተጨባጭ ሁኔታዎች አስገዳጅነት ካሉት ጥቅሞች ወይም ከሚታገልላቸው ጥያቄዎች አንዳንዶቹን በመተው የሚያደርገው ስምምነት ነው ። ኮሚኒስቶች በምንም ዓይነት በመሠረታዊ ዓላማ ወይም ጥያቄ ላይ አይደራደሩም ። ይህን የሚያደርጉ ጠጋኞች ናቸው ።

መርህን አሳልፎ የማይስጥ ድርድር ተገቢና ሊቀርም የማይችል ነው ። ይህም ሲሆን መደራደር የሚቻለው እንደገና የተወሰነ ክፍል ወይም ክልል የሚመለከቱ ጥያቄዎችን ወይም ከወቅቱ አጣጣሪ ጥያቄዎች አንዳንዶቹን በመተው ነው ። ኮሚኒስቶች የዚህ ዓይነትን ድርድር ከገለልተኛ ወገኖችና ከጠላት ኃይሎችም ጋር የሚያደርጉት በተጨባጭ ሁኔታዎች አስገዳጅነት ሲሆን ግባቸውም የሠራተኛውን ንቅናቄና ሰሻሊ ስት ዓላማቸውን ለመጠበቅና ለማጠናከር ነው ።

ድርድር ለማድረግ የሚያስገድድ ሁኔታ ሲደርስ በምንም ዓይነት መንገድ በአድርባይ ከህደት መርህ እንዳይሸጥ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግና ንቅናቄ መጠበቅ ያስፈልጋል ። ስለዚህ በተጨባጭ ሁኔታዎች አስገዳጅነት በሚደረጉ ድርድሮችና በአድርባይነት የሠራተኛውን መደብና የመላውን ሠርቶ እደርሕዝብ መሠረታዊ ዓላማና ፍላጎት በጥቅም በመሸጥ በሚደረጉ ድርድሮች መካከል ያለውን ልዩነት በአንክር ማጤን ይገባል ።

ድርጅት

(Organization)

ስዎች አንድ የጋራ ዓላማን ወይም ተግባርን ከግብ ለማድረስ በተወሰነ ደንብና ፕሮግራም ዕውቀታቸውን ፣ ጉልበታቸውን ፣ ገንዘብና ሌላውንም ቁሳዊ ሀብታቸውን መልክና ሥርዓት ባለው መንገድ በማስተባበርና በማቀናጀት በአንድ ላይ ተሰባስበው የሚመሠረቱት ማኅበር ወይም ኅብረት ነው ። በዚህ መሠረት ድርጅት ከአጠቃላይ የመዋቅር ይዘት የተነሣ በውስጡ ያሉት አካሎችና ግለሰቦች ግንኙነታቸውን የሚያስተባብሩበትንና የሚያቀናጁበትን ውስጣዊ ሥርዓትና ግንኙነትም ይበልጥ እየዳበረና እያደገ ወደ ላቀ ደረጃ የሚሸጋገርበትን አጠቃላይ ሂደት ያመለክታል ።

የድርጅት ጽንሰ ሐሳብ ሥነ ሕይወታዊ ቅንብሮችን ፣ ማኅበራዊ ቅንጅቶችንና ቴክኒካዊ አቋሞችን ያጠቃልላል ። በመሠረቱ ሁለት ዓባይነት ነገሮችን ያቀፈ ሲሆን እነሱም መዋቅርና ሥርዓት ናቸው ። በድርጅት ውስጥ ሥርዓት የውስጣዊ ሕግጋትን ተጨባጭ ባሕርይ ፣ የውስጣዊ አካላቱን መዋቅራዊ ውህደትና መስተጋብር እንዲሁም የዓላማንና የተግባርን መጣጣም ያረጋግጣል ። የሥነ ሕይወት ቅንብርን በሚመለከት ረገድ ሕዋስ እንደመጀመሪያው ደረጃ ድርጅታዊ ቅንብር ሆኖ ሊቆጠር ይችላል ። ስፋ ባለትርጓሜው ማኅበራዊ ድርጅት የግለሰቦችና የማኅበራዊ ቡድኖች ተግባር የሚመራበትንና የሚታዘዘበትን ሁኔታ ያመለክታል ። በሰዎች መካከል ያለውን ግንኙነት በየዘርፉና በየደረጃው የሚያቅፉት የማኅበራዊ ድርጅቶች ቅንጅታዊ አሠራር ወይም ስልት የግለሰብ ተግባር ወይም ክንውን በማኅበራዊ ሥርዓት ቁጥጥር የሚደረግበት መሆኑን ያረጋግጣል ።

ቤተሰብ ቀላሉና አነስተኛው ማኅበራዊ ድርጅት ነው ማለት ይቻላል ። በዚህ አጠቃላይ መግለጫ ሥር ማናቸውንም ዓይነት ማኅበራዊና ቴክኒካዊ ድርጅት ማስቀመጥ

ይቻላል ። ለምሳሌ ፋብሪካዎች ፣ ትምህርት ቤቶች ፣ ሐኪም ቤቶች ፣ ወታደራዊ ክፍሎች ፣ መንግሥታዊ መሥሪያ ቤቶች ፣ የፖለቲካ ፓርቲዎች ፣ መንግሥት ፣ ነፃ አውጭ ግንባሮች ፣ የኅብረት ሥራ ማኅበራት ፣ የሙያ ማኅበራት ወዘተ... ለተለያዩ ዓላማዎች የተመሠረቱና የሚመሠረቱ ድርጅቶች ናቸው ። የድርጅቱ መዋቅርና ሥርዓትም እንደዓላማውና እንደ ተግባሩ ይለያያል ።

ደሚኒየን
(Dominion)

ራሱን በራሱ የሚያስተዳድርና ነፃ የሆነ የእንግሊዝ ኮሎንጌልዝ አባል ሀገር መጠሪያ ነው ። ሆኖም ይህ ስያሜ የቀድሞውን የእንግሊዝን ተፅዕኖ የሚያንፀባርቅ ሆኖ በመታየቱ ከጥቅም ውጭ እየሆነ መጥቷል ። ከራሷ ከእንግሊዝ ሌላ በርካታ የኮሎንጌልዝ አባል ሀገሮች ቢኖሩም አብዛኛዎቹ በዚህ ስም አይጠሩም ።